

PARALYMPIALAISET SUOMALAISLEHDISSÄ

Barcelonan 1992 ja Lontoon 2012 paralympia uutisointi Helsingin Sanomissa, Iltalehdessä ja Urheilulehdessä.

Tanja Tuominen

Liikunnan yhteiskuntatieteiden pro gradu -tutkielma
Syksy 2015
Liikuntakasvatuksen laitos
Jyväskylän yliopisto

TIIVISTELMÄ

Tanja Tuominen (2015). Paralympialaiset suomalaislehdissä: Barcelonan 1992 ja Lontoon 2012 paralympiauutisointi Helsingin Sanomissa, Iltalehdessä ja Urheilulehdessä. Liikuntakasvatuksen laitos, Jyväskylän yliopisto, liikunnan yhteiskuntatieteiden pro gradu -tutkielma, 80s., 4 liitettä.

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, millaista oli vuoden 1992 Barcelonan ja Lontoon 2012 paralympiauutisointi ja miten se muuttui 20 vuoden aikana. Tutkimuksessa tarkasteltiin Helsingin Sanomien ja Iltalehden urheilusivuja sekä Urheilulehden uutisointia paralympialaisista. Tutkimusaika rajattiin koskemaan päivää ennen ja jälkeen kisoja. Siten aineisto koostui yhteensä 53 paralympiajutusta.

Tutkimus oli luonteeltaan laadullinen, mitä tuki määrällinen kuvaus paralympiauutisoinnista ja sen muutoksesta. Tutkimus pohjautui hermeneuttiseen tieteenfilosofiaan ja aineiston analysoinnissa käytettiin aineistolähtöistä sisällönanalyysia. Aineisto luokiteltiin Barcelonan kisoista viiteen luokkaan ja Lontoon kisojen osalta kuuteen luokkaan. Lopuksi näitä luokituksia vertailtiin keskenään, minkä seurauksena muodostui seitsemän luokkaa kuvaamaan sitä, miten paralympiauutisointi muuttui vuodesta 1992 vuoteen 2012.

Barcelonan paralympialaisten uutisointia kuvasi viisi luokkaa, jotka olivat tiivis tulosuutisointi, paralympialaiset tapahtumana tuntematon, keskiössä suomalaiset urheilijat, vammaisurheilun korostaminen sekä luokittelu osana paralympiauutisointia. Lontoon kisojen kuusi luokkaa olivat muutamat urheilijat keskiössä, kirjavaa paralympiauutisointia, kuvat osana paralympiauutisointia, vammat ja tarinat, välineet, taustajoukot ja urheilijoiden muut taustat sekä luokittelun esiintyminen jutuissa.

Paralympiauutisointi muuttui Barcelonan ja Lontoon kisojen välisenä aikana. Muutosta kuvasivat seitsemän luokkaa. Vuosien 1992 ja 2012 välillä paralympialaisia käsittelevien juttujen määrät kasvoivat, sisällöt monipuolistuivat, kuvat tulivat osaksi paralympiajuttuja, vammaisuuden esittäminen jutuissa muuttui, taustajoukkojen merkitys korostui, paralympialaiset liikkeenä muuttui sekä paralympiaurheilijat tulivat yleisölle tutummiksi. Yhtenevänä piirteenä molemmille paralympialaisille oli keskittyminen menestyneisiin suomalaisiin urheilijoihin.

Avainsanat: paralympialaiset, urheilujournalismi, vammaisurheilu, huippu-urheilu, sisällönanalyysi, muutos

ABSTRACT

Tanja Tuominen (2015). Paralympics in the Finnish press. Barcelona's 1992 and London's 2012 Paralympics Media Coverage in Helsingin Sanomat, Iltalehti and Urheilulehti. Department of Sport Sciences, University of Jyväskylä, Master's thesis, 80 pp., 4 appendices.

The aim of this study was to examine how media coverage of the Paralympics has changed between Barcelona's 1992 and London's 2012 Paralympic games in Finnish press Helsingin Sanomat, Iltalehti and Urheilulehti. To investigate this topic, a review of all articles published around both the 1992 and 2012 games as undertaken to explore how media coverage of the Paralympics changed over the years. Specifically, the study set out to examine the coverage during the Games. The time frame was set from the day before to the day after the Games for a total of 53 Paralympic articles.

A qualitative content analysis and simple quantitative analysis using a hermeneutic approach was used to analyze the articles. After initial analysis, articles around the Barcelona Games were grouped into five themes and articles for the London Games were grouped into six themes. By comparing data from both Paralympics for similarities and differences, changes over the 20 year period can be seen.

The five themes surrounding the Barcelona Paralympic games in the media coverage were based on result reporting, the games as an unfamiliar event, spotlight on Finnish athletes, sport for the disabled was underlined and classification of the athletes. The six themes for the London Paralympic games were focused on a few specific athletes, coverage was diverse, pictures were a part of the coverage, the stories behind athletes' disabilities, the equipment used by para-athletes and athletes' backgrounds and classification was present in articles.

Paralympic media coverage changed during the 20 year period between the Barcelona and London games. Seven themes explained the changes between the 1992 and 2012 games: a quantitative change, the content diversified, pictures became a part of the Paralympic stories, appearance of disabled changed, background groups' significance grew, Paralympics as a movement and as an event changed and Paralympic athletes became more familiar. A significant similarity between these two Paralympics was that all the coverage focused on successful Finnish athletes.

Key words: Paralympics, sport journalism, sport of the disabled, elite sport, content analysis, change

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA -AINEISTO	3
2.1	Tutkimusasetelma	3
2.2	Tutkimuskysymykset	3
2.3	Tutkimusaineisto.....	4
3	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	6
3.1	Tutkimuksen tieteenfilosofiset lähtökohdat.....	6
3.2	Tutkimuksen metodologiset perusteet	8
3.3	Aineiston analysointi	10
3.4	Laadullisen tutkimuksen luotettavuus	12
4	HUIPPU-URHEILUA PARALYMPIALAISISSA	15
4.1	Vammaisurheilu.....	15
4.2	Paralympialaiset.....	16
4.2.1	Barcelona 1992	16
4.2.2	Lontoo 2012.....	17
4.3	Lyhyesti vammaisurheilun ja paralympialiikkeen historiasta.....	18
4.4	Luokittelujärjestelmä	20
5	URHEILU LEHTIEN SIVUILLA	22
5.1	Urheilujournalismi	22
5.2	Lyhyesti suomalaisen urheilujournalismin historiasta tähän päivään.....	23
5.3	Uutiskriteerit, media ja huippu-urheilu.....	25
6	PARALYMPIAUUTISOINTI LEHDISTÖSSÄ VUOSINA 1992 JA 2012	29
6.1	Määrällinen muutos	29
6.2	Barcelona 1992	31
6.3	Lontoo 2012	37

7	TULOSUUTISOINNISTA MONIPUOLISEEN PARALYMPIAUUTISOINTIIN	48
7.1	Sisältöjen monipuolistuminen.....	48
7.2	Kuvien mukaan tuleminen	50
7.3	Vammaisuuden esittämisen muutos.....	51
7.4	Taustatekijöiden korostuminen.....	53
7.5	Paralympialaisten muutos	54
7.6	Paralympiaurheilijat tutummiksi.....	55
8	POHDINTA.....	57
8.1	Paralympialaisten ja vammaisurheilun uutisoinnin muutos	57
8.2	Jatkotutkimusehdotuksia.....	60
	LÄHTEET	63
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Vuoden 2015 Urheilugaalan lavalla juontaja Inka Helenius totesi vammaisurheilun arvostuksen nousseen viime vuosina huikeasti. ”*Mieletön juttu. On niitä onnistumisia osattu itsekin hurrata, mutta vielä parempaa se on kun me päästään nauttimaan niistä hetkistä teidän kanssa*”, vastasi alppihiihtäjä Katja Saarinen, joka palkittiin urheilu-urastaan. Saariselta amputoitiin toinen jalka hänen ollessaan 7-vuotias. Hän kilpaili uransa aikana neljissä paralympialaisissa.

Viime vuosina paralympialaiset ovat nousseet enemmän otsikoihin kuin ennen ja esimerkiksi Pekingin 2008 ja Lontoon 2012 kesäkiat saivat molemmat ennätysellisen määrän medianäkyvyyttä ja kiinnostusta yleisöltä (Sport.fi 2015). Suomessa Lontoon kisojen jälkeen pohdittiin, voitaisiinko ratakelaja Leo-Pekka Tähti valita vuoden 2013 Urheilugaalassa vuoden urheilijaksi. Tähti ei lopulta voittanut tässä kategoriassa, mutta voitti sen sijaan vuoden sykähdyttävimmän urheiluhetki -palkinnon neljännen paralympiakultansa ansiosta. Samana vuonna kolme muuta vammaisurheilijaa ja sen parissa toimivaa palkittiin. (Suomen Urheilugaala 2013.) Nämä olivat ensimmäiset palkinnot vammaisurheilijoille Urheilugaalassa, mikä osaltaan kertoo vammaisurheilun arvostuksen ja tietoisuuden paralympialaisista lisääntyneen.

Paralympialaiset on kasvanut suureksi urheilutapahtumaksi ja kisoja voidaan esimerkiksi kokonsa ja tärkeytensä puolesta verrata olympialaisiin (Pappous ym. 2011a, 345). Vuonna 2004 opetusministeriön huippu-urheilutyöryhmä totesi, että vammaisurheilun yleistä arvostusta tulisi kansallisesti lisätä yhdessä kaikkien huippu-urheilutahojen yhteistyönä (Opetusministeriö 2004, 57). Aikaisempaan tutkimustietoon perustuen ulkomailla uutisointi sekä median kiinnostus paralympialaisista on lisääntynyt (MacDonald 2008, 69–70; Tynedal & Wolbring 2013, 17), minkä perusteella aiheen tutkiminen on perusteltua myös Suomessa.

Tutkimuksessani tarkastelen Barcelonan 1992 ja Lontoon 2012 paralympialauutisointia sekä kisojen välillä tapahtunutta muutosta. Ulkomailla vastaavia tutkimuksia on tehty jo 2000-luvulta alkaen. Schantz ja Gilbert (2008) tutkivat vuoden 1996 Atlantan paralympialaisten medianäkyvyyttä saksalaisissa ja ranskalaisissa sanomalehdissä sekä Thomas ja Smith (2003) vuoden 2000 Sydneyn kisojen medianäkyvyyttä brittiläisissä sanomalehdissä. Chang ja kollegat (2011) vertailivat Pekingin 2008 olympialaisten ja paralympialaisten medianäkyvyyttä kanadalaisessa sanomalehdessä ja Tynedal ja Wolbring (2013) puolestaan olympialaisten ja

paralympialaisten medianäkyvyyttä New York Timesissa vuosina 1955–2012. Suomessa Lehtokari (2006) on aikaisemmin tutkinut paralympiauutisointia Joensuun yliopiston yhteiskuntapolitiikan laitoksen pro gradu -tutkielmassaan vammaisuuden näyttäytymisen näkökulmasta diskurssianalyysin avulla.

Tutkimukseni on siis ensimmäinen liikuntatieteellinen tutkimus paralympiauutisoinnista Suomessa. Kiinnostus aiheen tutkimiselle pohjautuu omaan mielenkiintoni vammaisurheilusta sekä viestinnästä ja mediasta. Paralympialaiset on kokonsa ja rajattavuutensa puolesta miellyttävä tutkimuskohde vammaisurheilun saralta. Median ja joukkotiedotuksen osalta sanomalehdet osoittautuivat tuottavimmaksi tutkimusaineistoksi.

Tutkielmassani esittelen ensin tutkimustehtäväni ja aineistoni, mitä seuraa tutkimuksen metodologia ja toteutus (luvut 2 ja 3). Arvioin tutkielmani alussa tutkimukseni luotettavuutta. Luvun neljä kirjallisuuskatsauksessa johdattelen lukijan aiheeseen esittelemällä vammaisurheilua ja paralympialaisia sen yhtenä muotona. Samalla esittelen myös tutkimuskohteeni, Barcelonan ja Lontoon paralympialaiset. Luvussa viisi avaamurheilujournalismin määritelmiä sekä kerron suomalaisen urheilujournalismin historiasta tähän päivään. Paralympialaisissa kyse on huippu-urheilusta. Kirjallisuuskatsaukseni päättyykin tarkasteluun median ja huippu-urheilun välisestä suhteesta, mihin lukeutuvat myös uutiskriteerit, jotka ovat tärkeä journalismia määrittävä tekijä.

Kirjallisuuskatsausta seuraa tulokseni. Esittelen ensin luvussa kuusi vuosikohtaisesti tutkimusaineiston, mistä lukijalle välittyy kokonaiskuva aineistosta. Samalla vastaan kahteen ensimmäiseen tutkimuskysymykseen. Luvussa seitsemän vertailen Barcelonan ja Lontoon kisojen paralympiauutisointia ja siten vastaan kolmanteen tutkimuskysymykseen paralympiauutisoinnissa tapahtuneesta muutoksesta. Pohdinta luvussa vedän tuloksiani yhteen kirjallisuuskatsauksen kanssa sekä esitän jatkotutkimusehdotuksia.

2 TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA -AINEISTO

2.1 Tutkimusasetelma

Valitsin tarkasteluvuodeksi Barcelonan 1992 ja Lontoon 2012 kesäparalympialaiset, sillä aikaisempaan tutkimustietoon perustuen paralympialaisista uutisointi ja sen medianäkyvyys on kasvanut Barcelonan kisoista (MacDonald 2008, 69; Paralympic.org 2014a & c). Lontoon kisat oli tutkimusta tehdessä viimeiseksi järjestetyt kesäparalympialaiset. Samalla 20 vuoden ero näiden kisojen välillä oli selkeä tutkittaessa paralympiauutisoinnin muutosta. Tutkimusaineistoksi valitsin Helsingin Sanomat (HS), Iltalehden (IL) sekä Suomen Urheilulehden (UL). Lehtien tarkastelu oli luontevin tapa toteuttaa tutkimukseni, sillä aineisto oli helposti saatavilla molempien kisojen ajalta.

Aineistoa valitessani tavoitteena oli sen monipuolisuus. Kaikki kolme lehteä ovat eri mediakonserneista, mikä osaltaan lisää tutkimukseni yleistettävyyttä. Helsingin Sanomat on Suomen suurin sekä itselleni tutuin sanomalehti. Iltalehti puolestaan antaa tutkimukselleni toisen näkökulman, sillä iltapäivälehdet keskittyvät päivälehteä tiukemmin tiettyihin lajeihin ja urheilijoihin (ks. Pänkäläinen 1998, 6–7). Suomen Urheilulehti uutisoi ainoastaan urheilusta, joten sen ottaminen mukaan aineistoksi on siten perusteltua. Rajasin aineistoni sanomalehtien osalta koskemaan ainoastaan niiden urheilusivuja. Kaikki tutkimukseni paralympiajutut ovat lehtien ensimmäisistä painoksista, eli muihin painoksiin muokatut tai lisätyt jutut eivät sisälly tutkimusaineistooni. Näin aineistoni on mahdollisimman yhdenmukainen sekä vertailu lehti- ja vuosikohtaisesti helpoiten toteutettavissa.

2.2 Tutkimuskysymykset

Tutkimukseni tarkoituksena on kuvata, millaista paralympiauutisointi oli Barcelonan 1992 ja Lontoon 2012 kisojen aikana sekä millaisia muutoksia uutisoinnissa tapahtui. Tutkimukseni painottuu paralympiauutisoinnin laadulliseen kuvaamiseen, mitä raamittaa määrällinen kuvaus sen muutoksista. Tutkimusasetelmani muodostuu kolmesta tutkimuskysymyksestä:

1. Kuinka paljon tutkimuslehdissä uutisoitiin Barcelonan 1992 ja Lontoon 2012 paralympialaisista?

2. Millaista oli tutkimuslehtien uutisointi Barcelonan 1992 ja Lontoon 2012 paralympialaisista?

3. Miten lehtien uutisointi muuttui Barcelonan 1992 ja Lontoon 2012 paralympialaisten välisenä aikana?

2.3 Tutkimusaineisto

Aineistoni koostuu erikokoisista ja tyyppisistä jutuista. Kuutti (2006) määrittelee jutun olevan yleisnimitys kaikille journalistisille tuotoksille ja esityksille. Perusluonteeltaan juttu on sisällön ja muodon sulautuma, jossa oleellista ovat muun muassa kielellistäminen ja pelkistäminen. Juttu koostuu muun muassa otsikosta ja leipätekstimäisestä jutturungosta. Artikkeliksi Kuutti määrittelee pohtivan, usein kantaaottavaan sävyyn laaditun jutun. Usein artikkelilla tarkoitetaan myös lehden pääkirjoitusta. (Emt., 13, 84–85.)

Laine (2011) määrittelee jutun erilliseksi määriteltävän muodon ja sisällön sulautumaksi vertaillen suomalaisten ja ruotsalaisten iltapäivälehtien Ateenan 2004 ja Torinon 2006 olympiauutisointia. Hän korostaa, että tällä sulautuman koolla tai tyyppillä eri ole merkitystä ja määrittelee tutkimuksessaan 30 eri juttutyyppejä. Esimerkiksi uutissähkeet, valinnat, kuten Päivän leijona ja Päivän lammas, sekä tilankäytöltään suuremmat jutut luokitellaan kaikki jutuiksi. (Emt., 142.) Laineen ja Kuutin määritelmiin perustuen tutkimusaineistoni koostuu erikokoisista ja tyyppisistä jutuista, ja koen selkeimmäksi puhua kaikista aineistoni jutuista yhtenevällä nimityksellä, juttuina. Tulosten yhteydessä avaan osaa näiden juttujen määritelmiä tarkemmin Laineen juttutyyppejä käyttäen, antaakseni niistä lukijalle lisätietoa.

Barcelonan kisojen tarkastelu-aika on 2.–15.9.1992 ja Lontoon 28.8.–11.9.2012. Suomen Urheilulehden vuoden 1992 aineistona ovat numerot 36–38, joiden julkaisuväli oli 3.–17.9.1992. Lontoon 2012 kisoista tarkastelussa ovat Urheilulehden numerot 35 ja 36, joiden julkaisuväli oli 30.8.2012–6.9.2012. Taulukossa 1 on selkeytetty tarkastelu-aika lehti- ja vuosikohtaisesti. Urheilulehden aineisto on rajattu koskemaan ainoastaan kisojen aikana ilmestyviä numeroita. Jos olisin ottanut mukaan kisoja edeltävän ja jälkeisen numeron, olisi aikaväli muodostunut hyvin pitkäksi, ja täten osaltaan saattanut vääristää tutkimukseni tulosta.

Taulukko 1. Tutkimukseni tarkasteluajat lehti- ja vuosikohtaisesti

	Helsingin Sanomat	Ilta-lehti	Urheilulehti
Barcelona	2. – 15.9.1992	2. – 15.9.1992	3. – 17.9.1992
Lontoo	28.8.–11.9.2012	28.8.–11.9.2012	30.8.–6.9.2012

3 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

3.1 Tutkimuksen tieteenfilosofiset lähtökohdat

Tutkimukseni tieteenfilosofiset lähtökohdat pohjautuivat hermeneutiikkaan, sillä tarkoitukseni on tulkita ja ymmärtää paralympiaautisointia. Hermeneuttinen tutkimus perustuu ihmisten väliseen kommunikaatioon. Tulkinnan kohteeksi on määritelty ihmisten ilmaisut, kuten kielelliset ja keholliset ilmaisut. (Laine 2010, 31.) Tutkimukseni perustuu kielellisiin ilmaisuihin ja aineistona ovat eri lehtien jutut paralympialaisista.

Hermeneutiikassa tulkinnalla tarkoitetaan kokemusperäisesti tavoitettujen merkityssuhteiden avaamista. Tulkinnassa eri osat ja tasot tulee tarkoituksenmukaisesti yhdistää kokonaisuudeksi eli merkityssuhteiksi. Tulkintaa seuraa ymmärtäminen. Ymmärtämällä tutkimuskohteesta luodaan yksi uusi kokonaisuus. Ymmärtämisellä tarkoitetaan, että tutkija ottaa tutkimuskohteestaan saatavan mielen haltuunsa. Siihen puolestaan kuuluvat itse tutkimuskohde ja tutkijan esiymmärrys. (Varto 1992, 64.) Tutkimuksessani tulkinta on tekstien lukemista ja niistä merkityksien etsimistä. Ymmärtäminen näyttäytyy merkityksien kokoamisena tarkoituksenmukaisesti yhdeksi kokonaisuudeksi, minkä seurauksena saan vastauksia tutkimuskysymyksiini.

Laadullisessa tutkimuksessa merkitykset ilmenevät suhteina, eli merkityskokonaisuuksina. Merkitykset ovat niitä, millä tutkija operoi. Tutkija pyrkii tarkentamaan, määrittelemään, järkipäristämään ja raportoimaan näitä merkityksiä siten, että muutkin ymmärtävät mistä tutkimuksessa on kyse. Merkitykset eivät siis ole irrallisina yksikköinä eivätkä muodollisesti tarkasteltavina rakenteina, vaan suhteina. Tutkija ymmärtää mielensä avulla tutkimuskohteensa ja se suhde, joka tulee ymmärretyksi tutkimuskohteen ja mielen välillä, on merkityssuhde. (Varto 1992, 56.) Tutkimukseni heijastaa tapojani tulkita ja ymmärtää tutkimuskohdetta. Etsin aineistostani tutkimuskysymyksiini vastaavia merkityksiä ja muodostan niistä ilmenevistä suhteista merkityskokonaisuuksia. Näitä merkityskokonaisuuksia määrittelen, järkipäristän ja raportoin tuloksissani, jotta lukija pääsisi myös käsiksi aiheeseen.

Hermeneuttisissa tutkimuksissa törmätään käsitteeseen hermeneuttinen kehä, millä tarkoitetaan tutkimuksellista vuoropuhelua tutkimusaineiston kanssa. Tutkimusaineistoa ei siis tule ymmärtää pelkästään saatuna, vaan aineiston kanssa keskustellaan jatkuvasti. Tämän keskustelun tuloksena syntyy vasta tieto aiheesta. Tutkiva vuoropuhelu on kehämäistä liikettä

oman tulkinnan ja aineiston välillä. Tutkija sukeltaa aineistoon aina uudelleen ja uudelleen. Kehän alussa, aineiston hankinnan vaiheessa, tehdään jo välittömiä tulkintoja aineistosta. Näistä pyritään kuitenkin pääsemään eroon ottamalla etäisyyttä tutkijan omaan tulkintaan, muun muassa kriittisellä asenteella. Tämän jälkeen aineiston pariin palataan uudelleen ja pyritään näkemään aineisto uusin silmin, milloin se näyttäytyy toiselta kuin aluksi. Tarkoituksena on selvittää, mitä toinen on tarkoittanut ilmaisullaan ja että tutkijan ymmärrys korjautuisi ja syventyisi jatkuvasti. Tuota kehää kulkemalla tutkija voisi päästää irti oman näkökulmansa minäkeskeisyydestä. Koko prosessin ajan tutkimusaineistoa tulee kirjoittaa auki sekä oman ymmärryksen muuttumista koskevaa vuoropuhelua. Hermeneuttista kehää tulisi käyttää työkaluna ja työskentelymuotona, eikä ottaa sitä itse kohteeksi tai tavoitteeksi. (Gadamer 2004, 209; Vilkkä 2005, 146; Laine 2010, 36.)

Tutkimuksessani olen käyttänyt hermeneuttista kehää juurikin työkaluna. Ensimmäisen lukukerran jälkeen aineistosta muodostui minulle ensivaikutelma. Seuraavaksi sukelsin aineistoni pariin useita kertoja uudelleen lukemalla jutut moneen kertaan läpi, kunnes ne eivät enää tuottaneet minulle uutta tietoa. Samalla tavoitteenani oli nähdä aineistoni uusin silmin. Kirjoitin havaintojani jatkuvasti auki. Huomasin löytäväni uusilla lukukerroilla aineistostani uusia merkityksiä ja lopulta ne alkoivat muodostaa suhteita.

Hermeneuttisessa kirjallisuudessa puhutaan esiymmärryksestä, jolla tarkoitetaan tutkimuksen yhteydessä kaikkia tutkijalle, tässä minulle, luontaisia tapoja ymmärtää kohdetta jo ennen tutkimusta. Hermeneuttisella tutkimuksella on kaksijakoinen rakenne. Perustason muodostaa esiymmärryksen aiheesta, pohjautuen siis koettuun elämään. Toinen taso taas on itse tutkimus, joka kohdistuu ensimmäiseen tasoon, esiymmärrykseeni. (Laine 2010, 32.) Täten on perusteltua kirjoittaa auki esiymmärryksen paralympiauutisoinnista ja sen muutoksesta. Se auttaa lukijaa ymmärtämään tekemiäni tulkintoja aineistosta.

Tutkimuksellinen esiymmärryksen pohjautui pääasiassa kandidaatintutkielmaani, josta aihe oli minulle ennestään tuttu. Kandidaatintutkielman tekemisestä saakka olen tiennyt jatkavani aiheen parissa pro gradu -tutkielmaani, joten aihe kerkesi kypsyä mielessäni muutaman vuoden ajan. Kandidaatintutkielmassani keskityin aikaisempiin tutkimuksiin aiheesta. Samalla tein pienimuotoisen tutkimuksen paralympialaisten TV-näkyvyydestä tutkimalla Finnpanelin katsojalukutilastoja Barcelonan ja Lontoon kisoista. Tuloksista pystyin osaltaan pääättelemään ihmisten kiinnostuksen lisääntyneen paralympialaisia kohtaan, sillä 2010-luvulla kisat olivat katsotuimpien TV-ohjelmien joukossa. Kandidaatintutkielmaani sekä aikaisempaan

tutkimukseen pohjautuen oletuksenani oli, että paralympialaisista uutisointi lisääntyi ja siten muuttui sekä määrällisesti että laadullisesti kaikissa tutkimuslehdissäni.

Kaikki tutkimukseni jutut olivat minulle uusia lähtiessäni tarkastelemaan niitä. Vammaisurheilu on kiinnostanut ja jollain tapaa ollut tärkeä aihealue minulle koko opintojeni ajan. Olen työskennellyt sen parissa jo suhteellisen paljon ja se on osaltaan vaikuttanut esiyymmärrykseeni. Näen vammaisurheilun olevan urheilua siinä missä kaikki muukin urheilu on. En koe, että sitä tulisi erottaa vahvasti muusta urheilusta, mikä on osaltaan ohjannut minua tämän tutkimuksen ja aiheen parissa.

3.2 Tutkimuksen metodologiset perusteet

Metodi sana polveutuu kreikan kielen ”methods” -sanasta, minkä merkitys oli ”tie jonkin saavuttamiseksi” (Gadamer 2004, 4). Jotta saisin vastauksia tutkimuskysymyksiini, oli minun valittava tie niiden saavuttamiseksi. Päätieksi valikoitui melko luontaisesti laadullinen, aineistolähtöinen sisällönanalyysi, sillä valmista soveltamiskelpoista teoriaa paralympia uutisoinnista ei ollut saatavilla. Yksittäisestä yleiseen etenevän induktiivisen aineiston analyysin avulla loin aineistostani teoreettisen kokonaisuuden. (ks. Tuomi & Sarajärvi 2009, 95, 108.) Tälle päätielle johdatti sivutie, joka oli yksinkertainen ja karkea kuvaus paralympia uutisoinnin määrällisestä muutoksesta.

Kvantitatiivinen ja kvalitatiivinen analyysi usein erotetaan toisistaan sekä saatetaan nähdä jopa toisensa poissulkevinä tekijöinä tai vastakohtina. Niitä voidaan kuitenkin yhdistää myös samassa tutkimuksessa. (Eskola & Suoranta 1998, 10; Tuomi & Sarajärvi 2009, 65.) Myös Metsämuuronen (2008) toteaa sen olevan mahdollista. Hänen mukaansa toisen traditioista tulee kuitenkin olla pääasiallinen tutkimusote ja toisen sitä tukeva. (Emt., 59–60.) Alasuutari (2011) toteaa, että kvantitatiivista ja kvalitatiivista analyysia voidaan soveltaa saman tutkimusaineiston analysoinnissa sekä niitä voidaan tietyssä mielessä pitää jatkumona. Hänen mukaansa suurempaa määrää analysoitaessa selvät kvantitatiivisetkin yhteydet käyvät johtolangoista. Tällöin koko ratkaisua ei voi kuitenkaan rakentaa määrällisten yhteyksien varaan. Numerot ja lukumäärä tarjoavat hänen mielestään kuitenkin johtolankoja samalla tavalla kuin muutkin havainnot. (Emt., 31–32, 214.) Tutkimuksessani näiden molempien otteiden yhdistäminen oli perusteltua, sillä vastaavia aikaisempia tutkimuksia aiheesta ei oltu tehty Suomessa. Molemmat tutkimusotteet tuottivat merkittävää tietoa aiheesta ja toimivat Alasuutaria mukailien

jatkumona, toisiaan tukevina. Määrällinen ote loi hyvän pohjan paralympiauutisoinnin laadulliselle tarkastelulle.

Sisällönanalyysilla pyritään saamaan tutkittavasta ilmiöstä kuvaus tiivistetysti ja yleisessä muodossa. Joukkotiedotuksen tuotteiden, kuten sanoma- ja aikakauslehtien sekä elokuva-, radio- ja TV-ohjelmien, analyysissa voidaan käyttää tietyin ehdoin sisällönanalyysia. Keräämällä ja analysoimalla esimerkiksi sanomalehtiaineistoja, saatetaan päästä käsiksi erilaisiin tuloksiin ja pohdintoihin, mitä toisenlaiset tutkimukset antaisivat. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 84, 103.) Tutkimuksessani eri lehtien jutut tuottivat perustietoa siitä, miten paralympialaiset näyttäytyivät yhdellä joukkotiedotuksen osa-alueella, lehdistössä. Kaksien eri kisojen ja sen aikaisten lehtien tutkiminen antoi tietoa paralympialaisten muutoksesta perustuen jo ennalta kirjoitettuihin lehtijuttuihin.

Schreier (2012) määrittelee sisällönanalyysin metodiksi, minkä avulla systemaattisesti kuvataan laadullisen aineiston merkityksiä. Hänen mukaansa tutkija itse rakentaa näitä merkityksiä, sillä taustalla vaikuttaa esimerkiksi tutkijan aikaisemmat tiedot. Schreier toteaa laadullisen sisällönanalyysin olevan sopiva metodi silloin, kun kuvataan aineistoa, joka vaatii ainakin jonkin asteista tulkittamista. (Emt., 1–2.) Tutkimusaineistoni ei ollut valmiissa muodossa, joten sitä tuli tutkijalähtöisesti tulkita. Tutkimuksessani se toteutui hermeneutiikkaan perustuen. Schreierin määrittelemä sisällönanalyysi käy hyvin yksin hermeneutiikan kanssa, mitkä kulkevat tutkimuksessani sulavasti käsi kädessä.

Tutkimukseni määrittyi aineistolähtöiseksi analyysiksi, sillä tavoitteenani oli luoda teoreettinen kokonaisuus aineistooni pohjautuen (Tuomi & Sarajärvi 2009, 95). Vilkan (2005) mukaan aineistolähtöisessä sisällönanalyysissa tutkimusaineisto pelkistetään ja tutkittavan kuvausta puretaan analyysiyksiköihin, kuten sanaan, lauseeseen tai sen osaan. Aineistolähtöinen sisällönanalyysi tutkii ihmisten tuottamia merkityksiä. Tieto paljastuu ihmisen muodostamassa puheessa esiintyvässä sanassa, lauseessa tai lausejoukon avulla muodostuvassa merkityskokonaisuudessa. (Emt., 115.)

Sisällönanalyysi eroaa diskurssianalyysista siten, että sisällönanalyysissa etsitään merkityksiä teksteistä ja diskurssianalyysissa taas analysoidaan, miten näitä merkityksiä tekstissä tuotetaan. Diskurssianalyysi on luonteeltaan tulkitsevaa. Siihen kuuluu tekstien systemaattinen tutkiminen, johon taas sisältyy niiden tuottamisen, jakamisen ja käyttämisen analysointi. Nämä kaksi analyysitapaa eivät ole helposti sovitettavissa yhteen, mikä tekee niiden jaosta olennaisen. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 104; Pynnönen 2013, 9.) Merkityksien tuottamisen tarkastelun sijaan

etsin aineistostani merkityksiä, jotka kertoivat ja selittivät, millaista paralympialaisista uutisointi oli kisojen aikana. Tutkimukseni analyysi toteutettiin siis sisällönanalyysin avulla.

Sisällönanalyysista on mielekästä puhua kahdessa eri merkityksessä ja näille merkityksille on jo valmiiksi olemassa omat erottavat sanansa: sisällönanalyysi ja sisällön erittely. Sisällön erittelyllä tarkoitetaan dokumenttien analyysia, jossa kuvataan määrällisesti esimerkiksi tekstin sisältöä. Sisällönanalyysilla puolestaan tarkoitetaan pyrkimystä kuvata näiden dokumenttien sisältöä sanallisesti. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 106.) Tutkimuksessani pääpaino oli sisällönanalyysissa, aineistoni kuvaamisessa sanallisesti ja mahdollisimman kattavasti. Sisällön erittelyä käytin ainoastaan muutamissa kohdissa korostaakseni joidenkin asioiden tai termien toistumista jutuissa. Tutkimukseni kvantitatiivinen analyysi voidaan osaltaan nähdä sisällön erittelyksi, sillä etsin tutkimuslehtieni urheilusivuilta kaikki paralympialaisia käsittelevät jutut. Seuraavaksi laskin nämä jutut ja esitin niiden suhteellisen osuuden koko urheilun toimituksellisesta aineistosta kisojen ajalta.

Tutkimuksessani on myös analysoitu aineistossa esiintyneitä kuvia. Tutkimukseni kuva-analyysi on toteutettu hyvin karkeasti osana suurempaa kokonaisuutta. Aineistoon perehtymisen yhteydessä oli nopeasti huomattavissa kuvien merkitys juttujen yhteydessä. Niiden tarkastelussa on otettu huomioon määrät sekä hyvin yksinkertaisesti tarkasteltu, mitä kuvissa näkyy ja mitä ei. Tarkempaa metodia ei siis käytetty kuvien analysoinnissa.

3.3 Aineiston analysointi

Aloitin perehtymisen tutkimusaineistooni tutustumalla Helsingin Sanomien paralympiauutisointiin viikko ennen ja jälkeen Barcelonan 1992 ja Lontoon 2012 kisojen. Tämän alustavan kartoituksen jälkeen koin Helsingin Sanomien juttujen tarvitsevan tuekseen lisää aineistoa. Täten valikoituivat tutkimukseeni mukaan Iltalehti ja Urheilulehti, joiden paralympiajuttuihin tutustuin samalla tavalla kuin Helsingin Sanomien aineistoon. Koko tutkimusaineistoni oli luettavissa ja mitattavissa ainoastaan mikrofilmeiltä, mikä osaltaan teki tutkimuksestani työläämmän.

Alustavan tarkastelun jälkeen rajasin tutkimusaineistoni molempien kisojen osalta koskemaan aikaväliä päivä ennen ja jälkeen kisojen, sillä paralympiauutisointi keskittyi vahvasti kisojen ajalle. Tutustuessani aineistooni havaitsin, että vuoden 1992 Iltalehdessä ja Urheilulehdessä ei ollut yhtäkään mainintaa paralympialaisista. Barcelonan kisojen uutisoinnista kertoessani en

käsittelee Iltalehteä ja Suomen Urheilulehteä. Muutoksen tarkasteluun ne on toki otettu mukaan, sillä uutisoimattomuus on yksi tutkimustuloksistani Barcelonan kisojen osalta.

Urheilulehden Lontoon aineistossa paralympiajuttuja oli huomattavasti vähemmän kuin Helsingin Sanomissa ja Iltalehdessä. Näin ollen tarkempaa vertailua oli haastavampi tehdä. Urheilulehti toimi hyvin kuitenkin Helsingin Sanomien ja Iltalehden tutkimustuloksia tukevana aineistona. Aikaisempaa tutkimusta ei ole tehty vammaisurheilusta urheilun erikoislehdessä, joten se oli mielenkiintoista ja perusteltua pitää mukana tutkimuksessani.

Analysoinnissa lähdin liikkeelle kvantitatiivisesta analyysistä. Mittasin jokaisen paralympialaisia käsittelevän jutun ja yhden sivun neliösenttimetreinä mikrofilmeiltä. Seuraavaksi mittasin kaikki urheilusivujen mainokset ja vähensin ne koko urheilu-uutisoinnin kokonaismäärästä. Näin sain lasketuksi urheiluosioiden toimituksellisen aineiston määrän ja pystyin laskemaan paralympialaisia käsittelevien juttujen suhteellisen osuuden koko kisojen aikaisesta urheilu-uutisoinnista. Karkean, mutta havainnollistavan määrällisen tutkimuksen jälkeen siirryin tutkimukseni kvalitatiiviseen osioon.

Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä lähdetään liikkeelle yksittäisistä ilmaisuista kohti käsitteellisempää ilmausta. Tuomi ja Sarajärvi (2009) ovat luokitelleet aineistolähtöisen sisällönanalyysin kolmivaiheiseksi prosessiksi. Ensimmäinen vaihe on aineiston pelkistäminen, toinen aineiston ryhmittely ja viimeinen vaihe on teoreettisten käsitteiden luominen. (Emt., 108–109.) Tätä samaa kolmivaiheista prosessia käytin tutkimukseni analysoinnissa.

Tuomen ja Sarajärven (2009) mukaan pelkistäminen voi olla informaation tiivistämistä tai pilkkomista osiin. Sitä ohjaa tutkimustehtävä, jonka mukaan aineistoa pelkistetään koodaamalla tutkimustehtävälle olennaiset ilmaukset, esimerkiksi alleviivaamalla niitä erivärisillä kynillä. Analyysiyksikkö voi olla yksittäinen sana, lauseen osa tai ajatuskokonaisuus, joka sisältää useita lauseita. Aineiston ryhmittelyllä, eli klusteroinnilla tarkoitetaan aineistosta koodattujen alkuperäisten ilmaisujen läpikäymistä tarkasti. Samalla aineistosta etsitään samankaltaisuuksia ja/tai eroavaisuuksia. Samaa asiaa tarkoittavat käsitteet ryhmitellään ja yhdistetään luokaksi sekä nimetään luokan sisältöä kuvaavalla käsitteellä. Ryhmittelyä seuraa aineiston abstrahointi, jossa tutkimuksen kannalta olennainen tieto erotetaan ja valikoidun tiedon perusteella muodostetaan teoreettisia käsitteitä. Käsitteellistämässä edetään alkuperäisinformaation käyttämistä kielellisistä ilmauksista teoreettisiin käsitteisiin ja johtopäätöksiin. (Emt., 110–111.)

Tutkimuksessani analyysiyksiköiksi muodostuivat lauseen osat ja ajatuskokonaisuudet. Merkitsin toistuvia ilmauksia erivärisillä kynillä jäsentääkseni näistä muodostuvia luokkia paremmin. Etsin aineistosta toistuvia ilmauksia. Pelkistäminen ja ryhmittely olivat osaltaan päällekkäistä. Samalla kun pelkistin ja pilkoin aineistoani pienempiin osiin, alleviivasin niitä värikynillä ja nimesin alustavasti näitä ryhmiä, jotta niiden läpikäyminen ja jäsentely oli myöhemmin helpompaa. Aineiston ryhmittelyn avulla sain vastauksia toiseen tutkimuskysymykseeni. Muutosta tarkastellessani vertailin Barcelonan ja Lontoon paralympialaisten uutisointia ja etsin aineistosta vuosi- ja lehtikohtaisesti samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia. Näin muodostuivat muutosta kuvaavat teoreettiset käsitteet. Aineiston teorioiden avulla vastasin kolmanteen tutkimuskysymykseen paralympiauutisoinnin muutoksesta.

3.4 Laadullisen tutkimuksen luotettavuus

Schreier (2012) korostaa laadullisen tutkimuksen olevan tutkijalähtöistä, sillä laadullisessa tutkimuksessa merkitykset ovat kontekstisidonnaisia ja tutkija on poikkeuksesta osa sitä kontekstia. Samasta aineistosta tehdyt tulkinnat riippuvat tutkijasta ja siten poikkeavat toisistaan. Laadullisessa tutkimuksessa määrällisen tutkimuksen objektiivisuus ei sovellu samalla tavalla luotettavuuden arviointiin. Näin laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arviointi on osaltaan hankalaa. Schreier nostaa esiin Streinken ajatuksen siitä, että laadullisesta tutkimuksesta tekee luotettavan sen systemaattisuus sekä analysoinnissa että tuloksia esitettäessä. (Emt., 26–27.)

Aineistoani analysoidessa etenin suunnitelmallisesti lehti ja vuosi kerrallaan. Tavoitteenani oli jo tutkimuskysymyksiä asettaessani antaa lukijalle mahdollisimman kattava kuva paralympiauutisoinnista. Jotta onnistuin siinä, tuli minun olla aineistoni kanssa järjestelmällinen sitä analysoidessani sekä tuloksista raportoidessani. Tutkimustulokset ovat kuitenkin tulkintojani aineistosta, mitä joku toinen olisi todennäköisesti tulkinnut eri tavoin. Näin tutkimuksen tehneenä minun on hankala arvioida objektiivisesti tutkimukseni luotettavuutta.

Eskolan ja Suorannan (1998) mukaan laadullisessa tutkimuksessa tutkija joutuu jatkuvasti punnitsemaan omia ratkaisujaan sekä samalla ottamaan kantaa analyysin kattavuuteen, että työnsä luotettavuuteen. Tutkijan apuna ovat vain omat ja tutkijakollegoiden, tässä ohjaajani

ennakko-oletukset, arkielämän perussäännöt sekä teoreettinen oppineisuus. Eskola ja Suoranta jatkavat, että laadullisen tutkimuksen lähtökohtana on tutkijan avoin subjektiviteetti ja sen myöntäminen, eli tutkija, tässä minä, olen tutkimukseni keskeisin tutkimusväline. Tämän seurauksena tärkein luotettavuuden kriteeri on tutkija itse ja luotettavuuden arviointi koskee koko tutkimusprosessia. (Emt., 208, 210.)

Ennakko-oletukseni ovat suunnanneet ajatuksiani sekä samalla tutkimustani paralympiauutisoinnista. Ensimmäisten lukukertojen jälkeen saattoi tuntua, että aineistoni ei tuota merkittävää uutta tietoa. Useat lukukerrat, monet pitkät aineistoni parissa vietetyt päivät sekä niiden taustalla hermeneuttinen kehä työkaluna opettivat minua kuitenkin katsomaan aineistoani aina uusin silmin ja löytämään sieltä uusia merkityksiä. Tutustuessani aiempiin tutkimuksiin, muokkasivat nekin omia ennakko-oletuksiani aiheesta ja suuntasivat ajatuksiani uudella tapaa aineistoani kohtaan.

Schreier (2012) korostaa luotettavuutta arvioitaessa myös validiteettia eli pätevyyden arviointia, mikä perustuu tutkimusaineistoon (Emt., 27). Tässäkin korostuu tutkimukseni analyysin systemaattisuus. Jotta tutkimukseni olisi validi, tuli minun tehdä menettelytapani ja syyt tutkimuksen tekemiselle lukijoille ilmiselviksi. Samalla tyylini ja metodien oli vastattava tutkimuskysymyksiini. Tutkijana minun tuli ottaa huomioon vaihtoehtoiset metodit ja lopuksi tulkinnat. Validiteetti ajateltuna näin laajasti vastaa kysymykseen tutkimuksen luotettavuudesta.

Tutkimuksessani tuon esiin työn etenemisen aina mielenkiintoni heräämisestä pohdintaan saakka. Täten avaan lukijalle valintojani ja etenemistäni mahdollisimman selkeästi. Tutkimuskysymykset olivat koko ajan mielessäni ja etsin niihin systemaattisesti vastauksia aineistostani. Analysointivaiheessa palasin aineistooni aina uudelleen ja etsin erilaisia näkökulmia aineistoni tulkinnalle. Paralympiauutisoinnin muutoksen esittäminen ja sen teoriointi vaati monien eri näkökulmien huomioimista sekä kaikkien palasten asettamista oikeille paikoille.

Tutkimukseni jakautuminen määrälliseen ja laadulliseen osioon pakottaa minut arvioimaan luotettavuutta molemmilta osin. Koko prosessini ajan luotettavuusnäkökulma kulki mukani. Aiheen tutkiminen molemmista näkökulmista lisäsi osaltaan tutkimukseni luotettavuutta. Molemmat tutkimusotteet täydensivät toisiaan ja toimivat toistensa jatkumoina.

Kvantitatiivinen osio oli lähtölaukaus tutkimukselleni, mikä määritti siten ennakko-oletuksiani kvalitatiivisesta osasta. Luin lehtien urheilusivut useampaan kertaan läpi, joten todennäköisyys sille, että joku juttu olisi jäänyt huomaamatta, on melko pieni. Juttujen mittaaminen suoritettiin millimetricien tarkkuudella. Mikrofilmeiltä mitatessa on kuitenkin mahdollista, että suhde kaikissa lehdissä ei välttämättä ole täysin sama tai minulla tutkijana ja mittaajana on ollut mahdollisuus muutaman millin virhemarginaaliin. Kuitenkaan isoista heitoista ei ole kyse, jos mittausvirheitä on sattunut.

Tulososiossa käymä vuoropuhelu tulosteni sekä aikaisempien tutkimuksien kanssa antaa lukijalle mahdollisuuden arvioida tulosten luotettavuutta suhteessa muihin vastaaviin tutkimuksiin. Itse tutkijana olin tutkimuksen tutkimusväline, joten aikaisempien vastaavien tutkimusten mukaan ottaminen ja niiden mahdollisimman kattava ja tiivis esittely on siten hyvin perusteltua. Ne lisäävät tutkimukseni luotettavuutta siltä osin, että joku muu on saanut vastaavia tuloksia, toki eri aineistosta, mutta samasta aiheesta samoilta ajanjaksoilta.

Laadullisen tutkimuksen on sanottu tarjoavan monenlaisia lähtökohtia tutkimukselle sekä tuottavan paljon tietoa, minkä takia onkin tärkeää rajata tutkimustehtävä hyvin. Etenkin analysoinnin edetessä tuntui, että olisin halunnut kirjoittaa kaikki tehdyt huomiot tutkielmaani. Kaikkia pienempiä huomioita ei kuitenkaan ollut mielekäästä kuvailla tarkemmin, joten tutkimukseeni pääsivät ainoastaan merkittävimmät kokonaisuudet.

4 HUIPPU-URHEILUA PARALYMPIALAISISSA

4.1 Vammaisurheilu

Vammaisurheilu on osa erityisryhmien liikuntaa (Kummu 2007, 13). Erityisryhmien liikunta 2000-toimikunnan mietinnössä (1996, 9) erityisryhmien liikunta määritellään seuraavasti: ”*Erityisryhmien liikunnalla tarkoitetaan sellaisten henkilöiden liikuntaa, joilla on vamman, sairauden tai muun toimintakyvyn heikentymisen tai sosiaalisen tilanteen vuoksi vaikea osallistua yleisesti tarjolla olevaan liikuntaan ja joiden liikunta vaatii soveltamista ja erityisosaamista.*” Termejä ”erityisliikunta” ja ”erityisryhmät” on totuttu käyttämään vuosikymmenien ajan. Niillä on viitattu vammaisten ja pitkäaikaissairaiden liikuntaan silloin, kun on tarvittu liikunnan sovellutuksia. Erityis-alkuisista käsitteistä on nyt pyritty siirtymään soveltavan liikunnan käsitteeseen, mikä ymmärretään erityisliikunnan synonyymina. Termejä pyritään käyttämään eri tilanteisiin parhaiten sopivalla tavalla. (Rintala ym. 2012, 10.)

Vammaisurheilu määritellään vammaisten henkilöiden kilpa- tai huippu-urheiluksi, eli se on suorituskeskeistä ja kilpailullista, menestykseen tähtäävää urheilua (Erityisryhmien liikunnan kehittämisohjelma 2003–2005). Paralympiakomitean verkkosivuilla vammaishuippu-urheilu määritellään määrätietoiseksi ja suunnitelmalliseksi maajoukkueetasoiseksi toiminnaksi. Sen päämääränä on vammaisurheilijoiden menestyminen kansainvälisissä arvokilpailuissa, etenkin paralympialaisissa, mutta muidenkin lajien osalta mestaruuskilpailuissa. (Paralympiakomitea 2015a.) Paralympiaurheilu on siis osa vammaisurheilua.

Opetusministeriö (2004) on todennut vammaisurheilun kehittyneen määrätietoiseksi ja tavoitteelliseksi huippu-urheiluksi. Siten vammaishuippu-urheilu on osa suomalaista huippu-urheilua. Sen kehittäminen on lähes täysin Suomen Paralympiakomitean ja Opetusministeriön tukitoimenpiteiden varassa. Vahvistamalla Paralympikomitean roolia keskeisenä vammaishuippu-urheilun koordinoivana tahona, voidaan lisätä vammaisurheilun arvostusta, asemaa ja toimintamahdollisuuksia. Jotta vammaisurheilijat voivat menestyä huipputasolla, tarvitsevat he kokonaisvaltaisen urheilulle omistautumisen lisäksi ammattimaiset resurssit, taustaorganisaatiot ja olosuhteet samalla tavalla kuten ei-vammattomatkin urheilijat. Vammaisurheilun arvostusta lisäämällä mahdollistetaan vammaishuippu-urheilumenestys tulevaisuudessa ja samalla se edesauttaa tasa-arvon ja monimuotoisuuden toteutumista suomalaisessa huippu-urheilussa. (Emt., 57).

4.2 Paralympialaiset

Paralympialaiset ovat vammaisurheilijoille tarkoitettu joka neljäs vuosi järjestettävä huippu-urheilutapahtuma. Kesä- ja talviparalympialaiset järjestetään omina olympiadeinaan, joten käytännössä kisoja voi seurata kahden vuoden välein. Paralympialaisissa on monia eri lajeja, jotka ovat muokattuja olympialajeista, kuten uinti, tai ne on kehitetty varta vasten vammaisurheilijoille. Jälkimmäisestä esimerkiksi sopii boccia, joka muistuttaa kuulapeli petankkia. Jokaisessa lajissa on omat luokituksensa, mikä takaa tasavertaisen kilpailutilanteen kaikille kilpailijoille (Paralympiakomitea 2015b).

Paralympialaisissa kilpailevat liikunta-, näkö- ja kehitysvammaiset urheilijat (Paralympikomitea 2015b). Kuurot eivät kilpaile paralympialaisissa, vaan heille järjestetään omat kisat, jotka kantavat nimeä ”Deaflympics”. Kehitysvammaiset pääsivät ensimmäisen kerran osallistumaan paralympialaisiin vuonna 1996 Atlantassa. He olivat mukana vuoden 2000 Sydneyn kisoihin asti ja palasivat paralympiakentille jälleen Lontoossa 12 vuoden tauon jälkeen. Kehitysvammaisille järjestetään myös omat kisat, jotka kantavat nimeä Special Olympics. (DePauw & Gavron 2005, 96–97; Paralympiakomitea 2015c; Rintala ym., 2012, 511.)

Suomessa paralympiatoimintaa johtaa Suomen Paralympiakomitea, joka on toiminut kattojärjestönä vammaisurheilulle vuodesta 1994 saakka (Kummu 2007, 17). Se vastaa Suomen joukkueen valitsemisesta, lähettämisestä kisoihin, vammaishuippu-urheilun kehittämisestä sekä edunvalvonnasta. Suomen Paralympiakomitea toimii Kansainvälisen Paralympiakomitean (IPC) jäsenjärjestönä sekä tekee yhteistyötä muun muassa lajiliittojen, vammaisurheilujärjestöjen, Olympiakomitean sekä valmennuskeskusten kanssa. (Koivumäki 2009, 75.)

4.2.1 Barcelona 1992

Barcelonan paralympialaiset järjestettiin 3.–14.9.1992. Kisoihin osallistui yhteensä 83 maata ja noin 3 000 urheilijaa (Paralympic.org 2014a). Suomesta kisoissa oli mukana 71 urheilijaa. Suomi sai kultamitaleita kahdeksan, hopeamitaleita kuusi ja pronssimitaleita 11. Siten Suomi sijoittui maiden välisessä mitalitilastossa 16. sijalle 25 saavutetulla mitalilla. (Hätinen 1998, 407; Siukonen 1998, 423.) Barcelonan kisaohjelmassa oli mukana 16 eri lajia. Yli 1,5 miljoonaa katsojaa oli paikan päällä katsomassa kisoja ja yhteensä seitsemän miljoonaa ihmistä katsoi

kisoja kotisohviltaan 12 kisapäivän aikana. Pelkästään avajaisia seurasi paikan päällä 65 000 katsojaa ja miljoonat ihmiset katsoivat niitä television välityksellä ympäri maailmaa. (Paralympic.org 2014a.)

Olympialaiset ja paralympialaiset järjestettiin ensimmäistä kertaa samassa paikassa Barcelonaa edeltävissä 1988 Soulin kisoissa (MacDonald 2008, 70). Barcelonan kisat olivat ensimmäiset paralympialaiset, joissa järjestelyistä vastasi sama organisaatio kuin olympialaisista. Tiedotusvälineiden edustajia Barcelonassa oli noin tuhat, kun taas olympialaisissa niitä oli kymmenkertainen määrä. (Siukonen 1998, 423.) Paralympic.org sivuston mukaan Barcelonan kisat olivat ensimmäiset paralympialaiset, jossa medialla on ollut merkittävä rooli. Soulin 1988 kisojen tiedoissa ei ollut mainintaa TV-katsojien määrästä, kun taas Barcelonan kisojen kohdalla siitä oli maininta jo heti alussa. (Paralympic.org 2014a & c.)

4.2.2 Lontoo 2012

Lontoon paralympialaiset järjestettiin 29.8.–9.9.2012 ja niiden on puhuttu olevan kaikkien aikojen hienoimmat kesäparalympialaiset. Kisoihin osallistui 4 237 urheilijaa 164 eri maasta. Lontoossa kilpailtiin 20 eri lajissa. Suomi saavutti yhteensä kuusi mitalia, joista neljä oli kultaa, yksi hopea ja pronssi. (Sport.fi 2014.) Barcelonan aikaisesta kisaohjelmasta jäi pois painonnosto ja uusia lajeja olivat ratsastus, pyörätuolirugby, jalkapallo viidellä pelaajalla, soutu sekä purjehdus. Katsomoon myytiin 2,7 miljoonaa lippua ja television välityksellä kisoja seurasi arviolta 3,8 miljardia katsojaa. Kisat lähetettiin sataan eri maahan. Iso-Britannian kisojen TV-oikeuksien haltija Channel 4 näytti yli 150 tuntia suoraa lähetystä kisoista, mikä oli samalla kaikkien aikojen ennätys. (Paralympic.org 2014b.)

Lontoon kisat olivat myös ensimmäiset todelliset ”online” ja sosiaalisen median -kisat. Siitä kertovat 1,3 miljoonaa twiittiä, joissa mainittiin sana ”*paralympic*” ja yli 5,8 miljoonaa kertaa ladattu London 2012 Paralympic -sovellus. Kansainvälisen Paralympiakomitean Facebookin seuraajien määrä kasvoi 350 prosenttia. Lontoon kisoissa oli käytössä paralympialaisten oma internetpohjainen TV-kanava paralympic.org -sivustolla, mitä kautta näytettiin 780 tuntia suoraa kisalähetyksiä. Lähes kaksi miljoonaa ihmistä seurasi kisoja kanavan välityksellä. Lontoon kisoissa paikan päällä oli 6 000 median edustajaa. (Paralympic.org 2014b & d.)

4.3 Lyhyesti vammaisurheilun ja paralympialiikkeen historiasta

Rintalan ja kollegoiden (2012) mukaan 1900-luvun alkua voidaan pitää vammaisurheilun liikkeelle lähdön ajankohtana. Toisen maailmansodan aikana kuntoutettavia oli paljon, ja liikunta oli oiva kuntoutuksen keino sodassa vammautuneille. 1900-luvulla sodassa loukkaantuneita ja vammautuneita kuntoutettiin liikunnan avulla. Suomessa perustettiin 1900-luvun alussa paljon erilaisia yhdistyksiä ja järjestöjä. Urheiluseuratoiminta alkoi kehittyä ja tämän esimerkin myötä myös vammaisurheilutoiminta sai alkunsa. Ensimmäiset kilpailut järjestettiin selkäydinvammaisille Stoke Mandevillen sairaalassa Englannissa 1948. Näitä kisoja pidetään paralympialaisten edeltäjinä. Kansainvälisesti vammaiskilpaurheilu lähti liikkeelle laajemmin Roomassa vuonna 1960, jolloin olympialaisten jälkeen järjestettiin samassa paikassa ensimmäiset vammaisten kesäolympialaiset. Vammaisten ensimmäiset talviolympialaiset järjestettiin 1976 Ruotsin Örnsköldsvikissä. Paralympialaisiksi kisoja alettiin kutsua 1988 Soulissa. (Emt., 509–511.)

Muualla Euroopassa kansalliset vammaisurheilujärjestöt oli perustettu jo 1950-luvulla, mutta Suomessa yleinen vammaisurheilutoiminta kehittyi suhteellisen hitaasti. Vammaisurheilun tilanne alkoi parantua, kun veikkausvoittovarot kasvoivat ja vammaisurheilijat pääsivät osallisiksi näihin tukiin. Suomalainen vammaisurheilutoiminta ammattimaistui ja laajeni 1970-luvulla. Vuoden 1980 liikuntalaki takasi vammaisurheilulle tasa-arvoisemman aseman liikuntakulttuurissa sekä rahoituksen huomattava lisääntyminen mahdollisti toiminnan laajenemisen. Vuonna 1998 opetusministeriö otti ammattimaisesti harjoittelevat vammaishuippu-urheilijat mukaan urheilija-apurahajärjestelmän piiriin. Tämän jälkeen apurahaa saaneiden määrä on kiitettävästi lisääntynyt. (Rintala ym. 2012, 509–510.) Edellä sanottua todistaa Urheilusanomien vuoden 2015 lokakuussa tekemä listaus vuosien 2001–2015 aikana eniten urheilija-apurahaa saaneista urheilijoista. Kolmen kärki muodostui vammaisurheilijoista: Leo-Pekka Tähti, Jean-Pierre Antonios sekä Minna Leinonen. (Holopainen 2015, 17.)

Paralympialaisten osanottajamäärä on lisääntynyt vuoden 1960 Rooman kisoista lähtien. Roomassa kisoihin osallistui 350 urheilijaa ja Pekingin 2008 kisoihin 4 000 urheilijaa. Talvikisojen osanottajamäärä on myös kasvanut, mutta ei yhtä merkittävästi kuin kesäkisojen. Vuonna 1976 Örnsköldsvikissä urheilijoita oli 314 ja vuonna 2014 Sochissa 547. (Rintala ym., 2012, 511; Paralympic.org 2015.) Suomi on menestynyt hyvin niin kesä- kuin

talviparalympialaisissakin. Kesäkisoissa Suomi on mahtunut parhaimmillaan 15 parhaan maan joukkoon ja talvikisoissa ollaan oltu mitalitilastojen kärjessä. (Koivumäki 2009, 10.)

Kansainvälinen Parlympiakomitea (IPC) perustettiin vuonna 1989 ja se on työskennellyt koko sen olemassaolon ajan ahkerasti paralympialaisten julkisen näkyvyyden lisäämiseksi. Ennen IPC:n perustamista kisoista vastasivat monet eri kansainväliset urheilujärjestöt, joita alkuaikoina oli yhteensä neljä. Tätä liittoa kutsuttiin Kansainväliseksi vammaisurheiluorganisaatioksi (International Organizations for Sport for the Disabled eli IOSD). Esimerkiksi sokeiden urheiluliitto (IBSA) ja pyörätuoliurheilu ja amputoitujen urheiluliitto (IWAS) olivat osa tätä organisaatiota. (Howe & Jones 2006, 29–31.)

Kummu (2007) on tehnyt tutkimuksen Suomen vammaisurheilun historiasta. Hän jäsentää vammaisurheilun historian kolmeen kehitysjaksoon, jotka ovat vammaisurheilun organisoitumisvaihe (1960–1980), vammaisurheilun vakiintumisvaihe (1980–1994) sekä vakiintuneen paralympiaurheilun vaihe (1994–2005). Vammaisurheilun keskeisinä ominaispiirteinä hän näkee eriytymisen, laajenemisen, ammattimaistumisen sekä kansainvälistymisen. Vammaisurheilun rahoituksesta vastaa pääasiassa valtio. Kummu toteaa, että vammaisurheilun asema liikuntakulttuurissa on vahvistunut jatkuvasti ja asenteet vammaisurheilua kohtaan ovat muuttuneet myönteisemmiksi sekä päättäjien että suuren yleisön tasolla. (Emt., 3.)

Kummun (2007) mukaan vammaisurheilun kehityspiirteistä pystyy selkeästi päättämään, että vammaisurheilu lähestyy vammattomien urheilua monella eri tasolla. Vammaisurheilu on yleisen liikuntakulttuurin eriytymisen myötä saavuttanut tasa-arvoisemman paikan sirpalemaisessa kentässä. 1960-luvulla sotien jälkeen vammaiset liikkuvat vammaisjärjestöjensä alla tai vammaislaitoksissa. Tällöin kilpaurheilu alkoi korostua. 1980-luvulla harraste- ja kilpaurheilu alkoi eriytyä, kun kilpailut vakavoituivat ja lajien määrä kasvoi. Yksi vammaisurheilun eriytymisen syy oli mahdollisesti se, että vammaisurheilija ei tarvitse enää samanlaista yhteisöllisyyttä ja vertaistukea, kuin alkuaikoina. Tänä päivänä on helpompaa tulla hyväksytyksi vammaisurheilijana. (Emt., 84–85.)

Howe (2008) on todennut, että paralympialiike on saanut melko paljon julkisuutta viime vuosina. Kisat on saavuttanut kansainvälisen megaurheilutapahtuman kaltaista huomiota monien vuosien marginaalissa olemisen jälkeen. Paralympialaiset on turvannut paikkansa urheilukalenterissa, vaikkakin on tavallaan edelleen ”jälkikirjoitus” olympiatarinoille. Howen mukaan ”vammautuneet olympiaurheilijat” ovat vihdoinkin saaneet tunnustusta heidän

urheilullisille kyvyilleen ja taidoilleen. Nykyään linkki olympialaisten ja paralympialaisten välillä on selkeämpi kuin koskaan. Kaupungin, joka hakee kisojen järjestämisoikeutta olympialaisille, tulee tehdä ehdotus myös paralympialaisten järjestämisestä. (Emt., 1, 82.)

Piispanen ja Legg (2013) pohtivat Suomen Vammaisurheilu -lehdessä Lontoon kisojen jälkeen vammais- ja paralympiaurheilun tämän hetkistä tilaa. He näkevät, että Lontoon kisojen aikana ja niiden jälkeen paralympiaurheilijat tulivat väestön ja valtavirtamedian tietoisuuteen. Aiemmin saatettiin ajatella, että paralympialaiset olivat paljon olympiakisoja jäljessä. Asenteet kuitenkin muuttuivat viimeistään Lontoon kisojen päätösseremoniaan mennessä, mitä oli todistamassa 2,7 miljoonaa myytyä lippua päättäjäisseremoniaan. Piispanen ja Legg näkevät paralympiaurheilijat nyt niin kansallisina kuin kansainvälisinä tähtinä. Vielä ei heidän mielestään kuitenkaan olla tilanteessa, jossa urheilijoiden tulisi olla, eli tasavertaisina vammattomien urheilijoiden rinnalla. (Emt., 28.)

4.4 Luokittelujärjestelmä

Luokittelu on keskeisessä osassa vammaisurheilua ja sitä voidaan verrata vammattomien painoluokkalajeihin. Luokittelun on sanottu mahdollistavan vammaisurheilun. Tavoite on taata kaikille kilpailijoille tasapuoliset lähtökohdat, jossa lopputuloksen ratkaisevat urheilulliset tekijät, ei vamman haitta-aste. Paralympialaisiin saavat osallistua urheilijat, joilla on vähintään lajikohtaisesti määritelty minimivamma, joka rajoittaa toimintakykyä niin, että urheilija ei pysty tasaväkisesti kilpailemaan vammattomien kanssa. IPC on laatinut säännöt luokittelulle. Sen suorittavat terveydenhuollon ammattilaiset ja lajiasiantuntijat, jotka ovat kouluttautuneet lajin kansainvälisiksi luokittelijoiksi. (Paralympiakomitea 2015b.)

Luokittelu on samalla yksi vammaisurheilun keskeisimmistä haasteista. Ennen se oli hyvin vammakeskeistä, mutta 1990-luvulla siirryttiin toiminnalliseen luokitteluun. Luokitteluprosessi on lajikohtainen. Urheilijan luokka määritellään hankkimalla taustatietoa urheilijasta ja hänen liikuntakyvystään, esimerkiksi lihastestauksen avulla. Urheilijaa tarkastellaan myös suorituksen aikana. Luokittelu voi olla pysyvä tai väliaikainen, ja siihen voi hakea muutosta joko kilpailija itse tai hänen kilpakumppaninsa protestin avulla. Tällä hetkellä jokaisella lajilla ja vammaryhmällä on oma luokittelujärjestelmänsä. (Mälkiä & Rintala 2002, 439; Kummu 2007, 15–16.)

Luokittelujärjestelmät perustuvat yhteiseen luokittelusäännöstöön (Classification Code), jossa määritellään luokittelun peruslähtökohdat. Näitä ovat muun muassa luokitteluhenkilöstö, terminologia, protestien kulku sekä urheilijan vamman soveltuvuus tiettyyn lajiin. Säännöstö on tehty vuonna 2007 ja uuden version olisi tarkoitus valmistua vuonna 2015. Luokittelu tapahtuu erilaisten testien avulla. Esimerkiksi liikuntavammaisen urheilijan testauksessa testataan nivelliikkuvuuksia ja koordinaatiota. Kehitysvammaisten luokittelussa taas keskitytään kognitiivisten taitojen, kuten päättelykyvyn ja muistin testaukseen. (Paralympiakomitea 2015b.)

Joissain lajeissa luokituksessa käytetään yhdistettyjä luokkia, jolloin käytössä on pistetaulukkojärjestelmä. Näin tulokset saadaan vertailukelpoisiksi. Luokkien numerot kertovat vamman laadun. Pieni luku kertoo vaikeammasta vammasta. Esimerkiksi yleisurheilussa on 45 luokkaa. Eriasteiset näkövammaiset kilpailevat yleisurheilussa kolmessa eri luokassa. Luokkia ovat muun muassa T13 ja F13¹, joissa kilpailevat heikkonäköiset, joiden näkökenttä on yli 5 astetta, mutta alle 20 astetta. Tämä luokka on tarkoitettu niille, joiden näkövamma ei ole kovin vakava. (Paralympiakomitea 2015b.) Luokan sisälläkin taso voi siis vaihdella, mutta tasavertaisuus pyritään säilyttämään.

¹ T viittaa englanninkielien track (rata) sanaan ja F viittaa field (kenttä) sanaan.

5 URHEILU LEHTIEN SIVUILLA

Journalismi on faktapohjaista ja ajankohtaista joukkoviestintää (Kunelius 2003, 21). Joukkoviestinnällä eli medialla tarkoitetaan sanomien välittämistä suhteellisen suurelle ja ennalta rajaamattomalle yleisölle. Apuna käytetään teknisiä apuvälineitä eli kanavia. Journalismin tehtävät on nähty melko yhdenmukaisiksi joukkoviestinnän tehtävien kanssa, mitä ovat totuudenmukaisen ja olennaisen tiedon välitys, yhteiskunnan kriittinen tarkkailu ja yhteiskunnallisen vallankäytön valvonta sekä sananvapauden ja julkisen keskustelun edistäminen. Journalismi edellyttää teknistä joukkoviestintää sanomien välittämisessä, kuten sanomalehteä tai radiota. (Hemánus 1990, 13–14; Kunelius 2003, 17; Kuutti 2006, 73.) Journalismi on siis sisältöä, jota media välittää eri kanavien välityksellä.

5.1 Urheilujournalismi

Urheilujournalismi on yksi journalismin osa-alueista. Hemánus (1983) määrittelee sen järjestelmäksi, joka tuottaa tietoa ja mielipiteitä urheilun järjestelmästä. Hänen mukaansa urheilujournalismissa tosiasiaa ja mielipidettä ei erotella toisistaan niin tarkasti kuin muussa journalismissa. (Emt., 43.) Koljonen (2000) puolestaan näkee urheilujournalismin sijoittuvan viihteen ja journalismin välimaastoon. Siinä käytetään uutismaista esitystapaa, minkä takia sitä ei voi täysin liittää joukkotiedotuksen viihde-osion alle. Urheilujournalismin ensisijaisena tavoitteena on mahdollisimman uskollisten ja ennen kaikkea sopivien kuluttajien hankkiminen ja niiden säilyttäminen. Koljonen näkee urheilujournalismin olevan koko ajan jatkuvassa muutostilassa. (Emt., 4–5.)

Pänkäläisen (1998) mukaan urheilu on itsessään jo hyvin kaavamaista ja yksinkertaista. Esimerkkinä tästä ovat pitkät pelisarjat, joissa perusrakenne on aina sama. Konkreettisuus on nähty myös yhdeksi urheilujournalismin merkittävimmistä piirteistä. Sitä jäljennetään kuvailemalla suorituksia ja tapahtumia sekä niiden ympärillä olevia ja muodostuvia ilmiöitä. Valtaosa urheilujournalistisista jutuista kuvailee tapahtunutta urheilutoimintaa tai siihen liittyvää ilmiötä siten, että pääpaino on nimenomaan tapahtuman tai ilmiön kuvailussa. Urheilujournalismia määrittää ja selittää sen sitoutuneisuus ennako-odotuksiin. Tämä näkyy esimerkiksi urheilutapahtumia ennakoivina juttuina. (Emt., 6, 33.)

Boyle (2006) on sanonut urheilujournalismin olevan tulkintaa todellisista tapahtumista sekä niiden järjeistämistä laajalle lukijakunnalle. Hänen mukaan ympärillä vallitseva kulttuuri vaikuttaa urheilujournalismiin. Boylen mielestä ei siis ole olemassa yhtä yhtenäistä ja yksiselitteistä urheilujournalismia. Myös eri lajeilla on omat uniikit piirteet ja luonteet, mitkä muokkaavat niistä uutisoimista. (Emt., 40, 149.)

Turtiainen (2012) on tutkinut mediaurheilun käsitettä. Sitä on kuvattu urheilujournalismin synonyymiksi, mutta Turtiainen toteaa tämän ongelmalliseksi. Hänen mielestään mediaurheilun käsite ei ole menettänyt merkitystään vaan se on laajentunut urheilujournalismin lisäksi kattamaan myös urheilun seuraajien tuottaman materiaalin, kuten YouTube-käyttäjien lisäämän materiaalin. Turtiaisen määritelmä mediaurheilun käsitteestä kattaa siis ammattilaismedian tuottaman ja esittämän urheilun, eli urheilujournalismin, sekä mediaurheilun seuraajien toiminnan. (Emt., 18–19.) Urheilujournalismi voidaan siis nähdä perinteisesti tuotettuina urheilun sisältöinä joukkoviestinnässä. Mediaurheilun käsite on tuotu laajentamaan tätä käsitettä siten, että palkattujen toimittajien lisäksi urheilusta voi tiedottaa tai mediaurheilua voi tuottaa kuka tahansa omilla kanavillaan.

Painetussa mediassa tapahtumien kuvailu elävästi, informatiivisesti ja tarkasti on yksi keskeisimmistä urheilutoimittajan työkaluista. Nämä kuvailut tuottavat urheilujournalismin ja urheilusivujen perussisällön ja ovat keskeisimmässä roolissa sanomalehdissä, radiossa ja televisiossa. Usein media raportoi päivätapahtumista, mutta tärkeimpiä tapahtumia, kuten olympialaisia, voidaan ruotia vielä pitkänkin aikaa tapahtumien jälkeen. Internetistä saa tiedon urheilutapahtumista ja -tilanteista välittömästi niiden tapahduttua. Jutut kuitenkin sisältävät usein vain pienen määrän tietoa, sillä väline, tietokone ja sen ruutu, ovat kokonsa puolesta rajalliset. (Andrews 2005, 43–44, 148–149.)

5.2 Lyhyesti suomalaisen urheilujournalismin historiasta tähän päivään

Ensimmäiset urheilujutut olivat niiden miesten käsialaa, jotka olivat kiinnostuneita urheilusta. Se on jättänyt jälkensä urheilujournalismiin siten, että ala on hyvin miesvaltainen ja sen voidaan sanoa keskittyvän kilpa- ja huippu-urheiluun. Suomessa urheilujournalismin perusta luotiin 1900-luvulla urheilulehdistössä, erityisesti Suomen Urheilulehdessä. Urheilutoimittamisessa oli pitkään perinne, että toimittajalla oli takanaan ura aktiivisena urheilijana. (Pänkäläinen 1998, 5–6.)

Sanomalehdistö alkoi huomioida urheilu-uutisia säännöllisesti 1800- ja 1900- lukujen vaihteessa. Helsingin Sanomien edeltäjä Päivälehti julkaisi ensimmäisen kerran kesäkuussa 1898 otsikon ”Urheilun alalta”. Vuonna 1902 Hufvudstadsbladet palkkasi ensimmäisenä sanomalehtenä urheilutoimittajan. Vuosina 1927–1929 palkattiin päätoimisia urheilutoimittajia myös esimerkiksi Turun Sanomiin ja Helsingin Sanomiin, joka myös perusti ensimmäisenä varsinaisen urheilutoimituksen vuonna 1931. Samana vuonna urheilutoimittajat perustivat Helsingissä yhteisen kerhon, johon ensimmäisen vuoden aikana liittyi 44 jäsentä. (Arponen 1998, 28.) Radiossa urheilun historia ulottuu Suomessa 1920-luvulle, jolloin radion avulla pyrittiin edistämään kansalaisten omaa liikkumista. Suomessa omat kesäolympialaiset 1952 loivat luontevan lähtökohdan television aikakaudelle ja urheilun televisioinnille. Televisio kiinnostui urheilusta laajemmin 1960-luvulla. (Pänkäläinen 1998, 16–18.)

Päivälehtien on nähty keskittyneen urheilu-uutisoinnissaan menestystä koskevien odotuksien luomiseen ja vahvistamiseen sekä lopputuloksesta raportoimiseen. Iltapäivälehtien puolestaan on nähty muuttaneen tätä näkökulmaa. Ne ovat pyrkineet nostamaan ottelusta jonkin pelaajan tai muun yksityiskohdan lähempään tarkasteluun. (Pänkäläinen 1998, 6–7.) Urheilujournalismi laajentui 1990-luvulla sanoma- ja iltapäivälehtien, television ja radion lisäksi online-palveluihin, kuten tekstitelevision ja internetiin. Veikkauksen urheiluedonlyönti puolestaan alkoi vuonna 1993 ja sen on nähty muokanneen urheilujournalismia. Se on korostanut taustajuttujen tarvetta. Eli kun ihmiset sijoittavat rahojaan peleihin, haluavat he samalla perusteellista tietoa pelikohteistaan. (Veikkaus 2005; Virtapohja 1998, 64.) Internetin merkitys 2000-luvulta alkaen on kasvanut valtavasti kaikessa journalismissa. 2000-luvulla mukaan on tullut sosiaalinen media, mikä on osaltaan ollut luomassa uudenlaista urheilujournalismia. Tieto pelitilanteista ja -tuloksista on saatavilla välittömästi. (Andrews 2005, 148.)

Itkosen ja kollegoiden (2008) mukaan nykyään urheilusta viestitään laajemmin kuin ennen. Ennen keskityttiin pääasiassa vain tulosuutisointiin, kun nykyään erilaiset ennakkoinnit, taustoittelut ja monenlaiset pohdinnat ovat olennainen osa urheilumediaa. Urheilu-uutisointi ja tuloksista tiedottaminen ovat edelleen myös tärkeä osa urheilumedian tehtäviä. Media vaikuttaa siihen, mitä lajeja ja tapahtumia nostetaan milloinkin esille. Tällä hetkellä Suomessa jääkiekko lajina ja tapahtuminaan on hallitsevassa asemassa. Tapahtumista taas olympialaiset saavat eniten huomiota, mitä haastavat jalkapallon MM-kisat ja sen kansainväliset sarjat. Jonkin lajin tai tapahtuman valta-asemaa selittää kansainvälinen menestys, mikä taas kasvattaa lajin suosiota laajemminkin. Taustalla on myös lajin ammattimaisuus, mikä osaltaan houkuttelee

sponsoreita ja median edustajia. (Emt., 2008, 11, 71.) Jonkun lajin saadessa paljon medianäkyvyyttä, on se toisilta lajeilta pois.

Urheilutoimittajia on kritisoitu erityisryhmien unohtamisesta ja kansanterveydellisten merkitysten vähättelystä. Toimittajien vastaus kysymykseen on ollut kysynnän ja tarjonnan tasapainossa: he ovat tehneet sitä, mikä yleisöä on kiinnostanut. Samat teemat ovat edelleen urheilujournalismin keskiössä: kilpailumyönteisyys, sankarihakuisuus ja uskollisuus kansallisesti merkittäville lajeille. (Pänkäläinen 1998, 5–6.) Tilanne tuntuu olevan siis sama, vaikka edellä mainittu juttu on kirjoitettu yli 15 vuotta sitten.

Ammattimaistuminen ja kaupallisuus korostuvat enenevässä määrin urheilussa. Ne ovat kannustaneet siihen, että korostetaan entisestään miehisyyttä ja tuotetaan urheilua suurille massoille. Naisten urheilua esitetään mediassa vain noin 5–20 prosenttia. Suurten urheilukilpailujen, esimerkiksi olympialaisten aikana naisista uutisoiminen lisääntyy. (Kay 2003, 100; Boyle 2006, 146; Lehtinen 2006, 22–23.) Sama pätee varmasti vammaisurheilussakin, eli kynnyksen esimerkiksi paralympialaisista uutisoinnista madaltuu kisojen aikana. Muuten urheilijat ja vammaisurheilu eivät juuri ylitä urheilun uutiskynnystä, vaikka parannusta on huomattavissa.

Tiihonen (2002) on urheilun maskuliinisuutta pohtiessaan nostanut esiin vammaisurheilijat. Hänen mukaansa suomalaiset vammaisurheilijat ovat menestyneet jo vuosikausia erinomaisesti paralympialaisissa ja muissa arvokilpailuissa, mutta silti he ovat olleet julkisuudessa vain vähän esillä. Lajeja, jotka ovat fyysisesti vaativia ja muutenkin miehisiä, on usein arvostettu ja nostettu julkisuuteen. Useimmat paralympialajit, kuten esimerkiksi pyörätuolimaraton, ovat rankkoja lajeja, mutta silti ne näkyvät ”tavallista urheilua” vähemmän. Syyksi on esitetty, että menestymisen mallit joudutaan ottamaan miesten maailmasta, jossa ”normaalimiehet” ovat jo lähtökohtaisesti aina muita parempia. (Emt., 265.)

5.3 Uutiskriteerit, media ja huippu-urheilu

Uutiskriteereitä voidaan pitää yhtenä keskeisimpänä journalistisiin lopputuloksiin vaikuttavista mediarutiineista. Ne ovat läsnä etenkin aihevalinnassa ja materiaalin painottamisessa. Kuutin (2006) mukaan uutiskriteerit ovat ammatillisia standardeja, joiden avulla valitaan ja esitetään uutisoitavat asiat sekä ratkaistaan julkaistavien uutisten keskinäiset arvot. Uutiskriteereitä rakennettaessa on otettava huomioon muun muassa missä määrin tapahtumien vaikutus

koskettaa uutisten vastaanottajia ryhminä tai itsenäin. Kiinnostuneisuuden kriteeri on korostunut kaupallisen paineen myötä. (Emt., 243–244.) Huovilan (1990) mukaan uutisarvolla tarkoitetaan sitä, millä tavalla juttua painotetaan tiedotusvälineessä. Eli esimerkiksi kuinka paljon sille annetaan tilaa sanomalehdessä sekä mikä on juttujen välinen tärkeysjärjestys. Utiskynnyksen korkeus vaihtelee päivittäin, koska eri päivinä on eri määrä julkaistavaksi kelpaavia juttuja. (Emt., 9–10.)

Koljonen (2000) toteaa Helsingin Sanomien urheilujournalismin muutosta käsitellessään, että ensisijainen uutiskriteeri on suomalaisten menestys tai menestymättömyys. Syynä tähän on urheiluosion rajallinen tila, mitä on viime vuosina jouduttu jakamaan monien lajien kesken. Muita tärkeitä uutiskriteereitä ovat kiinnostus sekä huippu-urheilu näkökulma. Yllättävyys nähdään myös uutiskriteerinä. (Emt., 42, 69–71.)

Pänkäläinen (2003) on todennut urheilun ja median välillä vallitsevan symbioottisen suhteen. Sillä hän tarkoittaa sitä, kuinka urheilu myy mediassa ja samalla media myy urheilua. Tästä on seurannut uutisointiin erityisiä piirteitä. Esimerkiksi urheilujournalismi on kriittistä vain tappioita kohtaan, henkilökohtainen, kansallinen ja kansainvälinen menestys määrittävät urheilijoiden media-arvoa sekä valtalajien asema on vahvistunut entisestään. Pänkäläinen lisää vielä, että kilpailu kovenee niin urheilussa kuin mediassakin, kun lajitarjonta lisääntyy. (Emt., 45.) Nämä Pänkäläisen listaamat urheilujournalismin uutiskriteerit ovat hyvin samankaltaisia Koljosen listaamien uutiskriteerien kanssa.

Hietala (1990) on tarkastellut television uutiskriteerejä. Ne ovat liitettävissä myös urheilujournalismin ja tukevat hyvin Koljosen ja Pänkäläisen määrittelemiä urheilujournalismin uutiskriteerejä. Hietalan määrittelemät uutiskriteerit ovat uutisen tuoreus, kansallinen näkökulma, uutisen jatkuvuus, eliittikeskeisyys, henkilökeskeisyys, negatiivisuus sekä muutoksen havaittavuus. (Emt. 28–32.) Urheilujournalismi pohjautuu pääasiassa suorituksiin ja tapahtumiin, joten niistä uutisoiminen tuoreeltaan on perusteltua. Samoin suorituksilla on aina tekijät, jotka ovat usein myös jo ennalta tuttuja, minkä seurauksena henkilö- sekä eliittikeskeisyys näyttäytyy myös urheilujournalismissa. Eri sarjoista ja kisoista uutisoiminen luo mahdollisuuden uutisten jatkuvuudelle. (ks. esim. Pänkäläinen 1998, 33; Malinen 2011, 24–27.)

Edellä kerrottua puoltaa myös Mertaniemen ja Miettisen (1998) toteamukset mediasta ja urheilusta. Heidän mielestään media ei kohtele kaikkia huippu-urheilijoita tasa-arvoisesti. Liikuntakulttuurin osa-alueista huippu-urheilu saa selvästi eniten mediajulkisuutta.

Urheilujournalismi keskittyy urheilun tähtihetkiin ja samalla täyttää ihmisten tajuntaa vahvoilla tunnevirikkeillä. Huippu-urheilusta onkin tullut joukkoviestinnän ansiosta suosittua yleisöviihdettä. Samalla median, huippu-urheilun ja yleisön välille on muodostunut vahva vuorovaikutussuhde. Mitä enemmän yleisöä urheilu kiinnostaa, sitä enemmän media panostaa siihen. Samalla joukkoviestintä vahvistaa yleisön kiinnostusta ja lisää huippu-urheilun kaupallista arvoa. Suosituimpien lajien urheilijat saavat julkisuutta eniten ja urheilusaavutukset ei ole enää ainoa määrittävä tekijä julkisuuden määrässä. On todettu, että esimerkiksi urheilijan taustat ja ulkoinen olemus vaikuttavat siihen, miten hänestä julkisuudessa puhutaan. (Emt., 25–26; Jones & Greer 2011, 373.)

Miesurheilijoiden ja heidän saavutuksiaan ja suorituksiaan on pidetty urheilussa mittapuuna. Valtaosa urheilutoimittajista on edelleen miehiä. Itkosen ja kollegoiden (2008) tutkimukseen vastanneista urheilutoimittajista vain 11 prosenttia oli naisia. Usein sanat urheilija ja urheilu ajatellaan koskevan ensisijaisesti vammattomia nuoria miehiä. Muiden ryhmien urheilusta puhutaan vammaisurheiluna, naisurheiluna ja lapsiurheiluna. Tämä tiedotusvälineiden muutos mieskeskeisyydestä monipuolisemmaksi tarjonnaksi edellyttää uutiskynnyksen muutosta. (Pirinen 1998, 31; Koljonen 2000, 44; Itkonen ym. 2008, 71.)

Itkosen ja kollegoiden (2008) mukaan urheilujulkisuuden merkitystä ovat kasvattaneet viihteellistyminen ja ammattimaistuminen. Median ja urheilutuotteen välistä suhdetta säätelevät tietyt seikat. Urheilutuotteen tulee olla niiden suhteen uskottava. Urheilullinen menestys on ensimmäinen median luottamusta herättävä seikka. Urheilutuotteen tulee kiinnostaa muutenkin kuin ainoastaan median välityksellä, eli kisapaikalla pitää olla yleisöä. Kolmanneksi media tekee omista lähtökohdistaan tiettyjä valintoja, esimerkiksi hakemalla tietoisesti tietynlaisia lukijoita tai katsojia. Neljänneksi toimittajat saattavat tehdä urheilun suhteen eettisiin pohdintoihin perustuvia valintoja. (Emt., 10.)

Virtapohja (1998) on todennut urheilussa tehtävän jatkuvasti sankaritekoja, viime hetken maaleja, uusia ennätyksiä tai ennalta ajatellen mahdottomia ponnisteluja vaativia suorituksia. Urheilutoimittajat rakentavat näistä kyseisistä suorituksista urheilumytologian avulla dramatisoituja kertomuksia. Ja näiden kertomusten päähenkilöinä ovat urheilusankarit. (Emt., 239.) Tiedotusvälineet nostavat näitä menestyksekkäitä urheilijoita sankareiksi, joita lapset ja nuoret pitävät esikuvinaan ja joiden saavutuksia ja elämää seurataan tarkasti (Mertaniemi & Miettinen 1998, 21.) Jo 1990-luvun lopulla on puhuttu, että olisi tärkeää lisätä

paralympiaurheilijoiden tunnettuutta, jotta myös vammaisilla nuorilla olisi urheiluun liittyviä esikuvia. (Koivumäki 1998, 31.)

Steadin (2003) mukaan urheilulla ja medialla molemmilla on tärkeä rooli tiedottamalla ja siten jäsentämällä ihmisten elämää. Ne ovat vahvasti kietoutuneet toisiinsa ja niiden muutokset ovat ruokkineet ja vaikuttaneet jatkuvasti niiden kumppanuuteen. Urheilu täyttää sanomalehtien urheilusivut sekä television ja radioiden aikataulut. Se on osoitus siitä, kuinka urheilu jäsentää mediaa ja kuinka urheilulla on merkittävä rooli mediassa. (Emt., 184–185.) Turtiainen (2012) toteaa television roolin mediaurheilun määrittäjänä olevan kiistaton. Televisio on osaltaan ollut synnyttämässä kotikatsomoita sekä televisioestetiikka on vaikuttanut live-urheiluun ja sen seuraamiseen. Turtiainen lisää, että digitalisoituminen on muuttanut mediaurheilun seuraamista. Internet mahdollistaa täysin uudenlaisen mediaurheilumaailman, missä valtamediassa vähän näkyvät lajit voivat saada paremmin näkyvyyttä. (Emt., 92, 97.)

Kansainvälisessä mediassa suosituiksi lajeiksi ovat nousseet ne, joiden kehittäessä alun alkaen on otettu huomioon televisioinnin tarpeet. Myös vanhoja perinteisiä lajeja on muokattu televisioon sopiviksi. Urheilumedia vahvistaa toiminnallaan lajiperinnettä. Markkinoilla toimivan urheilumedian on myötäiltävä urheilua seuraavien mieltymyksiä, koska tiettyä lajia seuraavat ovat myös potentiaalisia viestinten lukijoita, katselijoita ja kuuntelijoita. (Itkonen ym. 2008, 72–73.) Huippu-urheilutuotteen on oltava kiinnostava monesta eri näkökulmasta. Lajilla tulee olla sitoutuneita harrastajia sekä yleisö tulee saada kiinnostumaan ja innostumaan lajista. Tyhjät katsomot eivät houkuta sponsoreita eivätkä mediaa. (Itkonen ym. 2007, 15.)

6 PARALYMPIAUITISOINTI LEHDISTÖSSÄ VUOSINA 1992 JA 2012

6.1 Määrällinen muutos

Vuoden 1992 Barcelonan paralympialaisista julkaistiin Helsingin Sanomissa yhteensä 11 juttua yhdeksän päivän aikana (liite 1). Iltalehdessä ja Urheilulehdessä ei ollut yhtään mainintaa kisoista. Keskimääräinen paralympialaisia käsittelevä juttu Helsingin Sanomissa oli kooltaan 0,05 sivua.

Lontoon vuoden 2012 paralympialaisista Helsingin Sanomissa oli yhteensä 21 juttua 13 päivän aikana (liite 2). Juttujen keskimääräinen koko oli noin 0,3 sivua, sisältäen myös mahdollisen kuvan, joita oli noin puolessa jutuista. Iltalehdessä julkaistiin 13 päivän aikana yhteensä 18 juttua (liite 3). Keskimääräinen paralympiajuttu oli kooltaan noin 0,8 sivua. Urheilulehdessä juttuja oli yhteensä kolme, joista yksi oli aukeaman kokoinen kuva. Lyhempi jutuista käsitteli pikajuoksija Oscar Pistoriusta ja laajempi Leo-Pekka Tähteä.

Paralympialaisia käsittelevien juttujen määrät ja koot kasvoivat 20 vuoden aikana merkittävästi. Taulukoista 2 ja 3 näkee paralympiajuttujen sivumääräisen muutoksen. Tuloksia tarkasteltaessa on syytä huomioida, että Helsingin Sanomat oli tutkimusvuosina malliltaan broadsheet² ja Iltalehti puolestaan tabloidi³, mikä osaltaan selittää lehtien suuria eroja urheilun toimituksellisessa urheiluaineistossa. Urheilulehden koko puolestaan muuttui vuoden 1992 tabloidimallista aikakauslehtimalliin Lontoon kisoihin. Tämä on pääsyy Urheilulehden kaksinkertaistuneeseen sivumäärään.

Taulukko 2. Urheiluosion toimituksellinen aineisto ja paralympiajutut sivumäärinä 2.–15.9.1992

BARCELONA 1992	Helsingin Sanomat	Iltalehti	Urheilulehti
Toimituksellinen urheiluaineisto (s.)	46,6	77	84,7
Paralympiajutut (kpl)	11	0	0
Paralympiajutut (s.)	0,6	0	0

² Leveys on 40cm ja korkeus 56cm.

³ Leveys on 28cm ja korkeus 40cm.

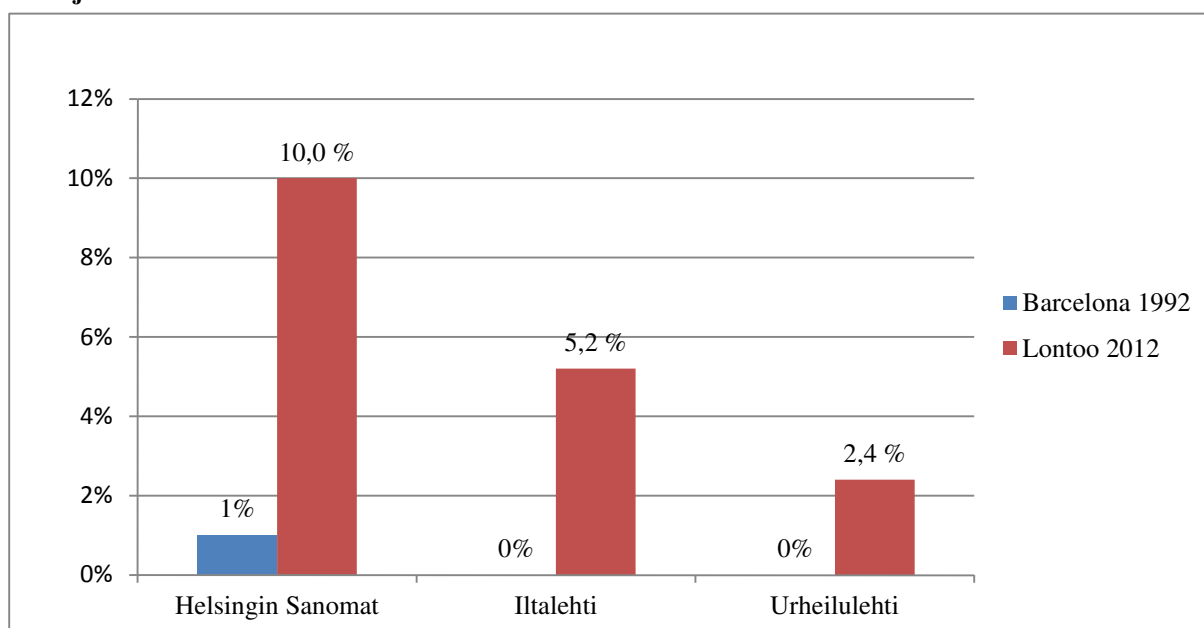
Taulukko 3. Urheiluosion toimituksellinen aineisto ja paralympiajutut sivumäärinä 28.8.–11.9.2012

LONTOO 2012	Helsingin Sanomat	Iltalehti	Urheilulehti
Toimituksellinen urheiluaineisto (s.)	36,6	113,1	168,6
Paralympiajutut (kpl)	21	18	3
Paralympiajutut (s.)	3,7	5,9	4,1

Absoluuttisesti tarkasteltuna paralympiajuttujen sivumäärä kuusinkertaistui Helsingin Sanomissa. Iltalehdessä ja Suomen Urheilulehdessä muutos oli merkittävämpi, sillä vuoden 1992 kisoista ei ollut yhtään mainintaa kummassakaan lehdessä tutkimusajalla. Vuonna 2012 paralympialaisia käsitteleviä juttuja oli Iltalehdessä yhteensä kuusi ja Suomen Urheilulehdessä noin neljä sivua. (Taulukot 2 ja 3.)

Taulukko 4 havainnollistaa juttujen suhteellisen osuuden lehtien toimituksellisesta urheiluaineistosta sekä kisojen välillä tapahtuneen muutoksen. Barcelonan kisojen aikaan Helsingin Sanomissa yksi prosentti urheiluaineiston jutuista käsitteli paralympialaisia. Vuonna 2012 vastaava luku oli kymmenen prosenttia. Suhteellinen osuus siis kymmenkertaistui 20 vuodessa. Iltalehdessä vuonna 2012 kisoja käsittelevien juttujen osuus toimituksellisesta urheiluaineistosta oli noin 5,2 prosenttia ja Urheilulehdessä puolestaan 2,4 prosenttia. (Taulukko 4.)

Taulukko 4. Paralympiajuttujen suhteellinen osuus (%) toimituksellisesta urheiluaineistosta vuosina 1992 ja 2012

Paralympia uutisoinnin lisääntyminen on havaittu muissakin tutkimuksissa. Tynedal ja Wolbring (2013) tutkivat paralympiajuttujen määrällistä muutosta New York Timesissa vuosilta 1955–2012. Heidän mukaansa jutut kisoista lisääntyivät näiden vuosien aikana. Tutkimuksessaan he vertailivat paralympia uutisointia olympia uutisointiin, ja tuloksena oli, että paralympialaisista uutisointi oli huomattavasti vähäisempää mitä uutisointi olympialaisista. (Emt., 17, 29.)

Schantz ja Gilbert (2008) tutkivat Atlantan 1996 paralympia uutisointia saksalaisissa ja ranskalaisissa sanomalehdissä. Heidän aineistossaan suurin osa jutuista oli kooltaan keskimäärin 100–200 cm². (Emt., 42.) Suhteessa koko vastaa Helsingin Sanomien Barcelonan kisojen aikaista uutisointia (0,05 sivua= noin 122 cm²), ja osoittaa määrällisen muutoksen paralympia uutisoinnissa tapahtuneen vasta 2000-luvun aikana.

Juttujen painottuminen paralympialaisten ajalle oli tyypillistä molemmille kisoille. Tätä tulosta puoltaa Lehtokarin (2006) tutkimus vammaisuuden ilmenemisestä Helsingin Sanomien lehtikirjoituksissa vuoden 2004 Ateenan paralympialaisista. Lehtokari totesi, että ensimmäinen juttu julkaistiin Helsingin Sanomissa avajaisten jälkeisenä päivänä ja vain muutama juttu julkaistiin kisojen päättymisen jälkeen. (Emt., 30.) Tutkimuksessani ainoastaan yksi juttu julkaistiin muutama päivä kisojen päättymisen jälkeen. Sitä ei ole tutkimukseni rajaukseen perustuen laskettu osaksi aineistoa.

6.2 Barcelona 1992

Tiivistä tulosuutisointia

Suurin osa Barcelonan paralympialaisia käsittelevistä jutuista oli vammaisurheilu -asian alla. Samassa yhteydessä oli kuva pyörätuolista (kuva 1). Vastaavanlaisia lajeja kuvaavia tunnisteita käytettiin muissakin urheilusivujen jutuissa. Barcelonan paralympia uutisoinnin keskiössä oli lajikohtaisesti tarkasteltuna uinti, yleisurheilu, pöytätennis ja jousiammunta. Maalipallon tuloksista mainittiin muutaman jutun yhteydessä. Muu kisojen aikainen urheilusivujen sisältö koostui pitkälti Jyväskylän ralleista, Suomi–Ruotsi-maaottelusta, pesäpallosta, jalkapallosta, amerikkalaisesta jalkapallosta sekä suunnistuksesta.

Sanna Huttunen ui SE-vauhdilla pronssille

Vammaisurheilu

Pöytätenniksessä joukkuepronssia

Iisalmen Sanna Huttunen ui Suomelle mitalin liikunta- ja näkövammaisten olympialaisissa Barcelonassa. Huttunen sai 50 metrin vapaauintissa pronssia SE-ajalla

Myös pöytätenniksessä suomalaiset pääsivät mitalin makuun, kun 25-vuotias Jari Kurkinen ja 48-vuotias Matti Lauonen pelasivat joukkuepronssia neliraajavammaisten luokassa, jossa on yli

Kuva 1. Helsingin Sanomat 9.9.1992

Uutisointi oli vahvasti tuloksiin painottunutta sekä siten melko lyhyttä ja ytimekästä. Ennakkojuttuja⁴ ei kisojen aikana julkaistu. Vain kahden jutun yhteydessä ennakoitiin tulevia kisasuorituksia hyvin lyhyesti. Uutisointi oli enemmänkin siis uutissähkemäistä⁵. Kaikissa jutuissa esiteltiin tuloksia, mutta niistä seitsemän esitteli ainoastaan kisasuorituksia tiivistetysti. Neljä jutuista oli enemmän luokiteltavissa taustajutuiksi⁶ kuin uutissähkeiksi. Näiden lisäksi urheilusivujen tulososiossa oli erikseen listattu vammaisurheilun tulokset, jotka olivat koonti paralympialaisten tuloksista. Ne on kuitenkin rajattu tutkimusaineiston ulkopuolelle, sillä ne eivät tuottaneet vastauksia tutkimuskysymyksiini.

Vaikka paralympiajutut olivat melko lyhyitä ja siten kooltaan pieniä, oli niihin mahdutettu raportointia ja kuvailua kilpailutapahtumista. Osassa juttuja oli mukana urheilijan haastattelusitaatteja lajin pariin tulemisesta. Esimerkiksi uimari Sanna Huttusen kommentoi omaa pronssisuoritustaan: ”Puolivälissä meinasin hyytyä, mutta päätin, etten luovuta” (HS 9.9.1992). Myös taustajoukkojen, kuten valmentajien ja joukkueenjohtajan äänet olivat osassa juttuja kuultavissa. He muun muassa kertoivat mielteitään lajista sekä vammaisurheilun tilasta. Pääasiassa nämä kuvailut ja raportoinnit olivat suorituksista ja tuloksista. Osa raportoinneista

⁴ Ennakkojutulla tarkoitetaan tyypillisesti kisa- ja ottelutapahtumien ennakoitua (Laine 2011, 373).

⁵ Uutissähkeellä tarkoitetaan juttuja, joiden uutissisällöt esitetään yhteenvedomaisen tiivistetysti (Laine 2011, 375).

⁶ Taustajutuissa keskitytään muissa jutuissa käsiteltävien tapahtumien kertauksenomaiseen taustoittamiseen tai tuottamaan lisäinformaatiota, ilman että juttu esitetään tiivistetyssä faktalaatikkomuodossa (Laine 2011, 374).

ja näkemyksistä oli puolestaan toimittajien kirjoittamia. Esimerkiksi pyörätuolikelaja Antti Dahlbergista toimittaja kertoi: ”*Hän puolustaa kymppin pronssia Soulista 1988 ja uskoو nykyin mahdollisuuksiinsa selviytyä matkan finaaliin.*” (HS 5.9.1992).

Barcelonan kisoista uutisoitaessa juttujen yhteydessä ei ollut ainuttakaan kuvaa. Kaikki jutut olivat melko lyhyitä ja ne käsittelivät useita urheilijoita ja tapahtumia yhden otsikon alla. Ainoastaan kahdessa jutussa oli mainittu jutun laatineen toimittajan nimi (Aulis Lampi). Muuten juttujen lähteeksi oli merkattu Helsingin Sanomat ja/tai tietotoimisto (STT, Reuter tai Reuter-AP). Perässä paikkana mainittiin Barcelona.

Muutamissa jutuissa puhuttiin tarkemmin lajikohtaisesta vammaisurheilusta. Näissä avattiin tarkemmin lajia, sen taustoja tai urheilijan uraa ja hänen harjoitteluaan. Jousiammunnan harrastamista käsittelevässä jutussa kerrottiin vammaisten harjoittelusta ja kilpailemisesta tasavertaisesti yhdessä vammattomien kanssa sekä lajin luonteesta. Jutussa painotettiin jousiammunnan olevan erinomainen vammaisurheilulaji. (HS 11.9.1992.) Kelauksen yhteydessä mainittiin sen mukaan tulemisesta vammaisurheilun pariin, peesauksen merkityksestä sekä kelauksen nykytekniikasta (HS 6.9.1992). Vammaisuinnin yhteydessä kerrottiin urheilijoiden harjoittelumääristä (HS 7.9.1992).

Paralympialaiset tapahtumana tuntematon

Kuudessa jutussa 11:sta puhuttiin kisoista liikunta- ja näkövammaisten olympialaisina tai olympiakisoina. Kisojen oikeaa nimeä (paralympialaiset) käytettiin ainoastaan muutamissa jutuissa. Muita käytettyjä termejä olivat esimerkiksi ”*vammaisten olympialaiset*” ja ”*liikuntavammaisten paralympialaiset*” sekä ”*liikunta- ja näkövammaisten paralympialaiset*”. Näistä kaksi viimeisintä sisältää kaksinkertaisen määrittelyn kisoista vammaisten urheilutapahtumana. Pelkästään paralympialaiset riittäisi kuvaamaan tapahtumaa, mutta osassa käsitteitä vammaisuus tuodaan esiin voimakkaasti ja painotetun tuntuisesti. Taustalla voi olla tapahtuman tuntemattomuus lehden lukijoille sekä toimittajille, joten käsitteen merkitystä on haluttu korostaa ja osaltaan selventää.

”Olympiatulen sytyttäjä jäi mitalitta vammaisten kisoissa.” (HS 11.9.1992)

”Elli Korva piti jousiampujat arvokisojen mitalikannassa liikuntavammaisten paralympialaisissa Barcelonassa.” (HS 11.9.1992)

Uutisoinnin ja etenkin termistön voi huomata kehittyneen kisojen edetessä. Alkuun kisoista puhuttiin erilaisilla termeillä, kuten edellä mainitut liikunta- ja näkövammaisten olympialaiset: *”Espoolainen Marjaana Väre sijoittui neljänneksi 400 metrin uinnissa liikunta- ja näkövammaisten olympialaisissa Barcelonassa”* (HS 5.9.1992). Kisojen puolen välin tienoilla (HS 8.9.1992) mainittiin ensimmäisen kerran paralympialaiset: *”Unkarilainen kuulantyoöntäjä jäi maanantaina kiinni paralympialaisten dopingtestissä.”* Kisojen loppupuolella (HS 13.9.1992) käsitettä avattiin tarkemmin: *”Sanna Huttunen saavutti toisen mitalin liikunta- ja näkövammaisten olympiakisoissa eli paralympialaisissa Barcelonassa.”* Toisaalta taas viimeisessä jutussa (HS 15.9.1992) puhuttiin *”liikunta- ja näkövammaisten paralympialaisista”*.

Paralympiajutuissa ei korostettu, että kyseessä oli kansainvälisesti suurimmat vammaisurheilukisat. Viimeisessä jutussa Barcelonan kisojen päättäjien jälkeisenä päivänä listattiin kaikki suomalaiset mitalistit ja lajit, joissa suomalaiset kilpailivat. Kyseisessä jutussa mainittiin monia uusia nimiä. Esimerkiksi juoksija Heikki Lehikoinen saavutti kisoissa kolme mitalia, mistä uutisoitiin vasta viimeisessä jutussa. Miehestä ei ollut ainuttakaan mainintaa aikaisemmissa jutuissa kisojen ajalta. Edes kaikki mitalisaavutukset eivät siis ylittäneet kisojen aikana lehden uutiskynnystä. Kun aineistoa tarkastelee kokonaisuutena, se ei ilmennä lukijalle sitä, että suomalaisurheilijat saavuttivat kisoissa yhteensä 25 mitalia.

Viimeisessä jutussa tuotiin esiin vammaisurheilun tämänhetkinen tila urheilumaailmassa. Suomen joukkueenjohtaja totesi, että Barcelonan kisat olivat keskitasoa paremmat kansainvälisen tason kilpailut. (HS 15.9.1992.) Muutamissa muissakin jutuissa puhuttiin vammaisurheilusta ja sen tilasta lähinnä lajikohtaisesti, esimerkiksi yleisurheilun, jousiampunnan ja uinnin kannalta.

”Kaikessa näkee, että vammaisurheilussa on menty aimo harppaus eteenpäin, taso on selvästi noussut ja harjoittelu alkaa monella alueella olla lähes ammattimaista.

Välinekehittely, varsinkin kelauksessa on edennyt nopeasti. Toiminta oli osittain lähes ammattimaista, Lindberg katsoi.” (HS 15.9.1992)

Keskiössä suomalaiset urheilijat

Paralympiauutisoinnissa oli huomattavissa keskittyminen suomalaisiin urheilijoihin sekä heidän kisamenestykseensä. Ulkomaalaisten kilpaveljien ja -sisarten nimet mainittiin pääasiassa vain suomalaisten urheilijoiden yhteydessä: *”Espoolainen Marjaana Väre jäi 100 metrin selkäuinnin kahdeksanneksi ajalla 1.26,43. Matkan voitti Hollannin Jacqueline Nannenbergen uudella ME-ajalla 1.16,6.”* (HS 9.9.1992.)

Kisojen ajalta oli kaksi lyhyttä uutissähköä, mitkä käsittelivät ainoastaan ulkomaalaisia urheilijoita. Toisessa niistä kerrottiin lyhyesti unkarilaisen kuulantyohtajan dopingkärystä ja toisessa espanjalaisesta olympiatulen sytyttäjistä ja hänen menestymättömyydestään kisoissa. Muuten jutut käsittelivät vain suomalaisia urheilijoita ja heidän kisasuorituksiaan.

Barcelonan kisojen aikaisessa paralympiauutisoinnissa korostui tietämättömyys vastustajien kunnosta ja tasosta. Selitykseksi tähän annettiin muun muassa maailman rankinglistan puuttuminen (HS 7.9.1992). Uinnista ja pyörätuolikelauksesta puhuttaessa oli huomattavissa suomalaisten ero ulkomaalaisiin kilpakumppaneihin: *”Tuntui aika turhauttavalta havaita, että kotimaassa olevien tietojen mukaan mitali henkilökohtaista ennätystä hipovalla ajalla pitäisi olla varma ja sitten tulee pari amerikkalaista ja menee ohi, harmitteli Marjaana Väre”* (HS 5.9.1992). Vertaaminen vastustajiin korostui myös eräässä jutussa siteeratun Suomen joukkueenjohtajan Raimo Lindbergin näkemyksessä ammattimaisesta harjoittelusta. Hänen mukaansa Suomessa on luotava mahdollisuus ammattimaiseen harjoitteluun samalla tavalla kuin vammattomienkin urheilussa. Lindbergin mielestä se olisi ainoa keino pärjätä tulevaisuudessa kansainvälisissä kilpailuissa. (HS 15.9.1992.)

Vammaisuuden korostaminen

Urheilijoista ei puhuttu pelkästään urheilijoina eikä suorituksista ja ennätyksistä vain ennätyksinä, vaan näissä korostettiin vammaisuutta ja paralympialaisissa kilpailemista. Tämä ilmeni muun muassa ilmauksina *”parauimarit”, ”paraurheilu”, ”paralympiaennätys”, ”vammainen jousiammunnan olympiamitali” ja ”vammainen”*.

Toisaalta esimerkiksi kaikkien juttujen otsikoissa vammaisuutta ei korostettu. Huomattavaa oli, että viimeisessä jutussa, jossa listattiin kaikki suomalaiset mitalistit, puhuttiin voittajista ja mitaleista ilman vammaisuuteen liittyviä määreitä. Jutussa mainittiin ainoastaan luokat, joissa

urheilijat kilpailivat. Jutut, jotka käsittelivät yhden otsikon alla usean eri lajin tuloksia, eivät korostaneet vammaisuutta, vaan uutisoinnissa keskityttiin napakkaan tulosuutisointiin. Kaikkien urheilijoiden kohdalla vamman syytä ei mainittu, mutta saatettiin käsitellä urheilijoiden muita taustoja, yleisimpänä siviiliammattia. Vammaisurheilijoita ei siis nähty täyspäiväisinä urheilijoina. Laajemmissa jutuissa vammalla sekä sen syillä oli merkittävämpi rooli ja osassa jutuissa vamman aiheuttaja tuotiin selvästikin esiin.

”Espoolainen kentänhoitaja jäi sadan metrin vapaauinnissa neljänneksi oltuaan alkuerien aikojen perusteella selvä kakkonen - - Hänen toinen jalkansa on amputoitu luusyövän takia 14-vuotiaana.” (HS 7.9.1992)

Jutuissa oli paljon vertauksia ja viittauksia vammattomien urheiluun. Paralympialajeista puhuttaessa lajeja verrattiin usein olympialajeihin ja yleisesti vammattomien urheiluun. Kelaus rinnastettiin juoksemiseen, ja paraurheilijoiden kerrottiin harjoittelevan saman verran kuin vammattomienkin urheilijoiden: *”Parhaat parauimarit harjoittelevat määrällisesti lähes saman verran kuin vammautumattomat kanssasisarensakin” (HS 7.9.1992)*. Myös vammattomien ja vammaisurheilijoiden harrastamista samoissa seuroissa ja mahdollisuuksia kilpailla samoissa kisoissa korostettiin muutamissa jutuissa: *”Espoolaisen voittotulos on lähes Rädyn ja Kinnusen heittojen luokkaa. Keihäskarnevaaleissa heidän kerrotaan heittäneen liikuntavammaisten heittotuolista hieman yli 30 metriä.” (HS 6.9.1992.)*

Luokittelu osana paralympia uutisointia

Seitsemässä paralympialaisia käsittelevässä jutussa oli maininta luokittelusta tai luokista, joissa urheilijat kilpailivat. Neljässä näistä oli myös selitetty, kuinka monta luokkaa lajissa on ja millä perusteella luokat on jaettu: *”Yleisurheilussa jaetaan 24 lajin olympiamitalit. Juoksuihin urheilijat jaetaan yleensä yhdeksään luokkaan, heitoissa 14 luokkaan ja hyppyissä viiteen luokkaan.” (HS 6.9.1992.)* Luokista puhuttiin useimmiten niitä kuvaavilla termeillä, kuten *”neliraajavammaisten luokka”, ”seisaaltaan pelaavien avoin luokka”* sekä *”CP-vammaisten luokka”*.

Eräässä jutussa Suomen Invalidien Urheiluliiton yleisurheilun lajipäällikkö Petri Rissanen puhui toiveesta, että luokkia vähennettäisiin tulevaisuudessa reilusti. Hän kertoi, että siihen olisi hyvät mahdollisuudet, sillä on tilanteita, joissa vaikeampivammaisten luokissa tehdään parempia tuloksia kuin lievemmin vammautuneiden luokissa. Rissanen nosti jutussa esiin myös luokittelun toisen vaikeuden: paralympiatasolle tulee urheilijoita, joiden lajitekniikassa on niinkin vakavia puutteita, että toiminnallinen luokitus aiheuttaa vaikeuksia. Ja usein tästä kärsivät hyvän tekniikan omaavat urheilijat. (HS 6.9.1992.)

6.3 Lontoo 2012

Lontoon kisoja käsittelevät jutut olivat hyvin samankaltaisia Helsingin Sanomissa, Iltalehdessä sekä Urheilulehdessä. Jutut keskittyivät pääasiassa ratakelaukseen, maalipalloon sekä muissa lajeissa menestyneisiin urheilijoihin. Helsingin Sanomissa kahden jutun yhteydessä oli maininta paralympialaisten TV-lähetyksistä, joita TV2 esitti koosteina. Muita lehtien urheilusivuilla käsiteltäviä aiheita kisojen aikana olivat Kalevan kisat, Lance Amstrongin dopingkohu, jalkapallo, tennis, jääkiekko, lentopallo, koripallo ja yleisurheilu.

Muutamit urheilijat keskiössä

Lontoon kisojen uutisoinnissa keskityttiin muutamaiin menestyneisiin urheilijoihin. Leo-Pekka Tähti oli selvästi juttujen keskiössä kaikissa lehdissä. Helsingin Sanomien ensimmäisessä jutussa Tähti nostettiin valokeilaan ja todettiin, että Suomessa vammaisurheilu usein henkilöityy häneen. Helsingin Sanomissa Tähten nimi mainittiin 11 jutussa, eli yli puolessa juttuja. Yhteensä viisi keskittyi ainoastaan häneen. Iltalehdessä Tähti puolestaan mainittiin kuudessa, eli joka kolmannessa jutussa. Tähteä kuvattiin henkilönä paljon ja kerrottiin muun muassa hänen luonteenpiirteistään. Hänen aikaisempi menestymisensä oli vahvasti esillä: *”Tähti on ollut kolmesti kovimmassa paikassa paralympialaisissa ja tilillä on neljä kultaa, joten porilaisesta voi puhua todella kylmähermoisena kaverina”* (HS 3.9.2012). Tähti listattiin kisojen yhdeksi mitalitoivoksi sekä häntä keuhuttiin yhdeksi Suomen suurimmista urheilijoista: *”Leo-Pekka Tähteä ylistävistä sanoista ei tahtonut tulla loppua, kun tasavallan presidentti Sauli Niinistö vieraili eilen Suomen paralympiajoukkueen luona yhdessä kulttuuri- ja urheiluministeri Paavo Arhinmäen kanssa.”* (IL 4.9.2012.) Muita runsaasti huomiota saaneita urheilijoita olivat sekä miesten että naisten maalipalloseurat.

Iltalehden jutut keskittyivät Helsingin Sanomiakin voimakkaammin tiettyihin urheilijoihin. Pääasiassa uutisoitiin mitalisteista ja mahdollisista menestyjistä. Judoka Jani Kallungin vetäytymisestä loukkaantumisen takia oli uutissähkemäinen juttu. Jutussa korostettiin, kuinka Kallunkia pidettiin yhtenä Suomen mitalisuosikeista. Ulkomaalaisista urheilijoista mainittiin muutamaan otteeseen käsipyöräilijä Alex Zanardi sekä pikajuoksija Oscar Pistorius, jonka sanottiin olevan ”*Lontoon paralympialaisten tunnetuin urheilija*”. Muuten ulkomaalaisia urheilijoita ei juuri Iltalehden jutuissa mainittu.

Urheilulehden jutuissa esiintyvät ainoastaan Leo-Pekka Tähti sekä Pistorius. Siis urheilijat, jotka näkyivät myös Helsingin Sanomien ja Iltalehden urheilusivuilla. Tähti oli kuvattu jutussa hyvin samantapaisesti kuin muissakin lehdissä. Juttu Pistoriukselta oli kirjoitettu toimittajan näkökulmasta. Jutussa Pistoriuksen kerrottiin valittavan siitä, kuinka hänen kilpaveljensä voitti hänet siksi, koska hyötyi jalkaproteeseistaan. Samaan juttuun liitettiin näkökulma, kuinka Pistorius nyt valittaa väärässä paikassa häviöstään: ”*Hän saa osallistua olympialaisiin vailla minkäänlaisia perusteita, kääriä mittavat sponsorirahat hihaansa, ja sitten kehtaa vielä itkeä muiden perään, kun ottaa isolla estradilla takkiinsa.*” (UL 36/2012.)

Kirjavaa paralympia uutisointia

Helsingin Sanomien ja Iltalehden jutuissa korostui kilpailutilanteiden raportoiminen ja kuvaileminen. Jutuissa oli paljon mukana niin urheilijoiden, valmentajien kuin toimittajienkin näkemyksiä ja kuvailua paralympialaisista. Yksi jutuista (HS 3.9.2012) esitteli kilpailutilanteessa nilkkansa loukannutta urheilijaa ja hänen sinnikästä suoritustaan 1 500 metrin juoksukilpailussa. Tässä kuvailu perustui toimittajan näkemykseen. Myös yhdessä maalipallosta kertovassa jutussa kuvailtiin pelitilannetta toimittajan silmin: ”*Isossa urheiluhallissa on täysin hiljaista, vaikka 7 000 ihmistä vetävä katsomo on lähes täynnä. Ajoittain kuuluu yksittäisiä kannustushuutoja, mutta ne vaimenevat nopeasti, sillä kuuluttaja komentaa yleisöä olemaan metelöimättä.*” (HS 1.9.2012.) Urheilijoidenkin kommentteja kilpailutilanteista esiteltiin jutuissa: ”*Ottelu hävittiin henkilökohtaisiin virheisiin. Tunnumme Ruotsin hyvin, samoin he meidät. Koko turnauksesta arvosana 8, puolustus on ysin tasoa, mutta henkilökohtaiset virheet laskevat arvosanan tuohon kasiin.*” (IL 8.9.2012.) Valmentajienkin näkemyksiä oli sisällytetty juttuihin. Yhdessä Iltalehden jutussa Leo-Pekka Tähdestä oli hänen vanhempiansa ajatuksia pojastaan urheilijana (IL 3.9.2012).

Suurin osa Helsingin Sanomien jutuista oli lehden oman toimittajan Tapio Keskitalon käsialaa. Iltalehden ja Urheilulehden jutut olivat useamman toimittajan tekemiä. Helsingin Sanomissa asiasanojen kirjo oli laaja. Jos juttu koski vain tiettyä lajia tai urheilijaa, oli sen asiasana valittu lajin mukaan. Esimerkiksi juttu pöytätennispelaaja Esa Miettisestä oli sijoitettu pöytätennis - asiasanan alle (HS 30.8.2012) ja juttu maalipallosta oli maalipallo -asiasanan alla (HS 1.9.2012). Laajempia kokonaisuuksia tai useampaa urheilijaa ja lajia koskevat jutut olivat paralympialaiset tai paralympia -asiasanan alla. Kerran käytettiin vammaisurheilu -asiasanaa (HS 5.9.2012), todennäköisesti siksi, että aihe käsitteli vammaisurheilua ja paralympialaisia laajemmin. Iltalehdessä ja Urheilulehdessä ei ollut vastaavia kategorisointeja.

Lontoon paralympialaisista oli ennakko, tausta- ja tapahtumajuttuja⁷ sekä -haastatteluja⁸ ja uutisraportteja⁹. Helsingin Sanomien ensimmäinen juttu oli avajaispäivältä, missä faktojen ohella esiteltiin neljä suomalaista urheilijaa, joille oli ladattu mitaliodotuksia. Osassa muissakin jutuissa korostui tulevien kilpailutilanteiden ennakointi. Jutuissa ennakoitiin kilpailusuorituksia, esimerkiksi Tähten menestymistä pohtimalla hänen todennäköistä etenemistään 100 metrin finaaliin (HS 1.9.2012). Maalipallosta ennakoitiin nousevan yksi kisojen suosikkilajeista (HS 1.9.2012).

Iltalehden jutuissa ennakoinnit kytkeytyivät vahvasti tunnettuihin ja mielenkiintoisiin urheilijoihin, kuten Leo-Pekka Tähteen, Pistoriukseen ja Zanardiin. Tähten tulevia suorituksia pohdittiin kahdessa jutussa: ”*Kolme paralympiakultaa, MM-kulta ja kaksi EM-kultaa. Sunnuntaina tulee yksi lisää. Silloin Leo-Pekka Tähti kisaa pyörätuolikelauksen T54-luokan 100 metrin finaalissa Lontoon paralympialaisissa.*” (IL 30.8.2012.) Zanardin toivottiin ”*saavan palkinnon sitkeydestään*” (IL 30.8.2012). Pistoriusta käsittelevän jutun yhteydessä ennakoitiin lähinnä vammaisurheilun tulevaisuutta, muun muassa pohtimalla välinekehittelyä ja sen ansiosta parantuvia vammaisurheilijoiden juoksuaikoja.

Lontoon kisoissa käsitteet ja termit olivat johdonmukaisia ja selkeitä. Yhdessäkään Helsingin Sanomien jutun yhteydessä ei koettu tarpeelliseksi selittää lukijalle, mistä oli kyse, kun puhuttiin paralympialaisista. Siitä kertoi jo Helsingin Sanomien ensimmäisen jutun otsikko:

⁷ Tapahtumajutuissa käsitellään menneitä tapahtumia, ilman että juttujen keskeinen sisältö muodostuu haastattelusitaateista (Laine 2011, 374).

⁸ Tapahtumahaastatteluksi määritellään haastattelusitaattien pohjalta rakentuvat tapahtumajutut (Laine 2011, 374).

⁹ Uutisraporteille tyypillistä on faktapohjaisuus, ajankohtaisuus ja aiheen yllättävyys. Lähestymistapa on neutraali. (Laine 2011, 374.)

"Historian suurimmat paralympialaiset" (HS 29.8.2012). Otsikon alla olevassa jutussa kerrottiin paralympialaisista ja niiden historiasta numeroina.

Muutamia käsitevirheitä Helsingin Sanomien teksteistä kuitenkin löytyi. Esimerkiksi kerrottaessa Leo-Pekka Tähden palkintojakotilaisuudesta sanotaan, että hän *"rullasi palkintoliuskalle"*, vaikka tarkoitettiin kelaamisesta palkintoluiskalle. Toinen vastaavanlainen virheellinen käsite oli *"rullatuoli"*, kun pitäisi puhua pyörätuolista. Nämä olivat vain yksittäisiä mainintoja, mutta osaltaan ne kertovat aiheen olevan vieras tai uusi toimittajalle. Iltalehden ensimmäisessä jutussa esitettiin lyhyt tiivistelmä paralympialaisista otsikolla: *"Mitkä ihmeen kisat?"* (IL 30.8.2012). Tämän otsikon perusteella voitiin ajatella kisojen olevan aiheena vieras lehden lukijoille. Iltalehdessä ja Urheilulehdessä paralympialaisista puhuttiin muuten oikein termein.

Iltalehden jutuissa urheilijoiden henkilöhistoriaa kuvattiin toisinaan melko laajasti. Yksi juttu Leo-Pekka Tähdessä käsitteli pääasiassa hänen harjoitteluhistoriaansa: *"Maratonharjoittelu toi Leo-Pekka Tähdelle rautaisen kuntopohjan pikamatkoille"* (IL 3.9.2012). Ratakelaaja Toni Piispasta käsittelevä juttu esitteli miehen tarinan loukkaantumisesta ja siirtymisen pyörätuolirugbyn kautta ratakelauksen pariin (IL 4.9.2012). Juttukokonaisuuteen sisältyvässä faktalaatikossa kerrottiin myös Piispasen harrastuksista ennen vammautumista. Zanardia käsiteltäessä jokaisessa lehdessä korostettiin hänen entistä uraansa F1-kuskinä sekä tietään käsipyöräilyn pariin.

Tapio Keskitalo kirjoitti Helsingin Sanomiin uutisanalyysin Leo-Pekka Tähdessä ja ihmisten suhtautumisesta vammaisurheiluun laajemmin. Analyysissään hän totesi, että suhtautuminen vammaisurheiluun on muuttunut:

"Paralympialaisten arvostus ja näkyvyys ovat nousseet tällä vuosituohannella rajusti, ja Lontoo on tunnelmaltaan, katsojamääriltään ja medianäkyvyydeltään tähänastinen huippu. Myös Suomessa suhtautuminen on muuttunut paljon, vaikka urheilijat nousevat laajemmin esille vain paralympialaisten aikaan." (HS 4.9.2012)

Iltalehdessä yhteensä neljä paralympiaurheilijaa valittiin kisojen aikana Päivän leijonaksi¹⁰. Oscar Pistorius mainittiin Päivän lampaana¹¹, koska hopealle jäätyään hän valitti kilpakumppaninsa hyötynneen pidemmistä proteeseista. Päivän leijonat -valintojen peruste oli menestys joko mitali tai ansaittu jatkopaikka: ”Jarno Mattila johdatti Suomen maalipallojoukkueen 4–1 voittoon naapurimaa Ruotsista Lontoon paralympialaisissa. Mattila vastasi Suomen jokaisesta maalista. Suomi selviytyi kahdeksan joukkoon ja kohtaa puolivärierissä Iranin.” (IL 5.9.2012.)

Kuvat osana paralympia uutisointia

Lontoon kisauutisoinnissa käytettiin paljon kuvia. Tutkimusaineistoni sisälsi yhteensä 53 kuvaa¹². Kuvat olivat moninaisia. Eniten kuvia oli Leo-Pekka Tähdestä, mikä selittyy juttujen keskittymisellä häneen. Kuvat olivat pääasiassa tilannekuvia kilpailusuorituksista (kuvat 2 ja 3).

MAJU TORVINEN

Leo-Pekka Tähti oli ylivoimainen ykkönen miesten 100 metrillä. Hän sai ajan 13,79, kun toiseksi tullut Kiinan Liu Yang jäi 13,92:een.

LONTOO. Leo-Pekka Tähteä ei pysäytä ratakelauksen pikamatkoilla mikään eikä kukaan.

Kuva 2. Helsingin Sanomat 3.9.2012

Oscar Pistorius on maailman tunnetuin vammaisurheilija.

Kohujuoksija suurin tähti

Kuva 3. Iltalehti 30.8.2012

¹⁰ Päivän leijona on lehden valinta myönteisessä valossa näyttäytyneelle urheilijalle.

¹¹ Päivän lammas on lehden valinta kielteisessä valossa näyttäytyneelle urheilijalle.

¹² Helsingin Sanomissa oli 25, Iltalehdessä 26, Urheilulehdessä 2 kuvaa.

Muutamista kuvista rajautui urheilijan vamma pois (kuva 4), mutta pääasiassa ne olivat kokovartalokuvia (kuva 5). Aineiston kuvissa oli useita suomalaisia ja muutamia ulkomaalaisia urheilijoita. Urheilijat esiintyivät pääasiassa yksin. Kisasuorituskuvissa mukana oli toisinaan kanssakilpailijoita.

ANTTI AIMO-KOIVISTO LEHTIKUVA

Esa Miettinen aloittaa paralympiaurakkansa pöytätenniksessä tänään. Hän oli Pekingissä 2008 viides ja tavoittelee nyt mitalia. Kuva on Pekingistä. Tänään kisat aloittavat myös judoka Jani Kallunki, uimari Meri-Maari Mäkinen, ratsastajat Jaana Mäkinen ja Katja Karjalainen, jousiampujat Jean-Pierre Antonius, Osmo Kinnunen, Keijo Kallunki, Jere Forsberg ja Saana-Maria Sinisalo sekä miesten maalipallojoukkue.

Kuva 4. Helsingin Sanomat 30.8.2012

Urheilulehden aukeaman kokoinen ”Ristivalotus” - Kuva 5. Iltalehden Urheilun etusivu 3.9.2012. kuva (kuva 6) oli Andy Rainin (EPA) ottama kuva Leo-Pekka Tähdestä. Siinä Tähti kelaa keskellä, rinnallaan kaksi kilpakumppaniaan. Ristivalotuskuvan tarkoituksena on yhdistää kuva urheilumaailmasta ja teksti jostain muusta jutusta. Tekstinä kuvalle oli ”Tanssii tähtien kanssa -parit valittu” (MTV3.fi). Kuva julkaistiin Tähden voiton jälkeen.

Kuva 6. Urheilulehti 36/2012

Vammat ja tarinat

Urheilijoiden vammat ja tarinat saivat jutuissa paljon huomiota osakseen. Esimerkiksi ratakelaja Toni Piispasesta kertovassa jutussa miehen vammautumistarina toimi lähtölaukauksena jutulle: *“Lahden Urheilutalo 1993. Toni Piispanen valmistautuu karateesitykseen. Hän astuu esiin. 700 katsojaa seuraa jännittyneenä. - - Tarkoituksena on tehdä näyttävä voltti eteenpäin. Nuorukainen ponnistaa terävästi ja lähtee kierähtämään. Kierähdys jää kuitenkin vajaaksi, ja Piispanen lentää pahannäköisesti pää edellä lattialle. Ihmiset ryntäävät apuun.”* (IL 4.9.2012.) Toiseksi saatettiin esimerkiksi kertoa, mitä urheiluasuoritus urheilijalta vaatii: *”Stutzmanilla ei ole käsiä, ja hän ampuu asettamalla nuolen varpaidensa väliin ja venyttämällä jousen hampaillaan. Mitalialueelta yhdysvaltalainen poistui kävellen palkintokukat olkapänsä ja poskensa välissä.”* (HS 4.9.2012.)

Yksi Helsingin Sanomien paralympiajutuista kertoi neljän ulkomaalaisen urheilijan elämäntarinat, joiden keskiössä olivat heidän vammautumisensa ja kilpailemisensa paralympialaisissa (HS 9.9.2012). Uusien nimien ja kasvojen yhteydessä mainittiin aina jossain kohtaa juttua urheilijan vamma tai syy kilpailla paralympialaisissa. Koko aineistosta ainoastaan yhdessä jutussa kerrottiin Leo-Pekka Tähten vammasta, missä sitä avattiin lukijoille

tarkemmin. Muuten Tähtien vamma ilmeni vain juttujen kuvista sekä pyörä- ja kelaustuolin mainintoina.

Osassa juttuja vammaisuus korostui käsitteissä Barcelonan kisojen tapaan. Esimerkiksi luonnehdinnat ”vammaisuimari”, ”paralympiakulta” ja ”vammaisurheilun tähti”. Jutut, jotka kertoivat vain yhdestä urheilijasta, avasivat vammautumisen taustoja tarkemmin: ”*Olen ollut aina kova kilpailemaan, sanoi Forsberg, joka vammautui lapsena auto-onnettomuudessa*” (HS 4.9.2012). Suurimmassa osassa näitä juttuja vammautumisen syytä ei kuitenkaan mainittu jutun alussa, vaan useimmin jutun keskivaiheilla tai loppupuolella. Vammautumista ei siis nähty jutun keskeisimpänä sisältönä. Usein vamma haluttiin tuoda kuitenkin esille.

Paralympialaiset mainittiin kaikissa jutuissa, mutta vammaisurheilua ei kuitenkaan korostettu. Muun muassa Maailman- ja Euroopan-mestaruuksista puhuttiin ilman mitään vammaisuutta määritteleviä liitteitä. Judoka Kallungista kerrottaessa vammaisurheilu ilmeni ainoastaan paralympialaisten mainitsemisena: ”*Viimeistelyharjoituksissa uusiutunut välilevyn pullistuma niskassa pakotti judoka Jani Kallungin vetäytymään Lontoon paralympialaisista. Kallunki oli 66-kiloisten mitalisuosikkeja.*” (IL 31.8.2012.)

Tapio Keskitalo kirjoitti Helsingin Sanomien uutisanalyysissään: ”*Tähdestä ei enää puhuta vain vammaisurheilijana vaan huippu-urheilijana muiden huippujen joukossa.*” Jutussa kerrottiin, että Tähti on itse sanonut huomanneensa muutoksen silloin, kun jokaisessa haastattelussa ei enää kysytty hänen vammautumisestaan. Keskitalo toteaa urheilun olevan keskiössä ja että vammaisurheilussa ihmisten vammoilla ei enää mässäillä samalla tavalla kuin joskus menneinä vuosina. (HS 4.9.2012.) Elämäntarinat kiehtovat vammaisurheilussa ja se oli huomattavissa kisoista kirjoitettaessa. Osassa juttuja urheilijoista puhuttiin samalla tavalla kuin vammattomistakin urheilijoista, esimerkiksi ”*suomalaisratsastajana*”, ”*ratakelaajana*” ja ”*pöytätenniksenpelaajana*”. Näissäkin jutuissa kuitenkin mainittiin aina jotain myös urheilijan vammasta.

Barcelonan 1992 tapaan Lontoon 2012 kisoja koskevissa jutuissa paralympiaurheilua verrattiin vammattomien urheiluun ja urheilijoihin: ”*Maalipallolle on vaikea löytää suoraa vertailukohtaa muista palloilulajeista*” (HS 1.9.2012). Muutaman urheilijan kerrottiin kilpailleen olympialaisissa yhdessä vammattomien kanssa. Esimerkiksi Pistoriuksen nähtiin kaventaneen kuilua olympialaisten ja paralympialaisten välillä, muun muassa kilpailemalla Lontoossa molemmissa kisoissa (HS 31.8.2012). Kulttuuri- ja urheiluministeri Paavo Arhinmäki totesi, kuinka paralympialaisissa huipulle pääseminen vaatii vähintään yhtä suurta

ponnistusta kuin olympialaisissa. Arhinmäki kuitenkin lisäsi, että urheilullisessa mielessä matka on pidempi olympiavoittoon kuin paralympiavoittoon. (HS 4.9.2012.)

Iltalehden henkilöjuttu¹³ Leo-Pekka Tähdestä oli otsikoitu: *“RULLAAVA Usain Bolt”*. Otsikkoon isoilla kirjaimilla kirjoitetulla RULLAAVA-sanalla pyrkimyksenä oli kenties korostaa poikkeavuutta ja eroa vammattomien urheiluun. Iltalehden jutuissa pyörätuolikelasta verrattiin esimerkiksi vammattomien satasen pikajuoksuun ja uintiin. Tähteä puolestaan verrattiin uimari Michael Phelpsiin.

”On mahdollista, että jonain päivänä paralympialaisiin osallistuvat urheilijat juoksevat kovempaa kuin Usain Bolt - -.” (IL 30.8.2012)

Välineet, taustajoukot ja urheilijan muut taustat

Muutamissa jutuissa korostui välineiden ja taustajoukkojen merkitys suorituksille sekä urheilijoille. Välineiden merkityksistä puhuttaessa nostettiin esiin vammattomien lajit, esimerkiksi pyöräily, jossa välineellä on merkittävä rooli kilpasuorituksessa. Myös *”teknologiadopingista”* puhuttiin eräässä jutussa. Taustajoukoista mainittiin valmentajia, muun muassa maalipallojoukkueen valmentaja Timo Laitinen sekä Leo-Pekka Tähden valmentaja Juha Flinck. Myös Suomen joukkueenjohtaja Kimmo Mustonen mainittiin. Yhdessä jutussa esitettiin sitaatteja Leo-Pekka Tähden vanhempien haastattelusta.

Lontoon paralympialaisissa välineet nousivat jutuissa esiin taustatekijöinä, joista kerrottiin osin tarkemmin: *”- - ratakelaaajilla on allaan kolmipyöräinen kelaustuoli. Vaikka tuolit räätälöidään urheilijoille mittatilaustyönä, välineurheilusta ei ole kyse. Jokaisen tuoli painaa lähes saman verran ja maksaa 5000–7000 euroa.” (IL 30.8.2012.)* Ratsastaja Katja Karjalaista käsittelevässä jutussa hevonen oli suuressa roolissa, joka voidaan tässä yhteydessä nähdä välineenä (HS 5.9.2012).

Eräässä Helsingin Sanomien jutussa Leo-Pekka Tähden kerrottiin tehneen kelaamisesta itselleen ammatin, ja korostettiin sen olevan vielä poikkeuksellista Suomessa. Urheilulehden jutussa Tähti kertoi nauttivansa tämänhetkisestä ammatistaan: *”Saan tehdä tätä ammatikseni,*

¹³ Henkilöjuttu keskittyy henkilötoimijan esittelyyn ilman, että jutun hallitsevana aihealueena on menneiden kisatapahtumien raportointi tai tulevien ennakointi (Laine 2011, 373).

tämä on unelma-ammattini.” (UL 35/2012.) Muista urheilijoista kerrottaessa korostui puolestaan se, kuinka paralympiaurheilijat eivät ole ammattiurheilijoita. Toisinaan kerrottiin urheilijoiden luonteenpiirteistä ja urheilu-urasta esimerkiksi ennen vammautumista. Urheilijat nähtiin enemmänkin urheilijoina siviiliammattinsa rinnalla: ”Pahimmassa tapauksessa siviiliura olisi ollut vaarassa, jos olisin otellut, muistutti Kallunki, joka on kuntahoitaja ja urheiluhieroja” (HS 31.8.2012). Ratakelaaja Toni Piispanenkin kertoi eräässä jutussa ammatistaan: ”Olen koulutukseltani liikuntatieteiden maisteri ja työskentelen tällä hetkellä Liikuntatieteellisessä seurassa Helsingissä.” (IL 4.9.2012.)

Osassa juttuja luonnehdittiin urheilijan asennetta urheilua kohtaan, mikä ei näyttäytynyt erityisen vakavamielisenä. Esimerkiksi Helsingin Sanomissa judoka Jani Kallungin asenteen kerrottiin olevan ”hymy huuliin, pilke silmäkulmaan ja eiku baanalle!”. Pöytätennispelaaja Esa Miettisen kerrottiin pyrkivän rystyavauksellaan niskalenkin ottamiseen vastustajasta ja kysymään, että ”mites nyt suukku pannaan.” (HS 29.8.2012.) Ratsastaja Katja Karjalaisen kerrottiin saaneen toimittajalta kehua siitä, kuinka paljon Karjalainen hymyili ennen suoritustaan, mikä oli toimittajan näkemyksen mukaan hyvin harvinaista. Nämä urheilijoiden omat näkemykset suhteestaan urheiluun ja kilpailemiseen loivat tunteen siitä, kuinka urheilijat nauttivat siitä mitä tekevät. Samalla urheilun vakavamielisyys ja tunne siitä jäi taka-alalle.

”Olympiapuiston yhteydessä sijaitsevassa ostoskeskuksessa nautti eilen jäätelöä urheilija, joka vaikutti vilpittömän iloiselta siitä, että saa olla kisoissa mukana.” (HS 30.8.2012)

Luokittelun esiintyminen jutuissa

Luokittelu ja eri kilpailuluokat olivat Barcelonan kisojen tapaan osa Lontoon paralympialaisista uutisointia. Lontoon 42 paralympialaisia käsittelevistä jutuista kaikissa luokittelu oli jotenkin esillä. Yhteensä kymmenessä jutussa avattiin luokittelua ja luokituksia lukijoille tarkemmin. Helsingin Sanomissa yksittäisistä urheilijoista puhuttaessa kerrottiin usein lajin ohella urheilijan kilpailuluokka. Näistä luokista puhuttiin toisinaan lukijalle ehkä tuntemattomilla käsitteillä, kuten ”luokka yhdeksän”, ”W1-taljaluokka” tai ”T54-kelausluokka”. Leo-Pekka Tähdän luokasta puhuttiin ”54-pyörätuoliluokkana” ja Toni Piispanen kerrottiin kilpailevan ”51-pyörätuoliluokassa”. Lukijalle ei kuitenkaan selvennetty sitä, mikä ero eri luokkien välillä käytännössä oli.

”Syytäkin oli, sillä pyörätuolissa istuva Forsberg voitti avoimessa taljaluokassa kultaa kylmähermoisen esityksen jälkeen. – Avoimessa luokassa on mukana sekä pyörätuoliurheilijoita että käveleviä vammaisurheilijoita.” (HS 4.9.2012)

Luokittelu oli esillä Iltalehdenkin jutuissa. Eräessä luokittelusta kerrottiin vilpin näkökulmasta. Saman jutun viereisessä faktalaatikossa avattiin tarkemmin Leo-Pekka Tähden kilpailuluokkaa. Muista yksittäisistä urheilijoista puhuttaessa mainittiin muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta aina heidän luokkansa.

”Doping on ratakelauksessa harvinaista. Yleisempää lajissa ja koko paralympialaisissa on huijaaminen lajiluokituksissa. Urheilijat saattavat suurennella vammojaan ja yrittää päästä alempaan kilpailuluokkaan.” (IL 30.8.2012)

Urheilulehden jutussa Pistoriuksesta luokittelu mainittiin jutun alussa: *”Oscar Pistorius hävisi T44-luokan 200 metrin kilpailun finaalin Lontoon paralympialaisissa ”(UL 36/2012).* Urheilulehden laaja juttu Leo-Pekka Tähdestä ei nostanut miehen vammaa tai kilpailuluokkaa mitenkään esiin. Tosin molemmissa Urheilulehden kuvissa Tähden vamma ja kelaustuoli olivat selkeästi esillä.

7 TULOSUUTISOINNISTA MONIPUOLISEEN PARALYMPIAUUTISOINTIIN

Kolmannen tutkimuskysymyksen vastaus jakautuu kuuteen luokkaan. Nämä ovat sisältöjen monipuolistuminen, kuvien mukaan tuleminen, vammaisuuden esittämisen muutos, paralympialaisten muutos sekä paralympiaurheilijat tulivat tutummiksi. Lähtökohtana muutoksen tarkastelulle oli tutustua itse kisoihin ja selvittää, miten ne poikkesivat lähtökohdilta toisistaan.

Barcelonan kisoista Lontoon kisoihin osallistuvien maiden määrä kaksinkertaistui vuoden 1992 paralympialaisten 83 maasta vuoden 2012 kisojen 164 maahan. Urheilijoiden määrä puolestaan lisääntyi noin 3 000 urheilijasta noin 4 200 urheilijaan. Yksi laji tippui kisaohjelmasta ja viisi uutta lajia tuli lisää kisaohjelmaan. Suomen menestys oli Lontoossa Barcelonan kisoja heikompi, mitä saattoi selittää koventuneen kilpailun ohella vähentynyt suomalaisten urheilijoiden määrä.

7.1 Sisältöjen monipuolistuminen

Paralympia uutisten sisällöt muuttuivat Barcelonan kisoista Lontoon kisoihin. Molemmissa kisoissa pääpaino oli yleisissä kisoja koskevissa jutuissa, kuten tuloksissa ja raportoinnissa. Barcelonan kisoissa korostui enemmän vammaisurheilu ja Lontoon kisoissa henkilöt olivat enemmän keskiössä. Lontoon kisoihin iltapäivälehdet sekä urheilun erikoislehti ottivat paralympia uutisoinnin mukaan sisältöihinsä. Iltalehden juttujen tyyli poikkesi hiukan Helsingin Sanomien tyylistä, niin, että painopiste oli vahvemmin mielenkiintoisissa ja menestyneissä urheilijoissa. Urheilulehti puolestaan uutisoi vain kahdesta kiinnostavimmasta urheilijasta, Leo-Pekka Tähdestä ja Oscar Pistoriuksesta.

Schantzin ja Gilbertin (2008) mukaan suurin osa Atlantan 1996 paralympiakisoja käsittelevistä jutuista koski kilpailuja sekä ongelmia ja skandaaleja. Heidän aineistostaan noin 73 prosenttia jutuista käsitteli yleisiä asioita eivätkä suosineet mitään vammatyyppiä. Vain muutama prosentti jutuista yritti herätellä myötätuntoisia tarinoita urheilijoiden vammoista. Osa jutuista käsitteli paralympialaisia yhtä pätevästi kuten olympialaisiakin, mutta suurin osa sanomalehdistä tuntui uutisoivan paralympialaisista vain imagollisista syistä. (Emt., 43–44, 48.)

Tutkimuksessani paralympiauutisointi perustui uutiskriteereihin molempina tarkasteluvuosina. Schantzin ja Gilbertin tutkimus on toteutettu vertailemalla kahden eri maan lehtiä Atlantan 1996 kisojen aikana, mikä poikkeaa siten tutkimusasetelmastani. Suurin osa heidän aineistostaan käsitteli yleisiä asioita, mikä on myös yksi tuloksistani. Sekä Barcelonan että Lontoo kisojen uutisoinnissa skandaalit ja ongelmat eivät olleet pääroolissa, vaan pääpaino oli nimenomaan urheilijoissa, heidän suorituksissaan sekä niiden kuvailussa ja raportoinnissa.

Barcelonan kisoissa painopiste oli enemmän tuloksissa ja jutut käsittelivät usein monen urheilijan tuloksia. Lehtokari (2006, 57) totesi vuoden 2004 Ateenan paralympialaisia käsittelevien tekstien yleispiirteeksi tuloksellisuuden painottamisen, sillä kirjoituksiin valikoitui lähes ainoastaan kilpailullisesti menestyneet urheilijat. Lontoon kisojen jutuissa tuloksien ohella nostettiin mielenkiintoisia urheilijoita enemmän valokeilaan, vaikka he eivät välttämättä edes menestyneet kisoissa. Kuvauksia kilpailutilanteista sekä tausta- ja ennakkojuttuja oli Barcelonan kisoja enemmän. Tämä muutos loi tunteen siitä, että paralympialaisista uutisointi muuttui tavanomaisemman urheilujournalismin suuntaan, missä ottelukuvaukset ja reportaasit kisojen kulusta olivat keskiössä tulosuutisoinnin ohessa. Lontoon kisoissa urheilijoista puhuttiin Barcelonan kisoja useammin pelkästään urheilijoina, ilman vammaisuuteen liittyviä määreitä.

Changin ja kollegoiden (2011) laadullinen tutkimus vuoden 2008 Pekingin paralympialaisten ja olympialaisten näkyvyydestä kanadalaisessa sanomalehdessä tukee edellä kuvattua tutkimustulostani. Tutkimuksessaan Chang ja kollegat totesivat, että vammaisurheilijoista ja heidän suorituksistaan raportoitiin samalla tavalla kuin vammattomistakin urheilijoista. Eli painotettiin tuloksia, mitaleja ja ennätyksiä, kuvailematta tarkemmin urheilijoiden vammaa. (Emt., 41.)

Tynedal ja Wolbring (2013) vertailivat paralympialaisten ja olympialaisten medianäkyvyyttä vuosina 1955–2012. Heidän mukaansa media esittää vammaisurheilutapahtumia enemmänkin mielenkiintoisten ja inhimillisesti kiinnostavien tarinoiden kautta kuin huipputason urheilukilpailuna. Se näkyi usein tarinoina, jotka korostivat vammautumista henkilökohtaisena tragediana. (Emt., 24–26.) Vastaavanlainen ilmiö oli osaltaan nähtävissä Lontoon kisojen uutisoinnissa, missä urheilijoiden elämäntarinat ja siten vammautuminen saivat enemmän tilaa kuin Barcelonan kisojen aikana. Muutamissa jutuissa suoritus jäi tarinan taakse. Lontoon kisoista tehtiin Barcelonan kisoihin verrattuna isompia ja kuvailevampia juttuja, mikä osaltaan mahdollisti tämän kaltaisten tarinoiden esittämisen.

Pänkäläinen (1998) on todennut urheilujournalismin olevan kritiikitöntä (Emt., 33–35). Laine (2011) toteaa väitöskirjassaan kritiikillä kuvattavan kykyä kyseenalaistaa vallitsevia uskomuksia ja tietoja. Se ei siis ole synonyymi negatiivisuudelle. Laine korostaa sen olevan taitoa ajatella ja arvioida analyttisesti. Hänen aineistossaan suomalaisten ja ruotsalaisten iltapäivälehtien urheilujuttujen kritiikki käsitteli menestysarvoja ja urheilusuorituksia. (Emt., 235, 318.) Kumpanakaan tutkimukseni tarkasteluvuosina paralympialaisia kohtaan ei esitetty minkäänlaista kritiikkiä. Paralympialaiset nähtiin enemmänkin nousevana ja ”uutena” tapahtumana. Urheilijat, paralympialiike ja itse tapahtuma eivät saaneet kritiikkiä osakseen, vaan toimittajien näkemykset ilmenivät jutuissa kilpailutapahtumien suhteellisen neutraaleina kuvailuina.

7.2 Kuvien mukaan tuleminen

Lontoon kisoissa kuvat olivat merkittävässä osassa paralympialaisista uutisointia, kun taas Barcelonan kisojen yhteydessä ei ollut yhtäkään kuvaa juttujen ohessa. Pääasiassa kuviin oli tallentunut urheilijoiden suorituksia. Kuvien avulla urheilijat henkilöityivät paremmin kasvojen ja mahdollisen lajin näyttäytymisen myötä.

Pappouksen ja kollegoiden (2011a) tutkimus paralympialaisten kuvauutisoinnista viidessä Euroopan maassa vuoden 2000 Sydneyn ja Ateenan vuoden 2004 paralympialaisten aikana tukee tutkimustulostani kuvien lisääntymisestä. Otettaessa kaikki tapaukset huomioon, Sydneyn paralympialaisista Ateenan kisoihin, kuvat vammaisurheilijoista lisääntyivät. Pappouksen mukaan tämä kertoo siitä, että tietoisuus kisoista journalistien keskuudessa lisääntyi. (Emt., 352.)

Aikaisempien tutkimuksien mukaan paralympialaisten kuvauutisoinnista kuvissa ovat korostuneet muun muassa vammautuneiden vartaloiden tai itse vamman piilottaminen sekä enemmän tunteen kuin liikkeen kuvaaminen. Pyörätuoliturheilijoiden on nähty olevan selvästi keskiössä. Toisinaan vammaa on piiloteltu, mutta taas jossain kuvissa on vain jotain vammaan liittyvää, esimerkiksi pyörätuoli. Urheilijaa ei siis aina kuvata kokonaisuudessaan. Tyypillistä on ollut, että paralympiaurheilijoiden suorituksia ei näkynyt kuvissa. (Brittain 2010, 77–78; Thomas & Smith 2003, 176.)

Claydonin (2015) tutkimustulokset paralympiaurheilijoiden kuvista Lontoon käsiohjelman mainoksissa puolestaan mukailevat paremmin tuloksiani kuvauutisoinnista, juurikin Lontoon

kisojen osalta. Claydonin mukaan urheilijat esiintyivät yhdessä urheiluvälineensä kanssa. Kuvissa olivat keskiössä pyörätuoliurheilijoiden lisäksi proteesieurheilijat ja usein vammaisuus kulminoitui nimenomaan pyörätuoliurheilijoihin. Proteesieurheilijat olivat kuitenkin hyvin esillä. (Emt., 85.) Sama oli huomattavissa tutkimuksessani. Lontoon kisojen yhteydessä esimerkiksi Pistorius, proteeseja käyttävä pikajuoksija, oli suhteellisen paljon esillä lehtien urheilusivuilla. Muutamassa kuvassa vammaa ei näytetty kokonaan, vaan esimerkiksi pyörätuolista saattoi näkyä vain osa, mikä oli yhteydessä Pappouksen ja kollegoiden (2011a) tuloksiin. Yhdessä aikaisempien tutkimusten perusteella voidaan sanoa, että muutos paralympialaisten kuvauutisoinnissa on tapahtunut viime vuosien aikana.

7.3 Vammaisuuden esittämisen muutos

Molemmissa kisoissa vammaisuus oli osana juttuja. Barcelonan kisojen yhteydessä vammoista kerrottiin melko lyhyesti ja niitä korostettiin eri tavalla kuin Lontoon kisoista uutisoitaessa. Silloin vammaisurheilija ei ollut urheilija muiden joukossa, vaan oltiin enemmänkin ”*parauimareita*” ja osallistuttiin ”*vammaisten olympialaisiin*”. Tällöin vammaisuus määritteli vahvasti urheilijaa. Lontoon kisoissa urheilijoista tuotettiin kuvaa paremmin kuvaa urheilijoina kuin Barcelonassa. Leo-Pekka Tähteä lukuun ottamatta urheilijoista ei puhuttu täysipäiväisinä ammattuurheilijoina. Sekä Helsingin Sanomissa että Iltalehdessä vammojen syitä ja taustoja tuotiin enemmän esille tarinan muodossa Lontoon kisoissa. Oikeiden termien käyttö vakiintui Lontoon kisoihin tullessa, mikä kertoi vammaisuuden esittämisessä tapahtuneesta muutoksesta.

Schantzin ja Gilbertin (2008) tutkimuksessa Atlantan 1996 paralympialaisista urheilijoista puhuttiin usein ilman tarkempaa kuvausta vammasta, esimerkiksi pelkästään uimareina ja urheilijoina. Hyvin usein tyyli oli samanlainen kuin yleisessä urheilujournalismissa. (Emt., 45.) Edellä mainittu tutkimus puoltaa tulostani etenkin Lontoon paralympialaisista ja osittain myös Barcelonan kisojen osalta. Atlantan kisat ovat lähempänä Barcelonan kisoja, mutta ilmeisesti siihen aikaan tilanne oli Suomessa eri kuin ulkomailla tai sitten muutos tapahtui näiden kisojen välisenä aikana.

Barnes (1992) puhui Barcelonan kisojen aikaan siitä, miten vammaisista tulisi puhua. Hänen mukaansa sanan ”vamma” ei tulisi määrittää ihmistä käsitteenä ”vammainen ihminen”. Hän perusteli sitä sillä, kuinka kaikki me täällä olemme yhtä lailla ihmisiä. Myös esimerkiksi

käsitteitä vammainen, sokea ja kuuro tulisi välttää. (Emt., 20–21.) Näitä käsitteitä ilmeisesti käytettiin siihen aikaan laajemminkin ja niitä esiintyi myös Barcelonan paralympialaisista uutisoitaessa. Silva ja Howe (2012) totesivat tutkimuksessaan paralympiaurheilijoista, että vamman ei tulisi tehdä ihmisestä erilaista, vaikka usein niin ajatellaan. Sen sijaan urheilijoita tulisi käsitellä todellisina urheilijoina ja medianäkyvyyden tulisi olla ratkaisevassa roolissa lisäämässä julkista tietoa paralympialaisten yksityiskohdista. (Emt., 191.) Tämä Lontoon kisojen kanssa samana vuonna julkaistu tutkimus puoltaa sitä, mihin kisat osaltaan ylsivät.

Barcelonan kisoissa käytettiin vielä hyvin vammakeskeistä tapaa luokitella, kun taas Lontoon kisoissa luokittelu oli sävyltään jo huomattavasti neutraalimpaa. Barcelonan kisoissa käytettiin esimerkiksi nimitystä ”*selkäydinvammaisten luokka*” ja Lontoon kisoissa puhuttiin muun muassa ”*T54-kelausluokasta*”. Tynedal ja Wolbring (2013) nostivat tutkimuksessaan paralympialaisista uutisoinnin yhdeksi teemaksi luokittelun ja korostivat sen vaikeutta (Emt., 22–23). Luokittelun monimutkaisuuden on nähty olevan yksi syy sille, miksi kisat on kehittynyt hitaasti kaupalliseksi urheiluspektaakkeliksi (Howe & Jones 2006, 36, 43). Luokittelun voidaan nähdä olleen aina osa paralympialaisista uutisointia, sillä luokittelu on yksi vammaisurheilun mahdollistavista tekijöistä (Paralympiakomitea 2015b).

Vertaaminen vammattomien urheiluun tai olympialaisiin ja olympiaurheilijoihin oli nähtävissä molempina tarkasteluvuosina. Van Sterkenburgin (2015, 145–146) tutkimuksessa hollantilaisen TV-kanavan selostajien kommentoinneista nousi esiin myös paralympialajien vertaaminen olympialajeihin, kuten boccian vertaaminen curlingiin. Thomas ja Smith (2003) tutkivat vuoden 2000 Sydneyn kisojen medianäkyvyyttä brittiläisessä mediassa. Heidän tutkimuksensa mukaan brittiläisiä paralympiaurheilijoita verrattiin vammattomiin urheilijoihin. Heidän mukaansa selitys perustui siihen, että brittiläinen media laajensi tyylilyään uutisoida paralympiaurheilijoista samalla tavalla kuin olympiaurheilijoista. Eli yhtä lailla kuin olympialaisissa niin myös paralympialaisissa media huomioi ne urheilijat, jotka menestyivät. Toinen heidän tuloksistaan oli, että paralympiauutisointi mukaili yleistä urheilujournalismia. (Emt., 2003, 173–177.) Tutkimustulokseni erityisesti Lontoon kisojen osalta siitä, kuinka uutisointi läheni Barcelonan kisoihin verrattuna enemmän yleistä urheilujournalismia, on yhtenevä Thomasin ja Smithin tutkimuksen kanssa.

Barcelonan kisoista uutisoitaessa huokui ajatus, että vammattomat ovat ”normaaleja” ja vammaisurheilijat jotain muuta. Lontoon kisoissa tämän kaltainen vastakkainasettelu ei ollut kuitenkaan yhtä vahvasti esillä. Aikaisemmissa tutkimuksissa on korostunut

paralympiaurheilijoiden kuvaaminen ”uhreina” ja ”rohkeina ihmisinä”. Samalla on korostettu, kuinka he ovat kärsineet henkilökohtaisesta tragediasta. (Thomas & Smith 2003, 172; Chang ym. 2011, 41.) Tynedalin ja Wolbringin (2013) tutkimuksen mukaan urheilijoiden näkeminen ”uhreina” ulottuu vuoteen 2004 saakka (Emt., 24–26). Vammaisurheilijoita on kuvattu ”superihmisinä”, ajatellen että vammattomat urheilijat ovat ”normaaleja ihmisiä” (van Sterkenburg 2015, 139). Sanottu puoltaa tulosta Barcelonan kisojen osalta. Lontoon kisoissa vastaavaa ajattelutapaa ei erityisemmin korostettu. Toki osa urheilijoiden tarinoista ja heidän vammoistaan yritti herätellä hiukan säälliviä tunteita lukijoissa, mutta pääasiassa urheilijoista puhuttiin melko neutraaliin sävyyn kaikkien lehtien jutuissa.

7.4 Taustatekijöiden korostuminen

Tuloksistani oli huomattavissa muutokset taustatekijöiden esiintymisessä jutuissa. Lehtokari (2006) tutki pro gradu -työssään sitä, miten vammaisuus näyttäytyi Helsingin Sanomissa paralympialaisten kautta. Hänen mukaansa vammaisurheilijat esiintyivät teksteissä pääasiassa itsenäisinä, eli valmentajia, mahdollisia avustajia tai muita tilanteeseen liittyviä henkilöitä ei teksteissä mainittu. Heidän olemassaoloon ei ylipäänsä tuotu esiin, vaan heidät oli piilotettu tekstin taakse. (Emt., 43.) Tämä tulos pätee pitkälti Barcelonan paralympiautisointiin, mutta Lontoon kisoihin tultaessa tilanne muuttui. Lontoon kisoissa valmentajat ja esimerkiksi Leo-Pekka Tähdän vanhemmat sekä ratsastaja Karjalaisen hevonen saivat jutuissa osakseen huomiota.

Barcelonan ja Lontoon paralympiajutuissa puhuttiin välineistä ja teknologiasta, joiden ajattelin olevan taustatekijöitä muiden urheilijan taustatekijöiden ohella. Barcelonan kisoissa doping ei juuri ollut jutuissa esillä, mutta välineistä oli mainintoja. Lontoon kisoissa puhuttiin jo välinekehittelystä ja välineiden merkityksestä urheilijalle tarkemmin, sekä nostettiin esiin käsite ”*teknologiadoping*”. Tutkimustulostani tältä osalta puoltaa Tynedalin ja Wolbringin (2013) tutkimus, jonka aineistossa mainittiin välineiden kehityksestä sekä niiden merkityksestä urheilijalle. Välineet nähtiin (hoidollisina) avustavina välineinä ja niiden kerrottiin olevan tärkeässä roolissa vammautuneiden elämässä. (Emt., 27.) Myös hollantilaisia paralympialaisten TV-lähetyksiä tutkittaessa tekniset ja materiaaliset tekijät nousivat yhdeksi teemaksi. Esimerkiksi lähetyksissä kuvaa tarkennettiin pyöräilijöiden renkaisiin, ja samalla kerrottiin niistä tarkemmin. Samaan kategoriaan tutkimuksessa laitettiin urheilijoiden muut, esimerkiksi vammaan liittyvät, taustatekijät. (van Sterkenburg 2015, 143.)

Molempina tutkimukseni tarkasteluvuosina urheilijoiden taustat olivat esillä, merkittävämpänä siviiliammatti. Lehtokari (2006) määritteli neljä erilaista diskurssia siitä, miten paralympiaurheilijat näyttäytyivät Helsingin Sanomissa. Lehtokarin mukaan vammaisurheilijoista annettiin paremminkin kuva urheiluharrastajina kuin täysiverisinä kilpaurheilijoina, mikä ilmeni tutkimuksen kolmantena diskurssina, ”ihan tavallisia ihmisiä”.¹⁴ Tutkimuksessani korostui etenkin Lontoon kisojen osalta urheilijoiden positiivinen ja osaltaan rento asenne urheilua kohtaan, mikä Lehtokarin tutkimuksessa ilmeni toisena diskurssina, ”positiivisen tunnelman painottaminen”.¹⁵ (Emt., 44–45.)

7.5 Paralympialaisten muutos

Sekä Barcelonan että Lontoon kisojen yhteydessä kerrottiin vammaisurheilun muutoksesta. Barcelonan kisojen yhteydessä puhuttiin keskivertoa paremmista kisoista ja Lontoota puolestaan ylistettiin, etenkin Helsingin Sanomissa. Barcelonassa urheilijat nähtiin ”*lähes ammattimaisina*”, kun Lontoon kisoissa Leo-Pekka Tähdestä kerrottaessa mainittiin kelauksen olevan hänen ammattinsa, minkä tosin korostettiin Suomessa olevan harvinaista.

Barcelonan kisojen yhteydessä mainittiin muutamaan otteeseen suomalaisurheilijoiden tietämättömyys ulkomaalaisten vastustajien tasosta. Lontoon paralympialaisissa vastustajien taso ja vastus sinivalkoisille urheilijoille oli hyvin tiedossa jo etukäteen, mikä mahdollisti tulevien suoritusten ja mahdollisen menestyksen ennakoinnin. Vammaisuus-näkökulma siirtyi taka-alalle Lontoon kisoissa. Hyvä esimerkki muutoksesta oli ”*pyörätuolikelauksen*” muuttuminen ”*ratakelaukseksi*”. Jälkimmäinen ei korosta vammaisuutta samalla tavalla kuin ensimmäinen. Vammaisuus-näkökulma ei kuitenkaan kokonaan hävinnyt paralympia uutisoinnista, mutta se oli eri tavalla ja vähemmän korostetusti esillä.

Barcelonan kisauutisoinnissa välittyi paralympialaisten tuntemattomuus, sillä termistö ei ollut yhdenmukaista tai oikeaoppista. Lontoon kisoissa tiedettiin jo mistä puhuttiin. Käsitteiden käyttö yhdenmukaistui ja vakiintui sekä lukijoiden oletettiin tietävän jo kisoista. Helsingin Sanomien asiasanat Lontoon ja Barcelonan kisoissa poikkesivat merkittävästi toisistaan. Lontoon kisoissa paralympialajit nähtiin nimenomaan omina lajeinaan, aivan kuten

¹⁴Vammaisurheilijoista tuotetaan kuvaa ”tavallisina ihmisinä”. Tällä tarkoitetaan sitä, että paralympiaurheilijoiden ajatellaan olevan kilpaurheilijoita kaiken muun ohessa, kun taas kaikki muut kuin paralympiaurheilijat ovat urheilijoita kaiken aikaa ja kaikkialla. (Lehtokari 2006, 44–45.)

¹⁵ Painotetaan positiivisen tunnelman merkitystä (Lehtokari 2006, 44–45).

olympialajitkin. Barcelonan kisat oli enemmänkin yleinen vammaisurheilutapahtuma kuin arvokisat.

MacDonald (2008, 69–70) toteaa tutkimuksessaan, että Barcelonassa paikan päällä ei ollut urheilutoimittajia, vaan tulokset pyydettiin kansalliselta paralympiakomitealta, ja kisoista raportoitiin kansalle tuhansien kilometrien päästä. Tämä tukee tutkimustulostani, sillä Barcelonan kisoista uutisoitaessa jutun tekijäksi ei nimetty toimittajaa, vaan tekijäksi oli suurimmassa osassa juttuja nimetty joko Helsingin Sanomat tai Suomen tietotoimisto. Lontoon kisojen paralympiauutisoinnissa huomattavaa oli, että Helsingin Sanomien jutut olivat kaikki yhden toimittajan käsialaa. Tämä selittyy sillä, että Helsingin Sanomat lähetti oman toimittajan paikan päälle tekemään juttuja kisoista. Iltalehden jokaisen jutun yhteydessä oli mainittu toimittajan nimi, mutta heillä ei ollut omaa toimittajaa Lontoossa. Urheilulehden jutut tehtiin ennen tai jälkeen kisojen, mikä selittyy lehden harvemmalla julkaisuvälillä sekä sillä, että heilläkään ei ollut omaa toimittajaa tapahtumapaikalla.

7.6 Paralympiaurheilijat tutummiksi

Chang ja kollegat (2011) tutkivat vuoden 2008 Pekingin olympialaisten ja paralympialaisten medianäkyvyyttä. Heidän mukaansa osasta urheilijoista tuotettiin Pekingin paralympiajutuissa kuvaa urheilusankareina. (Emt., 41–42.) Urheilusankaruus ei ollut esillä Barcelonan kisoista uutisoitaessa. Lontoon kisoissa urheilusankaruuden roolista nautti pääasiassa Leo-Pekka Tähti, mutta esimerkiksi kultaa ampunut jousiampuja Jere Forsberg ja suorituksen aikana nilkkansa loukannut juoksija Omar Hassan saavat jutuissaan myös urheilusankarin tittelin. Näin voidaan todeta, että käsitys paralympiaurheilijoista muuttui 20 vuoden tarkastelujakson aikana.

Molempina tutkimukseni tarkasteluvuosina pääpaino jutuissa oli menestyneissä suomalaisissa urheilijoissa. Schantzin ja Gilbertin (2008) tutkimuksessa suurin huomio jutuissa oli kansallisessa menestyksessä. Saksalais- ja ranskalaislehtien jutuista noin 93 prosenttia oli erittäin vahva etnosentrinen ote, toisinaan jopa nationalistinen. Jutuissa korostettiin mitaleita ja menestystä. (Emt., 45.) Näiltä osin tulokseni mukaillee Koljosen (2000, 42, 69–71) määrittelemiä urheilujournalismin uutiskriteereitä, joista merkittävämpiä tutkimustuloksia on juuri kansallinen menestys ja siitä uutisoiminen.

Lontoon kisoissa ulkomaalaiset urheilijat olivat kuitenkin jo esillä kaikkien lehtien jutuissa, vaikkakin jutut ulkomaalaisista urheilijoista keskittyivät hyvin vahvasti vain muutama

mielenkiintoiseen urheiliijaan. Barcelonan kisoista uutisoitaessa ulkomaalaisia urheilijoita mainittiin vain sivulauseissa. Juttujen keskittyminen Lontoon kisoissa osaltaan myös ulkomaalaisiin urheilijoihin on osoitus paralympialaisten muutoksesta tavanomaisen urheilujournalismin suuntaan.

Barcelonan kisoissa ketään urheilijoista ei nostettu erityisesti valokeilaan. Lontoon kisoissa suomalaisista Leo-Pekka Tähti sai selvästi eniten näkyvyyttä kaikkien lehtien urheilusivuilla. Muutosta kisojen välillä oli nähtävissä urheilijoiden selkeämpänä henkilöitymisenä. Lontoon kisojen uutisoinnissa kuvilla oli myös tässä merkittävä rooli. Van Sterkenburgin (2015) tutkimuksessa esitetään, kuinka media tuntuu keskittyvän muutamii ennalta valittuihin urheilijoihin. Heidän nähdään tarjoavan edustusta sekä toimivan samalla ”mainostauluna” paralympialaisille kisojen aikana. Aineiston keskiössä olivat sekä kotimaiset että ulkomaalaiset urheilijat, joista yksi oli Pistorius. (Emt., 147.) Kyseiset tulokset tukevat hyvin tutkimustuloksiani Lontoon kisojen osalta kaikkien tarkasteltujen lehtien urheilusivuilla.

Menestykseen suhteutettuna sekä Barcelonan että Lontoon kisoista uutisoitiin miehistä ja naisista melko tasavertaisesti. Barcelonan kisoissa naiset menestyivät hyvin, joten he olivat hyvin edustettuina urheilusivuilla. Lontoon kisoissa naisten maalipallojoukkue sai naisista eniten näkyvyyttä. Iltalehdessä naisten maalipallojoukkue oli yhdessä ampuja Minna Leinosen kanssa ainoat naistahot, jotka esiintyivät urheilusivuilla. Suomalaisnaisten saavuttamasta menestyksestä huolimatta yksikään kolmesta Urheilulehden jutusta ei käsitellyt heitä. Lontoon paralympialaisissa pronssia voittanut keihäänheittäjä Marjaana Huovista ei puolestaan mainittu minkään lehden yhdessäkään jutussa.

8 POHDINTA

8.1 Paralympialaisten ja vammaisurheilun uutisoinnin muutos

Paralympiauutisoinnista ei ole aikaisemmin Suomessa tehty liikuntatieteellistä tutkimusta, joten aihe oli tärkeä niin urheilumedian, vammaisurheilun kuin paralympialiikkeen näkökulmista. Viime vuosien ja vuosikymmenten aikana media ja sen rooli on muuttunut merkittävästi. Media heijastaa yhteiskunnallisia ilmiöitä ja tapahtumia, mistä urheilu on vain yksi esimerkki. Täten oli perusteltua ja mielenkiintoista tutkia, miten paralympialaiset näyttäytyivät suomalaislehtien urheilusivuilla. Tutkimustulokseni osoittavat, että kiinnostus vammaisurheilua kohtaan on kasvanut hyvinkin nopeasti.

Lontoon kisojen puhuttiin olevan kaikkien aikojen paralympialaiset. Tätä puoltaa myös tutkimustulokseni. Muutosta tapahtui 20 vuoden aikana Barcelonan kisoista Lontoon kisoihin niin juttujen määrissä kuin sisällöissä sekä muun muassa kuvien mukaan tulemisena. Paralympialaisista uutisointi laajentui päivälehden sivuilta iltapäivälehden sekä urheilun erikoislehden urheilusivuille.

Tutkimustulokseni paralympiauutisoinnin muutoksesta mukailee urheilujournalismin yleisiä muutospiirteitä. Ennen keskityttiin enemmän tulosuutisointiin. Nykyään ennakoinnit, taustoittelut ja monenlaiset pohdinnat ovat osa urheilu-uutisointia, myös paralympiauutisoinnissa. Barcelonan ja Lontoon kisat ylittivät urheilujournalismin uutiskynnyksen, Lontoon kisoissa paremmin. Molemmissa kisoissa uutisointi keskittyi menestyneisiin suomalaisurheilijoihin. Urheilijan menestymättömyys on nähty yhtenä uutiskynnyksen ylittävänä tekijänä. Tutkimuksessani se ei kuitenkaan juuri näyttäytynyt. Muutamat häviäjät mainittiin juttujen yhteydessä, mutta yhdenkään urheilijan epäonnistuminen ei saanut suurempaa huomiota minkään tutkimuslehden sivuilla. Lontoon kisoissa myös ulkomaalaiset, mielenkiintoiset ja menestyneet urheilijat saivat huomiota osakseen suomalaislehtien urheilusivuilla.

Tutkimukseni perustelee paralympialaisten tapahtumana yltävän jo melko hyvin lehtien urheilusivuille. Tutkimustuloksistani ei kuitenkaan voida suoraan vetää johtopäätöksiä vammaisurheilun yleisestä medianäkyvyydestä. Oletukseni kuitenkin on, että vammaisurheilusta uutisointi on edelleen marginaalissa ja jutuissa puhutaan nimenomaan vammaisurheilusta. Isojen kansainvälisten kilpailujen aikaan vammaisurheilijat saavat enemmän tilaa lehtien urheilusivuilta. Lukiessani uutisia internetistä, olen huomannut

vammaisurheiluun kytkeytyvien juttujen lisääntyneen esimerkiksi Helsingin Sanomien urheilusivuilla. Tästä esimerkkinä vuoden 2015 heinäkuu, jolloin julkaistiin yhteensä kolme juttua vammaisurheilusta, mikä tarkoittaa lähes kerta viikkoon uutisoimista. Saman vuoden lokakuussa Helsingin Sanomat julkaisi vammaisurheilun Dohan MM-kisoista yhteensä kuusia juttua.

Juttujen painottuminen Lontoon kisoissa Leo-Pekka Tähteen oli yleisölle helppo tapa lähestyä ja kiinnostua paralympialaisista, sillä miehen nimi ja kasvot olivat olleet julkisuudessa jo reilusti ennen Lontoon kisoja. Yhdessä jutussa mainittiin vammaisurheilun Suomessa usein henkilöityvän Tähteen. Näitä tuttuja kasvoja ja nimiä on Lontoon kisojen jälkeen entistä enemmän, kuten Toni Piispanen, Jere Forsberg sekä lajina maalipallo. Urheilun keskiössä ovat urheilusankarit, jotka toimivat monille esikuvina omien tarinoidensa ja suoritustensa kautta. Yhtä lailla vammaisurheilun saralla tarvitaan näitä tarinoita ja esikuvia, minkä takia vammaisurheilun tulisi yhdessä muiden marginaalilajien kanssa olla mediassa esillä. Ja mikään ei määrittele sitä, kuka saa ottaa ja kenet esikuvakseen. Vammaisurheilu tarjoaa urheilusankareita ja esikuvia vammattomillekin.

Vammaisuus on aina ollut vahva osa paralympiauutisointia. Leo-Pekka Tähdestä puhuttiin häntä koskevassa jutussa ”*vammaisurheilun legendana*”. Tämän luettuani heräsi kysymys, miksi tarvitaan ”vammaisurheilu” määrittämään käsitettä legenda Tähdestä puhuttaessa? Tähteä voidaan hyvin verrata Usain Boltiin, legendaan, joka on urallaan saavuttanut neljä henkilökohtaista olympiakultaa (Usainbolt.com 2015). Tähteä kuitenkin määrittää legendana vammaisurheilu, vaikka tulokset Boltin kanssa ovat osaltaan toisiinsa verrannolliset. Vammaisurheilu on kuitenkin vielä marginaaliurheilua, vaikka paljon on tultu ainakin paralympiauutisoinnin saralla eteenpäin. Kisat tarvitsevat vieläkin enemmän medianäkyvyyttä, sillä se on keino varmistaa tulevaisuudessa kisojen kehittyminen (Pappous ym. 2011a, 346).

Kummu (2007) totesi, että vammaisurheilun voidaan nähdä saavuttaneen vakaamman aseman, mitä on edesauttanut niin ministeriön kuin kansalaisten asenteiden muutos vammaisurheilua kohtaan. Kummun mukaan merkittävin tekijä on ollut vammaisten ja vammaisurheilujärjestöjen määrätietoinen työ. Vammaisurheilun omaavat henkilöt ovat tulleet näkyvämmäksi osaksi yhteiskuntaa, sillä he eivät ole enää laitoksissa piilossa. Menestymisen ja urheilijoiden esiin tuomisen eteen tulisi Kummun mielestä ensiksi tehdä määrätietoista työtä. Sen seurauksena media kiinnostuu ja samalla näkyvyys lisääntyy, ja tätä kautta asenteet muuttuvat. (Emt., 89, 93.) Koivumäen (2006) mukaan vammaisurheilu on kokenut maailmalla,

myös Suomessa, viimeisten vuosikymmenten aikana suuren nousun ja kehityksen. Koivumäki ennusti tämän kehityksen todennäköisesti jatkuvan ja sillä olevan monenlaisia myönteisiä seurauksia koko vammaisurheilun kentälle, niin itse urheilijoille, heidän tukijoilleen, yleisölle ja koko urheilujärjestelmälle. (Emt., 39.)

Nämä edellä mainitut mietteet vammaisurheilusta lähemmäs kymmenen vuoden takaa toimivat hyvin perusteluina tutkimustuloksilleni. Kummuun viitaten, vammaisurheilun saralla on tehty määrätietoista työtä. Jotain on selvästikin tehty oikein, sillä mitä tutkimustuloksiini on katsominen ja luottaminen, Lontoon paralympialaiset todella saavuttivat median huomion. Kummun (2007) mukaan asenteet vammaisurheilua kohtaan olivat muuttuneet myönteisemmiksi päättäjien ja yleisön tasolla jo lähemmäs 10 vuotta sitten (Emt., 3). Vammaisurheilijoiden huomioiminen organisaatio- ja valtiotasolla on mahdollistanut systemaattisen toiminnan vammaisurheilun sekä paralympialiikkeen eteenpäin viemiseksi. Kansainvälisellä Paralympiakomitealla on merkittävä rooli kisojen julkisen näkyvyyden lisäämisessä. Hiljalleen organisaation työ on alkanut tuottaa merkittävämmän haluttua tulosta ja kisat ovat saaneet näkyvyyttä mediassa.

Pekingin 2008 paralympialaisista puhuttiin jo ennätyksiä rikkovina kisoina, mutta sitten tuli Lontoon kisat, jotka ylittivät Pekinginkin kisat. Lontoon kisojen on todettu olevan historiallinen urheilutapahtuma ja yksi osa sitä menestystarinaa oli Channel 4:n, brittiläisen televisiotuotantoyhtiön, panos kisoihin. Vuoden 2016 Rion kisojen uskotaan rikkovan jälleen tv-katsojaennätykset. (Sport.fi 2016.) Osaltaan median kehittyminen on helpottanut kisojen seurattavuutta ja samalla jutut ovat päässeet median kautta leviämään laajemmin. Samalla kuitenkin kaikki lajit ja tapahtumat kilpailevat yhtä lailla tilastaan lehdissä, televisiossa ja internetissä. Se kertoo siitä, kuinka kisat nähdään tapahtumana, josta on syytä tiedottaa yleisölle ja kuinka kiinnostus sitä kohtaan on kasvanut.

Urheilujournalismin ja -median sisällöistä puhuttaessa nousee usein esiin kysynnän ja tarjonnan tasapaino. On sanottu, että media tuottaa sisältöjä, mikä kiinnostaa yleisöä. Paralympialaisten nähdään selvästikin kiinnostavan yleisöä, koska niistä uutisoidaan. Usein kuitenkin tuntuu, että urheilu-uutisoinnissa kerrotaan pääasiassa aina samoista lajeista, urheilijoista ja aiheista. Herääkin kysymys, että kumpi tulee ensin? Jos media näyttäisikin enemmän esimerkiksi nais- tai vammaisurheilua, kiinnostuisiko yleisö siitä enemmän, minkä seurauksena urheilumedian sisällöt saattaisivat muuttua. Vai onko urheilu-uutisointi yhtä kuin miesten urheilua, sillä mittapuuna urheilussa on aina (vammattomien) miesten suoritukset. On tosin ennustettu, että

proteeseilla juoksevat olisivat tulevaisuudessa nopeimpia juoksijoita. Muuttuko tilanne silloin vammaisurheilijoille edullisemmaksi, sillä silloin he olisivat kaikkien sarjojen nopeimpia juoksijoita?

Paralympialaisten vähäisempää uutisointia ja medianäkyvyyttä saattaa selittää kisojen monimutkaisuus. Esimerkiksi olympialaisiin verrattuna paralympialaisissa luokittelulla on keskeinen rooli kilpailutilanteissa, ja niitä voi katselijan tai lukijan olla vaikea ymmärtää. Tutkimukseni sekä aikaisempien tutkimuksien aineistoista on noussut esiin luokkien vähentäminen. Se yksinkertaistaisi nyt melko monimutkaista urheilutapahtumaa, jossa luokkia on parhaimmillaan kymmeniä samassa lajissa. Tasavertaisuus tulee toki säilyttää ja pitää ensisijaisena tulevaisuudessakin vammaisurheilulajeissa kilpailtaessa. Jotain voitaisiin kuitenkin paralympialiikkeen sisällä vielä tehdä, jotta kisojen seurattavuus helpottuisi ja siten media voisi herkemmin niistä kiinnostua.

Paralympialaiset on olympialaisia huomattavasti nuorempi tapahtuma. Se vaikuttaa siihen, että paralympialaisten vertaaminen olympialaisiin ei ole täysin yksiselitteistä. Vertailu on kuitenkin hedelmällistä, sillä molemmat kisat ovat lähtökohdiltaan hyvin samankaltaiset: molemmat kisat järjestetään neljän vuoden välein, ne järjestetään peräkkäin samoilla kilpailupaikoilla sekä liikkeidensä sisällä voitot molemmissa kisoissa ovat yhtä arvostettuja. On syytä muistaa, että ensimmäiset modernit olympialaiset järjestettiin Ateenassa 1896. Eli nykyaikaisia olympialaisia on järjestetty lähes puolet pidempään mitä paralympialaisia. Kisat on kirinyt olympialaisia melko hyvin kiinni, vaikka matkaa toki vielä on tasavertaiseen tilanteeseen. Karsinta olympialaisiin on kovempi, sillä osallistujia ei voida rajata samoin kriteerein kisoista pois kuin paralympialaisista. Kaikki tämä on syytä huomioida, kun näitä kaksia kisoja verrataan toisiinsa.

8.2 Jatkotutkimusehdotuksia

Tutkimuksen toteuttaminen laadullisena aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla, hermeneutiikkaan pohjautuen, oli itselleni luontaisin tapa työskennellä aineiston kanssa. Laadullinen tutkimus sekä karkea määrällinen kuvaus tuottivat perustietoa suomalaislehtien paralympiauutisoinnista ja siinä tapahtuneesta muutoksesta.

Paralympialaisten ja etenkin niiden uutisoinnin tutkiminen Suomessa on vielä lapsen kengissä. Ulkomailla vastaavia tutkimuksia on tehty monista eri näkökulmista ja näitä voitaisiin

seuraavaksi soveltaa Suomessa. Lähtiessäni tekemään tutkimusta, oli yhtenä vaihtoehtona toimittajien näkemysten mukaan ottaminen aineistoksi. Toimittajien näkemykset toisivat aiheeseen toisenlaisen näkökulman. Heiltä voitaisiin esimerkiksi kysyä, mitkä paralympialaisia koskevat jutut ja miksi, ne nousevat lehtien urheilusivuille.

Tarkempaan tarkasteluun voisi tulevaisuudessa ottaa myös pohtivimmat kysymykset. Mitkä ovat ne syyt, miksi paralympialaiset saavat tilaa lehtien sivuilla, vaikka tarjontaa tuntuu olevan entisaikojakin enemmän. Missä kohtaa murros on tapahtunut? Milloin ensimmäiset jutut kisoista julkaistiin (suomalais-)lehdissä? Mistä se kaikki on saanut alkunsa? Näihin kysymyksiin vastaamalla saataisiin merkittävää ja mielenkiintoista tietoa paralympia uutisoinnin historiasta ja tarkemmasta muutoksesta.

Barcelonan ja Lontoon kisojen välisenä aikana tapahtui paljon ja merkittäviä asioita median saralla. Lontoon kisoissa internet oli hyvin vahvasti mukana tuottamassa sisältöjä sekä laajentamassa kisojen seurattavuutta. Internet mahdollistaa sisältöjen laajentamisen lyhyillä jutuillaan sekä reaaliaikaisuudellaan. Sanomalehdissä tila jutuille on rajatumpi, mikä osaltaan korostaa ja nostaa uutiskynnyksen rimaa. Jutut Lontoon kisoista ylsivät kaikkien tutkimukseni lehtien sivuille, mikä todisti uutisoinnin lisääntymisen sekä yleisön kiinnostuksen kasvaneen paralympialaisia kohtaan. Tulevaisuudessa olisi mielenkiintoista tutkia paralympialaisten internetaineistoa ja mahdollisesti verrata sitä sanomalehtiaineistoon.

Muita jatkotutkimusehdotuksia olen ammentanut ulkomailla tehdyistä tutkimuksista vammaisurheilun saralla. Esimerkiksi näkökulmat nais- ja miesurheilijoista ovat olleet tutkimuskohteena ulkomailla (Pappous ym. 2011b; Wickman 2008). Tässä tutkielmassa aiheeseen viitataan vain lyhyesti. Naiset nähdään kaikessa urheilujournalismissa aliedustettuina, joten tällainen kaksinkertaisen marginalisoimisen tarkastelu olisi erittäin mielenkiintoista ja samalla perusteltua. Ulkomailla tutkimuksia on tehty myös paralympialaisten kuvauutisoinnista. Tässä ja Lehtokarin (2006) tutkimuksessa kuvauutisointia käsitellään vain osana suurempaa kokonaisuutta. Kuvien merkitystä ei voi vähätellä, joten pelkkien kuvien tutkimiselle olisi siten tilaa ja hyvät perustelut Suomessakin.

Pureuduinkin kaksien kisojen uutisointiin lehdistössä, minkä tarkoituksena oli tarkastella muutosta 20 vuoden ajalta. Jos tutkimuksessa tarkasteltaisiin useampia kisoja samalta aikaväliltä, saataisiin yksityiskohtaisempaa tietoa muutoksesta. Tutkimuksessani nousi esiin Barcelonan kisoista uutisoitaessa käsitteiden epäjohdonmukaisuus, mutta Lontoossa käsitteet olivat jo hyvin johdonmukaisia. Tähän perustuen olisi mielenkiintoista tutkia myös käsitteiden muutosta

ja vakiintumista paralympiauutisoinnissa tarkastelemalla useampia kisoja esimerkiksi samalta aikaväliltä.

Vertailemalla vammaisurheilua vammattomien urheiluun, tarkoituksena on ollut todennäköisesti saada lukijat ymmärtämään vammaisurheilua paremmin. Vammattomien urheilulajit ovat yleisesti tunnettuja jo esimerkiksi koululiikunnasta, joten vammaisurheilun ymmärtäminen niiden kautta on lukijoille helpompaa. Vertaamista ruokkivat osaltaan tutkimukset olympialaisten ja paralympialaisten välillä (Chang ym. 2011; Claydon 2015). Suomessa vastaavia tutkimuksia ei ole toistaiseksi tehty, joten tilausta olisi myös tämänkaltaiselle tutkimukselle.

Tutkimukseni antaa kattavan kuvan paralympiauutisoinnin tilasta ja muutoksesta Suomessa. Mielenkiinnolla jään odottamaan Rion 2016 kisoja ja sitä koskevaa uutisointia sekä paralympiauutisoinnin kehittymistä yleisestikin niin sanomalehdissä, televisiossa kuin internetissä. Sitä ennen toivon, että kirjoitusohjelmat antaisivat oman panoksensa kisojen eteenpäin viemiseksi lisäämällä sanakirjaansa sanan ”paralympialaiset” sen eri muodoissa.

LÄHTEET

- Alasuutari, P. 2011. Laadullinen tutkimus 2.0. Tampere: Vastapaino.
- Andrews, P. 2005. Sports Journalism: A Practical Guide. London: Sage.
- Arponen, A. O. 1998. Tuttu, tuntematon urheilujournalismi. *Liikunta & Tiede* 35 (4), 27–28.
- Barnes, C. 1992. Disabling Imagery and the Media. An exploration of the Principles for Media Representations of Disabled People. The British Council of Organisations of Disabled People. Ryburn Publishing. Viitattu 23.4.2015. Saatavilla [www-muodossa: http://disability-studies.leeds.ac.uk/files/library/Barnes-disabling-imagery.pdf](http://disability-studies.leeds.ac.uk/files/library/Barnes-disabling-imagery.pdf).
- Boyle, R. 2006. Sports Journalism. Context and issues. London: Sage.
- Brittain, I. 2010. The Paralympic Games Explained. London and New York: Routledge.
- Chang, I. Y., Crossmann, J., Taylor, J., & Walker, D. 2011. One World, One Dream: A Qualitative Comparison of the Newspaper Coverage of the 2008 Olympic and Paralympic Games. *International Journal of Sport Communication* 2011 (4), 26–49.
- Claydon, A. E. 2015. Framing the Difference(s). Analysing the Representation of the Body of the Athlete in the 2012 Olympics' and Paralympics' Official Programmes. Teoksessa D. Jackson, E. M. Hodges, M. Molesworth & R. Scullion (toim.) *Reframing Disability? Media, (Dis)Empowerment and Voice in the 2012 Paralympics*. Routledge Research in Sport, Culture and Society, 79–93.
- DePauw, K. & Gavron, S. 2005. Disability Sport. Second Edition. Champaign, IL: Human Kinetics.
- Erytisryhmien liikunta 2000-toimikunnan mietintö. Komiteamietintö 1996:15. Helsinki: Opetusministeriö.
- Erytisryhmien liikunnan kehittämisohjelma 2003–2005. Viitattu 12.5.2015. Saatavilla [www-muodossa: http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2003/liitteet/opm_101_oppm12.pdf?lang=fi](http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2003/liitteet/opm_101_oppm12.pdf?lang=fi).

- Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- Gadamer, H. G. 2004. Hermeneutiikka. Ymmärtäminen tieteissä ja filosofiassa. Tampere: Vastapaino.
- Hemánus, P. 1983. Urheilujournalismi ja huippu-urheilun järjestelmä: heijastussuhde vai symbioosi. Teoksessa P. Vuolle (toim.) Liikuntaviestintä. Liikuntasuunnittelun laitoksen opetusmoniste 9. Jyväskylän yliopisto, 40–53.
- Hemánus, P. 1990. Journalistiikan perusteet. Johdatus tiedotusoppiin 2. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hietala, V. 1990. Teeveen merkit. Television lukutaidon aakkoset. Helsinki: Yleisradio, opetusjulkaisut.
- Holopainen, P. 2015. Kultaa, kunniaa ja muutama vesiperä. *Urheilusanomat* 41/2015, 10–17.
- Howe, D. 2008. *The Cultural Politics of the Paralympic Movement: Through an Anthropological Lens*. New York: Routledge.
- Howe, D. P. & Jones, C. 2006. Classification of Disabled Athletes: (Dis)Empowering the Paralympic Practice Community. *Sociology of Sport Journal* 23 (1), 29–46.
- Huovila, T. 1990. Uutiskynnys ylittyy. Viestinnän viitat. Helsinki: Tietopaketti.
- Hätinen, P. 1998. Vammaisurheilun luokittelu. Teoksessa M. Siukonen, M. Pulakka, & M. Ahola (toim.) *Suuri olympiateos* 10. Jyväskylä: Gummerrus, 405–408.
- Itkonen, H., IImanen, K. & Matilainen, P. 2007. Urheilun sponsorointi Suomessa. Jyväskylän yliopisto. Liikuntatieteiden laitos. Tutkimuksia 1/2007.
- Itkonen, H., IImanen, K., Matilainen, P. & Jaskari, L. 2008. Media urheilun tulkkina ja tekijänä. Jyväskylän yliopisto. Liikuntatieteiden laitos. Tutkimuksia 1/2008.
- Jones, A. & Greer, J. 2011. You Don't Look Like an Athlete: The Effects of Feminine Appearance on Audience Perceptions of Female Athletes and Women's sports. *Journal of Sport Behavior* 34 (3), 358–377.
- Kay, T. 2003. Sport and Gender. Teoksessa B. Houlihan (toim.) *Sport and society*. A student introduction. London: Sage, 89–104.

- Koivumäki, K. 1998. Erityisryhmien liikunnan kehityshaasteet. *Liikunta & Tiede* 35 (5), 31–32.
- Koivumäki, K. 2006. Urheilutoimittajat ja vaikea vammaisurheilu. *Liikunta & Tiede* 43 (1), 38–39.
- Koivumäki, M. 2009. Paralympialaiset tutuksi. Helsinki: Suomen paralympiakomitea.
- Koljonen, K. 2000. Asiamiesten selostuksista ammattilaisten analyysihin. Helsingin Sanomien urheilujournalismi vuosina 1973–1998. Tampereen yliopisto. Tiedotusopin laitos. Sarja A 95.
- Kummu, L. 2007. Kummajaisesta huippu-urheilijaksi. Suomen vammaisurheilun historia 1960–2005. Jyväskylän yliopisto. Liikuntatieteiden laitos. Tutkimuksia 2/2007.
- Kunelius, R. 2003. Viestinnän vallassa. Johdatus joukkoviestinnän kysymyksiin. 5. painos. Helsinki: WSOY.
- Kuutti, H. 2006. Uusi mediasanasto. Jyväskylä: Atena.
- Laine, A. 2011. Urheilujournalismin Suomi–Ruotsi-maaottelu. Vertaileva tutkimus suomalaisten ja ruotsalaisten iltapäivälehtien Ateenan 2004 ja Torinon 2006 olympia uutisoinnista. Helsinki: Edita.
- Laine, T. 2010. Miten kokemusta voidaan tutkia? Fenomenologinen näkökulma. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Lehtinen, T. L. 2006. Nais- ja miesurheilijan representointi Helsingin Sanomissa vuoden 2004 Ateenan olympialaisten kontekstissa. Jyväskylän yliopisto. Suomen kielen pro gradu -tutkielma. Viitattu 23.10.2014. https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/11752/URN_NBN_fi_jyu-200688.pdf?sequence=1
- Lehtokari, V. 2006. Vammaisia areenalla. Diskurssianalyysi Helsingin Sanomien paraolympialais-uutisoinnista. Joensuun yliopisto. Yhteiskuntatieteiden tiedekunta. Yhteiskuntapolitiikan laitos. Pro gradu -tutkielma.

- MacDonald, M. 2008. Media and the Paralympic Games. Teoksessa K. Gilbert & O. Schantz (toim.) *The Paralympic Games: Empowerment or Side Show?* Maidenhead: Meyer & Meyer sport (UK), 68–78.
- Malinen, T. 2011. Uudistuspyrkimyksiä resurssien rajoissa: urheilujournalismin kuva Ilkassa, Satakunnan kansassa ja Savon Sanomissa. Jyväskylän yliopisto. Viestintätieteiden laitos. Pro gradu -tutkielma. Viitattu 1.12.2015. <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/37293/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201202011107.pdf?sequence=1>.
- Mertaniemi, M. & Miettinen, M. 1998. Suuntana hyvinvointi – Mitkä ovat liikunnan mahdollisuudet? Jyväskylä: Likes. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 113.
- Metsämuuronen, J. 2008. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Metodologia-sarja 4. Jyväskylä: Gummerrus.
- Mälkiä, E. & Rintala, P. 2002. Uusi erityisliikunta. Liikunnan sovellukset erityisryhmille. Helsinki: Liikuntatieteellinen seura. Liikuntatieteellisen seuran julkaisuja nro 154.
- Opetusministeriö. 2004. Huippu-urheilutyöryhmän muistio. Helsinki: Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikan osasto. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä.
- Pappous, A., Marcellini, A. & de Léséleuc, E. 2011.
- a. From Sydney to Beijing: the evolution of the photographic coverage of Paralympic Games in five European countries. *Sport in Society* 14 (3), 345–354.
 - b. Contested issues in research on the media coverage of female Paralympic athletes. *Sport in Society* 14 (9), 1182–1191.
- Paralympiakomitea. 2015.
- a. Mitä teemme? Vammaishuippu-urheilu. Viitattu 16.2.2015. Saatavilla [www-muodossa: http://www.sport.fi/paralympiakomitea/mita-temme/vammaishuippu-urheilu](http://www.sport.fi/paralympiakomitea/mita-temme/vammaishuippu-urheilu).
 - b. Luokittelu. Viitattu 16.2.2015. Saatavilla [www-muodossa: http://www.sport.fi/paralympiakomitea/luokittelu](http://www.sport.fi/paralympiakomitea/luokittelu).

c. Paralympialaiset. Paralympiahistoria. Viitattu 18.12.2015. Saatavilla www-muodossa: <http://www.sport.fi/paralympiakomitea/paralympialaiset-2/paralympiahistoria>

Paralympic.org. 2014.

a. Barcelona Paralympic Games. Summer Games. Barcelona 1992. Main page. Viitattu 3.11.2014. Saatavilla www-muodossa: <http://www.paralympic.org/barcelona-1992>.

b. London. Paralympic Games. Summer Games. London 2012. Main page. Viitattu 3.11.2014. Saatavilla www-muodossa: <http://www.paralympic.org/london-2012-overview>.

c. Seoul. Paralympic Games. Summer Games. Seoul 1988. Main page. Viitattu 3.11.2014. Saatavilla www-muodossa: <http://www.paralympic.org/seoul-1988>.

d. London 2012: By the numbers. Media Center. News. Viitattu 3.11.2014. Saatavilla www-muodossa: <http://www.paralympic.org/news/london-2012-numbers>.

Paralympic.org. 2015. Viitattu 27.5.2015. Saatavilla www-muodossa: <http://www.paralympic.org/sochi-2014-overview>.

Piispanen, T. & Legg, D. 2013. Paralympiaurheilusta innovatiivisen sponsoroinnin alue? *Liikunta & Tiede* 50 (1), 26–28.

Pirinen, R. 1998. Sukupuoli ja mediaurheilu. Teoksessa A. Halmesvirta & H. Roiko-Jokela (toim.) *Urheilu, historia ja julkisuus*. Suomen Urheiluhistoriallisen Seuran Vuosikirja. Jyväskylä: Atena, 25–35.

Pynnönen, A. 2013. Diskurssianalyysi: Tapa tutkia, tulkita ja olla kriittinen. Jyväskylän yliopiston kauppakorkeakoulun Working Paper N:o 379. Viitattu 10.3.2015. Saatavilla www-muodossa: <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/42412/978-951-39-5471-0.pdf?sequence=1>.

Pänkäläinen, S. 1998. *Suomalainen urheilujournalismi*. Helsinki: Liikuntatieteellinen seura. Liikuntatieteellisen seuran Impulssi -julkaisu XV.

- Pänkäläinen, S. 2003. Urheiluelämä ja urheilujulkisuus – piiri pieni pyörii. Teoksessa H. Itkonen & V. Martikkala (toim.) Liikunnan ja urheilun johtaminen Suomessa ja Karjalan tasavallassa. Joensuu. Itä-Suomen Liikuntaopisto, 45–46.
- Rintala, P., Huovinen, T. & Niemelä, S. 2012. Soveltava liikunta. Helsinki: Liikuntatieteellinen seura. Liikuntatieteellisen seuran julkaisuja 168.
- Schantz, O. J. & Gilbert, K. 2008. French & German newspaper coverage of the 1996 Atlanta Paralympic Games. Teoksessa K. Gilbert & O. Schantz (toim.) The Paralympic Games: Empowerment or side show? Maidenhead: Meyer & Meyer (UK), 34–56.
- Schreier, M. 2012. Qualitative Content Analysis in Practice. Thousand Oaks (Calif.): Sage.
- Silva, C. F. & Howe, D. P. 2012. The (In)validity of Supercrip Representations of Paralympian Athletes. *Journal of Sport and Social Issues* 36 (2), 174–194.
- Siukonen, M. 1998. Paralympialaiset 1960–1996. Teoksessa M. Siukonen, M. Pulakka & M. Ahola (toim.) Suuri olympiateos 10. Jyväskylä: Gummerrus, 409–426.
- Sport.fi 2014. Lontoo. Paralympiakomitea. Paralympialaiset. Lontoo 2012. Viitattu 3.11.2014. Saatavilla [www-muodossa: http://www.sport.fi/paralympiakomitea/paralympialaiset--2/lontoo-2012](http://www.muodossa: http://www.sport.fi/paralympiakomitea/paralympialaiset--2/lontoo-2012).
- Sport.fi 2015. Rio. Uutiset. 28.4.2015. Vammaisurheilu. Rion 2016 paralympialaisten uskotaan rikkovan tv-katsojaennätykset. Viitattu 20.5.2015. Saatavilla [www-muodossa: http://www.sport.fi/uutiset/uutinen/rion-2016-paralympialaisten-uskotaan-rikkovan-tv-katsojaennatykset](http://www.muodossa: http://www.sport.fi/uutiset/uutinen/rion-2016-paralympialaisten-uskotaan-rikkovan-tv-katsojaennatykset).
- Stead, D. 2003. Sport and the Media. Teoksessa B. Houlihan (toim.) Sport and Society. A student introduction. London: Sage, 184–200.
- Suomen urheilugaala 2013. Viitattu 12.5.2015. Saatavilla [www-muodossa: http://www.suomenurheilugaala.fi/2013/](http://www.muodossa: http://www.suomenurheilugaala.fi/2013/).
- Thomas, N. & Smith, A. 2003. Preoccupied with Able-Bodiedness? An analysis of the British Media Coverage of the 2000 Paralympic Games. *Adapted Physical Activity Quarterly* 20 (2), 166–181.

- Tiihonen, A. 2002. Ruumista miestä, tarinasta tulkintaa: Oikeita miehiä - ja urheilijoita? Jyväskylä: Likes. Liikunnan ja kansanterveyden julkaisuja 134.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 7. painos. Helsinki: Tammi.
- Turtiainen, R. 2012. Nopeammin, laajemmalle, monipuolisemmin. Digitalisoituminen mediaurheilun seuraamisen muutoksessa. Turun yliopisto. Kulttuurituotannon ja maisemantutkimuksen julkaisuja 37.
- Tynedal, J. & Wolbring, G. 2013. Paralympics and Its Athletes Through the Lens of the New York Times. Sports 2013 1 (1), 13–36.
- Usainbolt.com. 2015. Bio. Viitattu 12.3.2015. Saatavilla www-muodossa: <http://usainbolt.com/bio/>.
- Van Sterkenburg, J. 2015. Representations of the Paralympic Games on Dutch Television. Teoksessa D. Jackson, E. M Hodges, Molesworth, M. & Scullion, R. (toim.) Reframing Disability? Media, (Dis)Empowerment and Voice in the 2012 Paralympics. Routledge Research in Sport, Culture and Society, 138–153.
- Varto, J. 1992. Laadullisen tutkimuksen metodologia. Helsinki: Kirjayhtymä.
- Veikkaus. 2005. Yritystietoa. Historia. Viitattu 19.11.2015. Saatavilla www-muodossa: <https://www.veikkaus.fi/fi/yritys#!/yritystietoa/historia>
- Vilkkä, H. 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Tammi.
- Virtapohja, K. 1998. Sankareiden salaisuudet. Journalistinen draama suomalaista urheilusankaria synnyttämässä. Jyväskylä: Atena.
- Wickman, K. 2008. Bending mainstream definitions of sport, gender and ability. Representations of wheelchair racers. Pedagogiska institutionen. Umeå Universitet.

LIITTEET

Liite 1

HS 1992	Toimituksellinen aineisto (s.)	Paralympia jutut (kpl)	Paralympiajutut (s.)
2.9.1992	2,6	-	
3.9.1992	2,4	-	-
4.9.1992	2,1	-	-
5.9.1992	1,9	1	0,02
6.9.1992	4,3	1	0,06
7.9.1992.	5,5	1	0,07
8.9.1992	2,5	1	0,01
9.9.1992	3,0	1	0,05
10.9.1992	2,1	1	0,06
11.9.1992	3,6	2	0,1
12.9.1992	2,7	-	-
13.9.1992	4,5	1	0,01
14.9.1992	6,6	1	0,04
15.9.1992	2,8	1	0,14
YHT	46,6	11	0,56

Liite 2

HS 2012	Toimituksellinen aineisto (s.)	Paralympia jutut (kpl)	Paralympia jutut (s.)
28.8.2012	2,5	-	-
29.8.2012	2,8	1	0,4
30.8.2012	2,3	1	0,5
31.8.2012	2,7	2	0,2
1.9.2012	2,3	2	0,2
2.9.2012	2,8	2	0,3
3.9.2012	3,0	2	0,4
4.9.2012	2,2	2	0,4
5.9.2012	2,2	2	0,4
6.9.2012	2,7	1	0,1
7.9.2012	2,5	1	0,03
8.9.2012	3,1	1	0,06
9.9.2012	3,0	2	0,6
10.9.2012	2,5	2	0,1
YHT	36,6	21	3,7

Liite 3

Iltalehti 2012	Toimituksellinen aineisto (s.)	Paralympia jutut (kpl)	Paralympia jutut (s.)
28.8.2012	7,0	1 (Päivän leijona)	0,02
29.8.2012	8,0	-	
30.8.2012	8,0	4	1,7
31.8.2012	10,0	1	0,05
1.-2.9.2012	9,9	-	
3.9.2012	12,0	3	2,6
4.9.2012	8,0	5 (sis. 1 päivän leijona ja 1 päivän lammas)	1,3
5.9.2012	7,4	1 (päivän leijona)	0,02
6.9.2012	9,6	1 (päivän leijona)	0,02
7.9.2012	10,4	-	
8.-9.9.2012	11,0	2	0,2
10.9.2012	11,8	-	
YHT	113,1	18	5,9

Liite 4

Aineisto

Helsingin Sanomat 1992

- 5.9. ”Marjaana Väre ui neljänneksi”
- 6.9. ”Saleva jatkoi Suomen keihäsmainetta”
- 7.9. ”Vammaisuinnin korkea taso yllätti suomalaiset”
- 8.9. ”Unkarin kuulantyoöntäjä kärysi dopingista paralympialaisissa”
- 9.9. ”Sanna Huttunen ui SE-vauhdilla pronssille”
- 10.9. ”Kurkinen ja Launonen iskivät pronssille”
- 11.9. ”Olympiatulen sytyttäjä jäi mitalitta vammaisten kisoissa”
- 11.9. ”Elli Korva hävisi pisteellä finaalissa”
- 13.9. ”Sanna Huttunen ui vammaisten perhos-ME:n”
- 14.9. ”Suomi kahmi neljä mitalia Barcelonassa”
- 15.9. ”Suomelle 25 mitalin saalis Barcelonan paralympialaisista”

Helsingin Sanomat 2012

- 29.8. ”Historian suurimmat paralympialaiset”
- 30.8. ”Peli parani amputaation jälkeen”
- 31.8. ”Paralympialaisten yksinäinen supertähti”
- 31.8. ”Kallunki teki uransa raskaimman päätöksen”
- 1.9. ”Huuto, hurmio ja hiljaisuus”
- 1.9. ”Tähti kelaa heti täysillä”
- 2.9. ”Tähti vei vastustajilta yöunet”

- 2.9. ”Näistä aineksista Tähti on tehty”
- 3.9. ”Tähti runttasi jälleen kultaa”
- 3.9. ”Juoksija, josta tuli paralympialaisten kasvot”
- 4.9. ”Forsberg tähtäsi paralympiakultaan”
- 4.9. ”Tähti on kovempi kuin Oscar Pistorius”
- 5.9. ”Paralympialaisissa syntyi kohu ”teknologiadopingista”
- 5.9. ”Maailman onnellisin ratsastaja”
- 6.9. ”Entinen F1-kuski Alex Zanardi voitti kultaa”
- 7.9. ”Maalipallonaiset pelaavat pronssista Lontoossa”
- 8.9. ”Ruotsi jätti Suomen naiset neljänneksi maalipallossa”
- 9.9. ”Neljä lannistumatonta”
- 10.9. ”Lontoon paralympialaisissa meni Pekingiä paremmin”

Iltalehti 2012

- 28.8. Päivän leijona: Alex Zanardi
- 30.8. ”RULLAAVA Usain Bolt”
- 30.8. ”Suomen mitalitoivot Lontoon paralympialaisissa”
- 30.8. ”Entinen F1-kuski tavoittelee kultaa”
- 30.8. ”Kohujuoksija suurin tähti”
- 31.8. ”Kallunki vetäytyy”
- 3.9. ”LOISTOA” (Urheilun etusivu)
- 3.9. ”TYÖLLÄ TÄHTIIN”

3.9. ”Pienestä pitäen urheiluhullu”

4.9. ”KELAAJAKUNINGAS”

4.9. ”Mitalisadetta: Piispanen toi päivän toisen kullan”

4.9. ”Yksi suurimmista urheilijoista”

4.9. Päivän leijona: Jere Forsberg

4.9. Päivän lammas: Oscar Pistorius

5.9. Päivän leijona: Jarno Mattila

6.9. Päivän leijona: Alex Zanardi

8.9. ”Paralympiakultaa!”

8.9. ”Maalipallossa pettymys”

Urheilulehti 2012

35/2012: ”VAIN KULTA KELPAA”

36/2012: ”Pistorius pyytää anteeksi”

36/2012: Ristivalotuskuva